

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

DE RAAD

ZITTING 2010-2011

28 OKTOBER 2010

BELEIDSOVEREENKOMST STEDENFONDS 2008-2013

VOORTGANGSRAPPORT 2008-2009

Inhoudstafel.....	2
0. Inleiding	3
0.1. Doelstelling en korte historiek van het Stedenfonds	3
0.2. Kernelementen van de beleidsovereenkomst Stedenfonds 2 (2008-2013).....	4
0.3. De opbouw, vormelijke en formele aspecten van het voortgangsrapport 2008-2009	5
0.4. De visitatie in het kader van het Stedenfonds	6
1. Deel 1: Maatschappelijke effecten en indicatoren	8
1.1. Inleiding: werken met maatschappelijke effecten en indicatoren	8
1.2. Algemene inleiding over de ‘staat van de stad’ en het voeren van het stads- debat in de VGC.....	11
1.3. Methodologische analyse van de maatschappelijke effecten en indicatoren .	16
1.4. Maatschappelijk effect 1: Bevorderen van de positieve uitstraling van het Nederlands en van de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk	20
1.5. Maatschappelijk effect 2: Versterken van de kansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen.....	26
1.6. Maatschappelijk effect 3: Het Brussels hoofdstedelijk gewest is aantrekkelijk als leefstad voor jonge (Nederlandstalige) gezinnen met kinderen en voor ouderen	31
2. Deel 2: Strategische en operationele doelstellingen en prestaties	34
2.1. Inleiding: rapporteren over strategische en operationele doelstellingen en prestaties	34
2.2. Strategische doelstelling 1: De VGC ontwikkelt een duurzaam beleids- instrumentarium	35
2.3. Strategische doelstelling 2: Meer en betere gemeenschapsinfrastructuur uitbouwen met het doel de fysieke omgeving te verbeteren.....	40
2.4. Strategische doelstelling 3: De VGC ontwikkelt dienstverlening en projecten met het oog op het verhogen van de leefkwaliteit in de domeinen Onderwijs en Opleiding, Welzijn en Gezondheid, Jeugd, Cultuur en Sport, met bijzondere aandacht voor een grotere zichtbaarheid van de VGC, voor het versterken van specifieke sectoren en het stimuleren van brede projecten	42
Bijlage: Methodologische evaluatie van de Stedenfondsindicatoren	59

0. INLEIDING

0.1. Doelstellingen en korte historiek van het Stedenfonds

Het Stedenfonds is een belangrijk instrument in het kader van het stedenbeleid van de Vlaamse overheid¹. Met het Stedenfonds wil de Vlaamse overheid de Vlaamse centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) ondersteunen bij het voeren van een duurzaam stedenbeleid om de volgende doelstellingen te bereiken:

- 1° de leefbaarheid van de steden verhogen, zowel op stadsniveau als op wijkniveau;
- 2° de dualisering tegengaan;
- 3° de kwaliteit van het democratisch besturen verhogen.

Het Stedenfonds richt zich tot de grootsteden Antwerpen en Gent, de regionale steden Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout en de VGC, die optreedt als bevoegde instelling voor het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

Het Stedenfonds kent een lange voorgeschiedenis. Net zoals in andere landen werden vanaf het einde van de jaren '80, begin jaren '90 in Vlaanderen fondsen opgezet om in te spelen op de noden van de stad. Vanwege de institutionele band tussen Vlaanderen en Brussel stelde de Vlaamse Gemeenschap vanuit deze fondsen ook middelen ter beschikking van Brussel. In de periode 1990-1996 was er eerst het Vlaams Fonds voor de Integratie van Kansarmen (VFIK). De middelen uit dat fonds gingen rechtstreeks naar initiatieven voor kansarme bevolkingsgroepen. In 1996 werd het Sociaal Impulsfonds (SIF) in het leven geroepen. Dat vormde een eerste aanzet voor het ontwikkelen van een stedelijk beleid gericht op het herstel van de leef- en omgevingskwaliteit van de achtergestelde buurten.

In 2003 werd het SIF geheroriënteerd naar het Stedenfonds. Deze heroriëntering, die gepaard ging met een hervorming van het gemeentefonds, was bedoeld om steden te stimuleren om niet enkel te vertrekken vanuit een probleemanalyse, maar vooral ook aandacht te hebben voor het potentieel van de stad, en dat vanuit zoveel mogelijk invalshoeken: sociaal, cultureel, economisch, ecologisch, fysiek-ruimtelijk ... Kortom: werken aan duurzame steden. Het Stedenfonds trad in werking op 1 januari 2003. Met alle bovengenoemde steden en de VGC werd een eerste beleidsovereenkomst gesloten voor een periode van vijf jaar (2003–2007). In de periode 2003-2007 moest de VGC twee keer over de voortgang van de beleidsovereenkomst Stedenfonds rapporteren aan de Vlaamse Gemeenschap².

---

¹ Het stedenbeleid van de Vlaamse Gemeenschap is veel ruimer dan het Stedenfonds alleen: er zijn onder andere ook de stadsmonitor, de Thuis in de Stad-prijs, de stadsvernieuwingsprojecten ... Ook voor de VGC vormt het Stedenfonds slechts één onderdeel van haar stedelijk beleid, een erg belangrijk weliswaar.

² De eerste keer gebeurde dat in maart 2005 voor de periode 2003-2004. De VGC stelde een omvangrijk verslag samen (cf. voortgangsrapport 2003-2004) ter voorbereiding van de komst van de visitatiecommissie in juni 2005. Deze commissie schreef op haar beurt een rapport over het Stedenfonds in Brussel. Op 31 maart 2007 werd een tweede keer gerapporteerd over de periode 2005-2006, zij het zonder visitatiecommissie. Op de website van 'Thuis in de Stad' is uitgebreide informatie over het Stedenfonds te vinden met o.a. de visitatierapporten, zie: <http://www.thuisindestad.be/html/steden/index.html>.

0.2. Kernelementen van de beleidsovereenkomst Stedenfonds 2 (2008-2013)

In 2007 werd de overgang naar Stedenfonds 2 voorbereid. Een hele reeks analyse-documenten en voorbereidende nota's mondden uit in de nieuwe beleidsovereenkomst Stedenfonds 2. Op 18 oktober 2007 keurde het VGC-College de nieuwe beleidsovereenkomst goed. Vervolgens werd ze besproken in de Raad van de VGC en in december 2007 keurde de Vlaamse Regering de beleidsovereenkomst goed.

Het Stedenfondsprogramma omvat alle VGC-domeinen: Cultuur, Jeugd en Sport; Welzijn, Gezondheid en Gezin, en Onderwijs en Vorming. Met het Stedenfonds wil de VGC een duidelijke link leggen met de reguliere beleidsdomeinen en de stedelijke aspecten van haar beleid versterken.

Belangrijke elementen uit Stedenfonds 2 zijn verder:

- het bevorderen van samenhang en wisselwerking tussen de actoren, waarbij vooral brede projecten centraal staan: kinderen en jongeren, lokale dienstverlening, betrokkenheid en participatie. Samenwerking en onderlinge afstemming moeten leiden tot een grotere herkenbaarheid van de VGC.
- het bevorderen van de kwaliteit, dankzij een betere dienstverlening waardoor de zichtbaarheid wordt versterkt. Daarnaast wordt via het Stedenfonds geïnvesteerd in de uitbreiding en verbetering van de gemeenschapsinfrastructuur.

Drie maatschappelijke effecten en evenveel strategische doelstellingen vormen de pijlers van de beleidsovereenkomst Stedenfonds 2008-2013. De maatschappelijke effecten in de beleidsovereenkomst verwijzen naar evoluties in de stedelijke omgeving die de VGC prioritair naar voren heeft geschoven en wil stimuleren. Deze beleidsovereenkomst bepaalt dat de VGC de opgesomde strategische doelstellingen en beoogde effecten moet nastreven en de afgesproken operationele doelstellingen en prestaties moet realiseren. De VGC heeft met andere woorden voor een periode van zes jaar een programma afgesloten met de Vlaamse overheid om een groot aantal beleidsdoelstellingen te realiseren.

Concreet wil de VGC de volgende maatschappelijke effecten stimuleren:

1. Bevorderen van de positieve uitstraling van het Nederlands en van de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk;
2. Versterken van de kansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen;
3. Het Brussels hoofdstedelijk gewest is aantrekkelijk als leefstad voor jonge (Nederlandstalige) gezinnen met kinderen en voor ouderen.

Om deze maatschappelijke effecten te stimuleren, heeft de VGC de volgende strategische doelstellingen naar voren geschoven:

1. De VGC ontwikkelt een duurzaam beleidsinstrumentarium;
2. Meer en betere gemeenschapsinfrastructuur uitbouwen met het doel de fysieke omgeving te verbeteren;
3. De VGC ontwikkelt dienstverlening en projecten met het oog op het verhogen van de leefkwaliteit in de domeinen Onderwijs en Opleiding, Welzijn en Gezondheid, Jeugd, Cultuur en Sport, met bijzondere aandacht voor een grotere zichtbaarheid van de VGC, voor het versterken van specifieke sectoren en het stimuleren van brede projecten.

Deze strategische doelstellingen worden concreet gemaakt door operationele doelstellingen die in de beleidsovereenkomst zijn vastgelegd en waarvoor prestaties moeten behaald zijn eind 2009. Elke operationele doelstelling wordt geconcretiseerd in prestaties: de waarneembare en meetbare actiepunten waarop de VGC zich richt.

In de beleidsovereenkomst somt de VGC ten slotte ook de strategische keuzes op waarmee zij een bijdrage wil leveren aan die maatschappelijke effecten. Uitgangspunt daarbij is dat

maatschappelijke effecten tot stand kunnen komen door de inzet van verschillende strategieën tegelijkertijd. De wisselwerking tussen de strategische keuzes en de maatschappelijke effecten wordt hieronder visueel verduidelijkt:

	Beoogde maatschappelijke effecten	SD1	SD2	SD3
1.	Bevorderen van de positieve uitstraling van het Nederlands en van de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk	X	X	X
2.	Versterken van de kansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen	X	X	X
3.	Het Brussels hoofdstedelijk gewest is aantrekkelijk als leefstad voor jonge (Nederlandstalige) gezinnen met kinderen en voor ouderen.		X	X

Van het totale krediet dat de Vlaamse Gemeenschap in het kader van het Stedenfonds voorziet, wordt jaarlijks tien procent voorafgenomen als trekkingsrecht voor de VGC. Zoals ook vastgelegd in de beleidsovereenkomst Stedenfonds (artikel 15§1) ontvangt de VGC een jaarlijkse subsidie van 11.587.000 euro. Een eventuele stijging van de middelen op basis van een evolutiepercentage wordt daarbij niet meegerekend. Het is duidelijk dat het Stedenfonds erg belangrijk is voor de VGC: het trekkingsrecht vormt immers ongeveer 10 procent van de totale begroting van de VGC.

0.3. De opbouw, vormelijke en formele aspecten van het voortgangsrapport 2008-2009

Het decreet op het Stedenfonds bepaalt dat de centrumsteden en de VGC in het derde en in het laatste jaar van de beleidsovereenkomst een voortgangsrapport moeten opmaken. Het voortgangsrapport heeft als doel tussentijds te rapporteren over de uitvoering van de beleidsovereenkomst en met name de maatschappelijke effecten, de indicatoren, de strategische en operationele doelstellingen en de daarbij horende prestaties in kaart te brengen.

Dit voortgangsrapport beschrijft de voortgang van de beleidsovereenkomst 2008-2013 voor de periode 2008-2009. In 2013, het laatste jaar van de beleidsovereenkomst, moet de VGC opnieuw een voortgangsrapport opmaken met een overzicht van de maatschappelijke effecten en behaalde doelstellingen en prestaties eind 2012.

Het is de Vlaamse Gemeenschap die de vorm van het voortgangsrapport bepaalt, en dat in uitvoering van het decreet op het Stedenfonds en het bijhorende uitvoeringsbesluit³. Het nieuwe format voor het voortgangsrapport werd in de loop van juni 2010 aan de Vlaamse centrumsteden en de VGC bezorgd. Het voortgangsrapport moet uiterlijk op 30 november 2010 ingediend worden bij het Agentschap voor Binnenlands Bestuur (ABB) - team stedenbeleid van de Vlaamse Gemeenschap, na bespreking en goedkeuring door de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Het voortgangsrapport wordt overgemaakt aan de visitatiecommissie die in de loop van 2011 een bezoek zal brengen aan de VGC.

In tegenstelling tot eerdere voortgangsrapporten in het kader van het Stedenfonds, vraagt de Vlaamse Gemeenschap voor dit voortgangsrapport geen uitgebreid overzicht van de

³ Het decreet tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van het Vlaams Stedenfonds dateert van 13 december 2002. De Vlaamse Regering keurde op 17 januari 2003 het besluit tot uitvoering van het decreet van 13 december 2002 goed. Op 11 december 2009 heeft de Vlaamse Regering een aantal wijzigingen aan het uitvoeringsbesluit van het Stedenfonds van 17 januari 2003 goedgekeurd. De belangrijkste wijzigingen hebben betrekking op de termijn voor het aanrekenen van investeringsuitgaven, het indienen van het voortgangsrapport en de organisatie van de visitatiecommissie. Zo wordt de datum voor het indienen van het voortgangsrapport voortaan bepaald door de Vlaamse minister bevoegd voor het stedenbeleid.

operationele doelstellingen en prestaties en evenmin details over concrete dossiers die onder deze doelstellingen en prestaties vallen. Zo wil de Vlaamse Gemeenschap de planlast beperken en vermijden dat het debat over het stedenbeleid over concrete dossiers en details gaat, in plaats van over de grote lijnen van het gevoerde stedelijk beleid en de impact van het Stedenfonds op het beleid van de VGC in het algemeen. Dit voortgangsrapport bevat dan ook geen details over prestaties of concrete dossiers.

Het bevat evenmin een financiële rapportage of financiële verantwoording. De VGC-administratie maakt jaarlijks een financiële rapportage in het kader van het Stedenfonds voor de Vlaamse Gemeenschap, in uitvoering van een omzendbrief van de Vlaamse Gemeenschap.

Dit voortgangsrapport bevat twee grote, verplichte delen en een inleidend tekstgedeelte:

- **De inleiding**

Dit deel bevat een uiteenzetting over het Stedenfonds, de beleidsovereenkomst en de vormelijke en formele aspecten van dit voortgangsrapport en de visitatie in het kader van Stedenfonds 2.

- **Deel 1: Maatschappelijke effecten en indicatoren**

Dit deel gaat over de maatschappelijke effecten die de VGC met haar beleid wil stimuleren. Na een meer beschouwend inleidend gedeelte over de stedelijke omgeving waarin de VGC werkt, geven we aan hoe de VGC de evolutie van de maatschappelijke effecten evalueert aan de hand van de beschikbare gegevens. Per maatschappelijk effect wordt een algemene analyse gegeven, met ook telkens een verwijzing naar de indicatoren die als bijlage bij dit rapport zijn gevoegd. Dit deel bevat ook een methodologische evaluatie van de maatschappelijke effecten en indicatoren.

- **Deel 2: Doelstellingen en prestaties**

Wat de strategische en operationele doelstellingen en de prestaties betreft, moeten de centrumsteden en de VGC in het voortgangsrapport aangeven welke prestaties al behaald zijn tegen eind 2009, welke later behaald zullen worden en welke niet of niet helemaal behaald zullen worden. Als prestaties niet (helemaal) behaald zijn, moet de VGC een korte stand van zaken geven en deze vertraging motiveren.

0.4. De visitatie in het kader van Stedenfonds

In 2011 zal de visitatiecommissie de VGC en de dertien Vlaamse centrumsteden bezoeken, zoals bepaald in het decreet (artikel 17 en 18) en het uitvoeringsbesluit (artikel 9 tot 12) van het Stedenfonds.

In 2005 maakte de VGC voor het eerst kennis met het instrument van de visitatie. Zowel voor de Vlaamse Gemeenschap zelf, de dertien Vlaamse centrumsteden als de VGC was dit een relatief nieuw instrument om het beleid van de stedelijke overheden te evalueren en te inspireren. Bedoeling van de visitatie was niet zozeer de controle van de voortgang van de beleidsovereenkomst, maar wel het aanzwengelen van het debat over de stad en het versterken van de uitwisseling tussen de steden. De bezoeken van de visitatiecommissies (samengesteld uit stedelijke actoren en academische experts inzake stedelijk beleid) aan de diverse besturen leidden tot individuele rapporten voor de VGC en de steden met vaststellingen en aanbevelingen over het gevoerde beleid. De verschillende analyses per

stad resulteerden in een globaal syntheserapport met algemene conclusies en aanbevelingen voor het stedenbeleid op Vlaams niveau⁴.

In de eerste jaarhelft van 2011 zal opnieuw een visitatie plaatsvinden in het kader van het Stedenfonds. Ook nu is de visitatie zo opgevat dat de steden en de VGC die kunnen aangrijpen om het debat aan te gaan over hun stad en bestuur, over het instrument Stedenfonds en over het Vlaamse stedenbeleid in het algemeen. De klemtoon ligt dus niet op de controle van de voortgang van de doelstellingen en prestaties in het kader van het Stedenfonds, maar op een zinvolle reflectie over het beleid dat met Stedenfondsmiddelen wordt gevoerd. Die reflectie steunt op de eigen ervaringen van de VGC, op de ervaringen van andere steden en op de deskundige inbreng van experts. De nadruk bij de visitatie ligt op een vruchtbare dialoog in een open sfeer waaruit de steden, de VGC en uiteindelijk ook de Vlaamse Gemeenschap kunnen leren.

Het verloop van de visitaties in 2011 en de samenstelling van de visitatiecommissies worden bepaald door de Vlaamse Gemeenschap die beslist heeft om de visitatie uit te besteden via een overheidsopdracht. De opdrachthouder die de visitatie zal uitvoeren, bepaalt de verdere inhoudelijke en praktische modaliteiten van de visitatie. De visitatiecommissie zal alleszins beschikken over dit voortgangsrapport 2008-2009 en over het visitatierapport met betrekking tot de VGC van 2005.

---

⁴ Op de website van Thuis in de Stad zijn alle rapporten in het kader van de visitaties van 2005 terug te vinden, zie: <http://www.thuisindestad.be/html/steden/index.html>.

DEEL I: Maatschappelijke effecten en indicatoren

1.1. Inleiding: werken met maatschappelijke effecten en indicatoren

Dit deel gaat over de maatschappelijke effecten die de VGC met haar beleid wil stimuleren: hoe evalueert de VGC de evolutie van de maatschappelijke effecten?

Aan de hand van een aantal vragen wil de Vlaamse Gemeenschap weten welke maatschappelijke effecten de VGC vaststelt en hoe de VGC deze maatschappelijke effecten en de inzet van het Stedenfonds beoordeelt. Ook wil de Vlaamse Gemeenschap vooruitblikken en vernemen welk beleid de VGC voor de komende jaren vooropstelt. In dit deel van het rapport wordt per maatschappelijk effect een algemene analyse gegeven, met telkens een verwijzing naar de indicatoren die als bijlage bij dit rapport zijn gevoegd.

De vragen die moeten worden beantwoord, zijn de volgende:

1. *Welke maatschappelijke effecten stelt u vast?*
2. *Hoe evalueert u de evolutie van de gekozen maatschappelijke effecten?*
3. *Welke factoren (interne – externe) spelen hierop in? Welke factoren zijn sterktes, zwaktes? Welke factoren vormen een bedreiging? Welke factoren aanziet u als opportuniteiten waarop u verder kan inspelen?*
4. *Welke gevolgen koppelt u hieraan voor de strategische keuzes in het kader van het Stedenfonds? Welke gevolgen koppelt u hieraan voor de operationele keuzes?*
5. *Op welke manier organiseert u zich om deze maatschappelijke evoluties in uw stad op te volgen en informatie te verzamelen? Om hierover na te denken en debat te voeren?*

De maatschappelijke effecten en indicatoren in de beleidsovereenkomst zijn in onderling overleg tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VGC overeengekomen. De drie beoogde maatschappelijke effecten krijgen concreet vorm via de volgende achttien indicatoren. (Ze worden uitgebreid beschreven in de bijlage bij dit rapport.)

- Maatschappelijk effect 1 (ME1): Bevorderen van de positieve uitstraling van het Nederlands en van de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk
  - Indicator 1: Aantal leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel naar onderwijsniveau, culturele achtergrond en gezinstaal, in absolute cijfers en percentage
  - Indicator 4: Capaciteit en bezettingsgraad van de Nederlandstalige kinderopvangvoorzieningen
  - Indicator 5: Aantal ontleners en bezoekers Nederlandstalige bibliotheken
  - Indicator 6: Activiteiten en deelname aan activiteiten gemeenschapscentra
  - Indicator 7: Bereik speelpleinen naar woonplaats, school, culturele achtergrond en taal
  - Indicator 8: Gebruikers van het Huis van het Nederlands
  - Indicator 9: Aantal en profiel van de gebruikers van de sociale infopunten
  - Indicator 16: Kennis en perceptie van het Nederlands en de Nederlandstalige voorzieningen
- Maatschappelijk effect 2 (ME2): Versterken van de kansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen
  - Indicator 2: Schoolse achterstand

- Indicator 3: Aantal GOK-leerlingen
  - Indicator 10: Aantal deelnemers tweedekansonderwijs
  - Indicator 11: Aantal ouders (met kinderen in het Nederlandstalig onderwijs) in NT2-cursus
  - Indicator 12: Aantal begeleidingstrajecten voor werkzoekenden
  - Indicator 13: Bereik WMKJ's naar woonplaats, school, culturele achtergrond en taal
  - Indicator 14: Aantal en profiel van de gebruikers van de INLOOP-teams
  - Indicator 15: Aantal taalondersteuningsacties in de initiatieven buitenschoolse opvang en de kinderdagverblijven
- Maatschappelijk effect 3 (ME3): Het Brussels hoofdstedelijk gewest is aantrekkelijk als leefstad voor jonge (Nederlandstalige) gezinnen met kinderen en voor ouderen.
    - Indicator 17: Perceptie van Brussel als leefstad voor Nederlandstalige gezinnen of taalgemengde gezinnen met jonge kinderen, voor studenten en voor ouderen
    - Indicator 18: Tevredenheid bij gebruikers over de kwaliteit van het voorzieningen-aanbod

Het opvolgen van maatschappelijke effecten door middel van indicatoren is voor de VGC relatief nieuw. De VGC beschikt, in tegenstelling tot de 13 centrumsteden, niet over een stadsmonitor (een instrument dat door de Vlaamse Gemeenschap wordt ontwikkeld). Daarom worden in het overzicht enerzijds indicatoren opgenomen die het (bereik van het) aanbod meten, naast een aantal omgevingsindicatoren waarvoor nog een meetinstrument (survey) ontwikkeld moet worden. Een goed voorbeeld daarvan is de indicator *'de perceptie van Brussel als leefstad voor Nederlandstalige of taalgemengde gezinnen met jonge kinderen, voor studenten en voor ouderen'*.

Zoals ook duidelijk in de beleidsovereenkomst vermeld staat, heeft het formuleren van prioritair gewenste maatschappelijke effecten of evoluties en het opvolgen ervan aan de hand van indicatoren niet tot doel om het gevoerde beleid van de VGC te evalueren. De VGC zal bijgevolg niet afgerekend worden op de maatschappelijke effecten of evoluties in de beleidsovereenkomst⁵.

Daarnaast is het zo dat de VGC slechts een deel van de Brusselse bevolking bereikt met haar beleid en dienstverlening, dat in tegenstelling tot de steden in Vlaanderen die Stedenfondsmiddelen ontvangen. De VGC richt zich tot de Vlaamse gemeenschap in de stad en tot elke Brusselaar die in het Nederlandstalige voorzieningenaanbod geïnteresseerd is, maar reikt ook diensten aan voor pendelaars, studenten en andere bezoekers. In een meertalige stad met verschillende bestuursniveaus en een veelheid aan instellingen, is de maatschappelijke impact van de VGC dan ook niet zomaar vergelijkbaar met die van de stadsbesturen van de dertien centrumsteden.

Het formuleren van maatschappelijke effecten heeft wel tot doel om het debat te stimuleren over maatschappelijke verschuivingen en tendensen die zichtbaar worden in de stad. Dat debat moet in eerste instantie binnen de VGC zelf gevoerd worden, maar ook naar aanleiding van de visitatie. De maatschappelijke effecten dienen ook om de gemaakte strategische beleidskeuzes te onderbouwen. Aan de hand van concrete data krijgt de VGC

---

⁵ De bovengenoemde werkwijze impliceert ook dat de indicatoren niet rechtstreeks gekoppeld kunnen worden aan prestaties en acties van de overheid. De geformuleerde indicatoren zijn evenmin bedoeld om causale verbanden te leggen tussen overheidsoptreden en maatschappelijke ontwikkelingen. Het blijft van belang te onderstrepen dat tal van factoren waar de overheid geen of minder greep op heeft, deze ontwikkelingen mee kunnen beïnvloeden of bepalen. In een stedelijke context zijn heel wat actoren actief en stedelijke ontwikkelingen worden ook beïnvloed door de externe omgeving. De algemene economische ontwikkeling, het beleid van andere overheden en de verschuivingen in maatschappelijke opvattingen kunnen daarbij een cruciale rol spelen.

immers zicht op haar omgeving, kan zij deze maatschappelijke effecten interpreteren en nagaan of de gemaakte strategische keuzes gehandhaafd dan wel versterkt of bijgestuurd moeten worden. Het werken met maatschappelijke effecten en indicatoren maakt het beleid van de VGC in ieder geval ook meer wetenschappelijk onderbouwd.

1.2. Algemene inleiding over de ‘staat van de stad’ en het voeren van het debat over de stad in de VGC

Als introductie bij dit deel van het voortgangsrapport over de maatschappelijke effecten komen kort de voornaamste dynamieken aan bod die de Brusselse stedelijke samenleving kenmerken, zonder echter een exhaustief beeld te geven van alle kenmerken en ontwikkelingen in het gewest. Daarna volgt meer informatie over de stedelijke beleidsuitdagingen voor de VGC en wordt weergegeven hoe de VGC gedurende de periode van het voortgangsrapport werk maakt van inspraak en participatie. De focus ligt daarbij op het traject naar aanleiding van het stadscongres ‘Stadspiratie’.

Deze inleiding vormt geen verplicht onderdeel van het voortgangsrapport. Toch is dergelijke introductie nuttig om de visitatiecommissie, de Raad van de VGC en andere geïnteresseerden te informeren over de overkoepelende stedelijke uitdagingen die Brussel kenmerken. De VGC gaat ervan uit dat de visitatiecommissie geïnteresseerd is in de evolutie van de stad in haar geheel en in de wijze waarop de VGC hier met haar beleid op inspeelt. De veranderingen in de Brusselse stedelijke samenleving hebben immers een sterke invloed op het (stedelijk) beleid van de VGC. De maatschappelijke effecten en de daarbij horende indicatoren, strategische en operationele doelstellingen en prestaties in het kader van de beleidsovereenkomst Stedenfonds 2, kunnen niet los gezien worden van de bredere Brusselse stedelijke context, waarvan we hieronder de contouren schetsen.

- **De ‘staat van de stad’**

Brussel is een kleine wereldstad met een kosmopolitische maatschappelijke realiteit en uitstraling.

De globale maatschappelijke tendensen die Brussel typeren, kunnen als volgt worden samengevat: een toename van de bevolking of ‘city boom’, een toenemende dualisering, een ‘vergroening’ en ‘verkleuring’ van de bevolking en een voortschrijdende internationalisering van de stad.

De Brusselse bevolking breidt uit, verjongt en wordt meer divers.

Met ruim 1 miljoen inwoners op 161 km² is Brussel een zeer dichtbevolkte stedelijke regio. De Brusselse bevolking neemt sinds 1996 jaarlijks toe: op 1 januari 2008 telde het Brussels gewest officieel 1.048.491 inwoners, zo’n 90.000 personen meer dan in 2000. Prognoses schatten de Brusselse bevolking in 2020 op ruim 1.200.000 inwoners. Dit officiële bevolkingscijfer is bovendien een sterke onderschatting: kandidaat-vluchtelingen, diplomatiek personeel, studenten ‘op kot’ en personen zonder wettig verblijf zijn immers niet in deze statistieken opgenomen.

Brussel is het enige Belgische gewest dat een relatieve verjonging van de bevolking kent. De afgelopen 15 jaar is Brussel van het oudste gewest geëvolueerd naar het jongste gewest van België. De gemiddelde leeftijd is er 38 jaar, ruim 2 jaar onder het nationale gemiddelde. 30% van de Brusselse bevolking is jonger dan 25 jaar⁶. De verjonging is voornamelijk een gevolg van de (interne en internationale) migratiestromen⁷ (zie ook: Maatschappelijk Effect 3).

Brussel is een multiculturele en internationale stad die blijft internationaliseren en diversifiëren als gevolg van de stijgende buitenlandse migratie. Het aandeel personen met een vreemde nationaliteit in Brussel (28%) ligt gevoelig hoger dan het Belgische gemiddelde

⁶ ALGEMENE DIRECTIE STATISTIEK EN ECONOMISCHE INFORMATIE, 2008. (09.08.2010, <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/structuur/index.jsp>).

⁷ P., DEBOOSERE, T., EGGERICKX, E., VAN HECKE & B. WAYENS, *De Brusselse bevolking. Een demografische doorlichting* In Brussels Studies, (2009), p. 3.

(9,1%)⁸. In Brussel worden 72 talen door meer dan 1% van de inwoners gesproken⁹ (zie ook: Maatschappelijk Effect 1).

De dualiteit in de Brusselse samenleving neemt toe.

De Brusselse bevolking verarmt en de dualiteit in de stad blijft toenemen. Brussel is een rijke stad die tot het kransje van de rijkste regio's in Europa behoort samen met Londen, Dublin, Parijs, Madrid, Wenen, Stockholm, Praag en Bratislava. Bijna een vijfde van de Belgische welvaart wordt in het Brussels gewest gecreëerd. De geproduceerde rijkdom in Brussel ligt 65% boven het EU-gemiddelde en 40% boven het Belgische gemiddelde¹⁰.

Het Brussels gewest kent echter een paradoxale socio-economische context. De kloof tussen rijk en arm neemt toe. Aan de ene kant is het gewest aantrekkelijk vanuit economisch standpunt en is het een zeer belangrijke ontwikkelingspool voor België. Aan de andere kant wordt een groot deel van de Brusselaars uitgesloten van deze economische rijkdom en is er een hoge werkloosheid, zeker onder de Brusselse jongeren¹¹. Meer dan de helft van de arbeidsplaatsen in de stad wordt ingevuld door pendelaars¹². 17% van de totale Brusselse bevolking leeft in financieel moeilijke omstandigheden¹³. Het mediaan inkomen in Brussel (16.254 euro) lag in 2008 bovendien gevoelig lager dan in grote steden in Vlaanderen zoals Antwerpen en Gent (meer dan 19.000 euro). Meer dan een kwart van de Brusselse kinderen groeit op in een huishouden waarin helemaal geen bezoldigde arbeid wordt verricht¹⁴. De hierboven geschetste bevolkingsgroei betekent evenmin dat de stadsvlucht gestopt is. Integendeel, de laatste jaren neemt die zelfs nog toe. Goed opgeleide tweeverdieners ontvluchten de stad richting Vlaams- en Waals-Brabant, waardoor Brussel gaandeweg verarmt.

De hier beschreven dualiteit bestaat niet enkel in cijfers, maar vertaalt zich ook geografisch. De armste buurten concentreren zich in een sikkel- of banaanvormige zone rond de Brusselse vijfhoek, van het zuidwesten langs het kanaal tot in het noordoosten. De gemeenten aan de rand van de gewestgrenzen, en zeker die in het zuidoosten, hebben een welgestelder socio-economisch profiel (zie ook: Maatschappelijk Effect 2).

Brussel kent een voortschrijdende internationalisering.

Brussel is een kleine wereldstad, onder meer door de manifeste aanwezigheid van de Europese en andere internationale instellingen die op hun beurt talrijke bedrijven, lobbygroepen en administraties in Brussel doen belanden. De aanwezigheid van – onder andere – deze instellingen en groepen van mensen draagt bij tot een jonge, culturele en kosmopolitische uitstraling en ontwikkeling van Brussel.

De Europese en andere internationale instellingen dragen ook rechtstreeks bij tot bijna 5% van het BNP van het Brussels gewest en 4,5% van de werkgelegenheid in Brussel. Hun indirecte impact schat men respectievelijk op 13% (BNP) en 12,5% (werkgelegenheid)¹⁵.

⁸ ADSEI, 2008. (09.08.2010).

⁹ R. JANSSENS, *Van Brussel gesproken. Taalgebruik, taalverschuivingen en taalidentiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (taalbarometer II)*, Brussel, ASP nv, 2007, p. 18.

¹⁰ EUROSTAT, *Eurostat regional yearbook 2009*, Luxemburg, Office for the Official Publications for the European Communities, 2009, pp. 52-54.

¹¹ ACTIRIS, *Werkloosheidsgraad jongeren (<25jaar) volgens gemeente en geslacht (jaargemiddelde 2001-2009)*, 2010 (10.08.2010, Actiris, http://www.actiris.be/Observatoire/pdf/Monitoring_F_nl.xls). De gemiddelde jongerenwerkloosheid in 2009 in het Gewest bedroeg 33,5%.

¹² ACTIRIS, BRUSSELS OBSERVATORIUM VOOR DE WERKGELEGENHEID, *Evolutie van de werkgelegenheid en de werkloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk gewest 1989-2009*, Brussel, Actiris, 2009, p. 3.

¹³ OBSERVATORIUM VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD, *Welzijnsbarometer, Brussels Armoederapport 2008*, Brussel, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, p. 16.

¹⁴ OBSERVATORIUM VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD, *Welzijnsbarometer, Brussels Armoederapport 2008*, Brussel, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, pp. 16 en 41.

¹⁵ C. VANDERMOTTEN, *Impact socio-économique de la présence des institutions de l'Union européenne et des autres institutions internationales en Région de Bruxelles-Capitale*, ULB, 2007, p. 6.

Brussel is een institutioneel complexe stad.

Brussel is een institutioneel complexe stad. Het is de hoofdstad van België, Vlaanderen en Europa. Op een grondgebied van 161 km² bouwen verschillende beleidsniveaus een beleid uit in of ten aanzien van Brussel: de VGC, de COCOF, de GGC, het Gewest, de Federale overheid, de Vlaamse en Franse Gemeenschap, de 19 gemeenten en evenveel OCMW's.

• De uitdagingen voor het (stedelijk) beleid van de VGC

Bovenstaande cijfers tonen aan dat Brussel een dynamische stad is met een complexe realiteit.

De beschreven maatschappelijke tendensen leren ons ook dat de Brusselse samenleving de voorbije jaren in sneltempo is veranderd, in die mate dat verandering en beweging een kenmerk van de stad zijn geworden. Bij deze veranderingen lijken vergroening en verkleuring elkaar te overtreffen, verscherpen de extremen van rijk en arm. De bovengenoemde cijfers i.v.m. de 'kosmopolitisering' of internationalisering, migratie en verkleuring van Brussel maken ook duidelijk dat de stad de frontlijn is van veranderingen op wereldschaal: Brussel is de eerste Belgische vitrine waar de effecten van de globalisering zichtbaar worden.

Uit de beschrijving van bovenstaande maatschappelijke tendensen valt af te leiden dat Brussel voor heel wat beleidsuitdagingen wordt geplaatst, zoals het bestrijden van de toenemende armoede en van de hoge (jeugd)werkloosheid. Ook moet Brussel een antwoord formuleren op de groeiende capaciteitsproblemen in het onderwijs, de kinderopvang en andere jeugdvoorzieningen, als gevolg van de 'city boom' en de vergroening van de bevolking. Wat de gevolgen zijn van deze stedelijke dynamieken en globale maatschappelijke uitdagingen voor het (stedelijk) beleid van de VGC, wordt uitgebreid beschreven bij de rapportage over de drie maatschappelijke effecten. Hier schetsen we enkel de bredere uitdagingen die de veranderende stedelijke omgeving met zich meebrengen voor het stedelijk beleid van de VGC.

De veranderende samenstelling van de bevolking zet druk op de Brusselse instituties en laat zich voelen in de beleving van de stad. De stad wordt door haar veranderende inwoners steeds minder gedacht vanuit traditionele en institutionele uitgangspunten. Individuen en groepen van mensen organiseren en verenigen zich hoe langer hoe minder op een traditioneel gekende manier, minder op communautaire leest. Nieuwe allianties en netwerken zien het licht. Klassieke maatschappelijke organisatievormen verliezen aan belang en delen de ruimte met nieuwe vormen van 'civiele maatschappij' die het publieke debat mee kleuren.

Voor de Brusselse instituties, en dus ook voor de VGC, is het betrekken van deze nieuwe burgermaatschappij bij het beleid één van de belangrijkste uitdagingen voor de toekomst. De VGC staat voor de uitdaging om deze samenleving die zich kenmerkt door verandering te vatten en in al haar veranderlijkheid te verbeelden. Dat veronderstelt een flexibele overheid, een flexibele VGC, een flexibel stedelijk beleid; een beleid dat in staat is om te gaan met de diversiteit van en de dynamiek in de stad. Zoals ook weergegeven in de beleidsnota Stedelijk Beleid 'In(samen)spraak' 2009-2014, vertaalt deze uitdaging zich voor de VGC in drie dimensies¹⁶:

- Een eerste dimensie is die van de samenwerking over de grenzen van overheden en (beleids)domeinen heen: stedelijk beleid als antwoord op het dynamische karakter van de stedelijke samenleving. De grote diversiteit en complexiteit van een grootstad zoals Brussel, daagt uit om creatief en innovatief te zijn in de antwoorden en oplossingen. De

¹⁶ De beleidsnota Stedelijk Beleid 2009-2014 bevat de grote beleidslijnen voor het stedelijk beleid die het College van de VGC heeft uitgestippeld, geformuleerd aan de hand van een reeks strategische en operationele doelstellingen.

creativiteit zit in de integrale benadering van de maatschappelijke uitdagingen en in het stimuleren van samenwerking: een gecoördineerd beleid en samenwerking als antwoord op de toenemende noden in de stad.

- Een tweede dimensie is de dimensie van het democratisch draagvlak van de stad: stedelijk beleid gaat over de manier waarop men de stedelijke samenleving vormgeeft in samenwerking met geëngageerde stedelijke actoren. De snel veranderende samenstelling van de burgermaatschappij maakt deze opdracht pertinent: voor wie, met wie en hoe werkt de VGC samen? Aandacht hebben voor dynamiek en verandering in de stad betekent immers voortdurend op zoek gaan naar nieuwe krachten die in de stad de kop opsteken en onderzoeken hoe die bij het beleid betrokken kunnen worden.
- Tot slot staat de VGC voor een heel unieke uitdaging die te maken heeft met haar basisopdracht: een Nederlandstalig gemeenschapsbeleid voeren in een stedelijke omgeving die hoofdzakelijk anderstalig en multicultureel is. Dat heeft uiteraard gevolgen voor de dimensie van de taal en de diversiteit. De verkleuring van de Brusselse bevolking en de internationalisering van de stedelijke ruimte brengen met zich mee dat diensten en voorzieningen zich moeten aanpassen aan de veranderende noden en behoeften. Zo worden bijvoorbeeld Nederlandstalige (en Franstalige) scholen, speelpleinen, crèches en welzijnsorganisaties almaar meer bevolkt door een in alle opzichten erg divers publiek: sociaal-economisch, cultureel en op gebied van taal. Dat betekent dat leerkrachten, kindbegeleiders, animatoren, cultuur- en welzijnswerkers zich moeten aanpassen aan deze nieuwe context, maar ook dat het beleid zich op deze maatschappelijke veranderingen moet enten en moet proberen om deze doelgroepen beter te betrekken bij het beleid.

- **Versterken van het democratisch draagvlak en het voeren van het debat over de stad**

De VGC kent een lange traditie van inspraak in haar beleid. Tal van adviesraden in de verschillende beleidsdomeinen zijn al sinds de oprichting van de VGC (en haar voorloper de NCC) actief. Op vele plaatsen en in vele organisaties worden burgers en het middenveld betrokken bij de dienstverlening en het beleid.

Om een stedelijk beleid uit te stippelen en te voeren zijn inspraak, participatie en dialoog cruciaal, ze vormen ook een van de belangrijke pijlers van de beleidsovereenkomst Stedenfonds. De VGC wil in dialoog gaan met de stad in het kader van participatie, betrokkenheid en gedragenheid. Op deze manier wil de VGC het democratisch draagvlak versterken. De VGC wil dat doen door de stem van het werkveld, de vrijwilligers en andere stedelijke actoren een plaats te geven bij het uitwerken en voeren van een stedelijk beleid.

Het gaat om een wederzijdse uitwisseling: de VGC wil het denken over de stad mee inspireren en wil geïnspireerd worden. De nood aan een dialoog met het werkveld over stedelijke en transversale thema's is groot. De relatie met een groot deel van het werkveld 'als geheel' heeft nood aan schwing, aan een bijkomend spoor dat de verhouding van beide stakeholders, VGC en werkveld, opnieuw op de rails zet.

Om deze doelstelling te realiseren is de VGC in de loop van 2008 een proces gestart, waarbij het de schijnwerpers plaatst op civiele netwerken in de stedelijke samenleving. Dat proces heeft geleid tot **Stadspiratie**, een **congres over stedelijk netwerken en de betekenis ervan voor de overheid in Brussel** (zie rapportage SD1-3) dat plaatsvond op 25 februari 2010 en een grote opkomst kende. Op dit congres focuste de VGC op de wervende, prikkelende en dynamiserende kracht van deze netwerken: hoe groeien ze, wie is erbij betrokken, met welke finaliteit komen dergelijke bewegingen tot stand, hoe nestelen ze zich

in de Brusselse samenleving? Wat is hun impact en betekenis? Bedoeling is om na te gaan hoe ze zich verhouden tot de politiek en de overheid in de Brusselse samenleving.

Het congres 'Stadspiratie' is niet uit het niets tot stand gekomen. In 2009 werd een reflectiegroep met stedelijke experten samengesteld die, in nauw overleg met de administratie van de VGC, het concept van de congresdag vormgegeven heeft. De debatten in deze groep resulteerden in een brede reflectie over de Brusselse realiteit en de wijze waarop een overheid bij de nieuwe stedelijkheid aansluiting kan vinden. Dit proces heeft op zijn beurt geleid tot gespreksrondes met sleutelfiguren uit het klassieke middenveld en tot inspirerende ontmoetingen met vertegenwoordigers van netwerken uit de nieuwe burgermaatschappij. Uit deze talrijke contacten en bijeenkomsten is een patroon opgelicht dat zijn voorlopige neerslag gevonden heeft in de congresdag. Met het proces en het congres wil de VGC een inspiratiebron zijn voor het debat over deze stad, en vanuit een grondhouding van openheid nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen een plaats geven in haar discours. Daarom dit congres, dat geen eindpunt is, maar de start van een traject voor de volgende jaren: de VGC wil nog meer in dialoog gaan met de lokale netwerken en actoren.

1.3. Methodologische analyse van de maatschappelijke effecten en indicatoren

• Inleidend

In de Stedenfondsbeleidsovereenkomst tussen de VGC en de Vlaamse Gemeenschap werden enerzijds indicatoren opgenomen die het (bereik van het) aanbod meten en anderzijds omgevingsindicatoren waarvoor nog een meetinstrument (survey) ontwikkeld moet worden.

De maatschappelijke effecten en indicatoren in de beleidsovereenkomsten van de andere centrumsteden zijn minder op het (bereik van het) aanbod gericht en meer op de stedelijke omgeving. Die focus heeft natuurlijk alles te maken met het feit dat de VGC, in tegenstelling tot de centrumsteden, slechts een deel van de Brusselse bevolking bereikt met haar beleid en dienstverlening. De VGC is in Brussel een stedelijke overheid naast een groot aantal andere stedelijke bestuursniveaus.

Het opstellen van goede maatschappelijke effecten en indicatoren in de Brusselse context die daarenboven hanteerbaar en betekenisvol zijn voor de VGC, is niet evident. Wat de maatschappelijke effecten en indicatoren in de beleidsovereenkomst betreft, kunnen in de toekomst, o.a. met het oog op de visitatie, nog verbeteringen worden aangebracht. Bij die verbeteringen aan het wetenschappelijke kader van de beleidsovereenkomst (en bij uitbreiding van het VGC-beleid) zijn de volgende vragen cruciaal:

- Welke zijn de maatschappelijke effecten die de VGC met haar beleid wil stimuleren? En hoe formuleren we die zo accuraat mogelijk?
- Hoe gaan we die effecten meten in de complexe stedelijke samenleving die het Brussels hoofdstedelijk gewest zo kenmerkt? En aan de hand van welke indicatoren doen we dit het best?

Een eerste stap in de verbetering van de wetenschappelijke onderbouw van het beleid is een grondige analyse van de huidige geformuleerde maatschappelijke effecten en indicatoren van de beleidsovereenkomst. Met het oog op de opmaak van het voortgangsrapport heeft de meet- en weetcel van de VGC een methodologische analyse gemaakt van de invulling van de drie maatschappelijke effecten en de bijhorende indicatoren.

Deze analyse geeft een goede indicatie van de *totale kwaliteit* van de cijfers/statistieken die uiteindelijk uitdrukking geven aan een indicator. Kwaliteit betekent hier dat het hele proces van totstandkoming van het cijfer evenals het cijfer een keten vormen van opeenvolgende stappen in een 'statistisch productieproces'. Centraal in zulke analyse is integrale kwaliteitszorg: alle schakels van het proces net als de uiteindelijke 'output' dragen bij tot de totale kwaliteit van het geproduceerde cijfer of statistiek.

Als basis voor deze analyse gelden de richtlijnen van Eurostat, het internationaal gezaghebbende Europese instituut voor statistiek¹⁷. Voor de operationalisering van die richtlijnen kon de VGC onder meer terugvallen op publicaties van Statistics Canada¹⁸ en de

---

¹⁷ EUROSTAT, *European statistics code of practice. For the national and community statistical authorities*, 25.05.2005 (13.11.2009, Eurostat: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/quality/documents/VERSIONE_INGLESE_WEB%20new%20links.pdf).

EUROSTAT, *Assessment of the quality in statistics. Item 4, Standard quality report: May 2002*, Luxembourg, Eurostat, 2002, pp. 22.

EUROSTAT, *ESS Handbook for quality reports*. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, 2009, pp. 137.

¹⁸ STATISTICS CANADA, *Statistics Canada Quality Guidelines*. Ottawa, Statistics Canada, 1998, p. 101.

BRACKSTONE, G., *Managing data quality in a statistical agency*. Ottawa, Statistics Canada, 1999, p. 12.

Studiedienst van de Vlaamse Regering¹⁹ (SVR). Het finale evaluatieformulier dat we hanteerden is ten slotte nog aan de specificiteit van de VGC en haar omgeving aangepast. Deze methodologische analyse richt zich op twee aspecten: enerzijds het conceptuele kader van het 'meten' van de indicatoren en anderzijds het hele operationele proces van dataverzameling achter de indicatoren.

De *dataverzamelingsprocessen* werden voor alle indicatoren in kaart gebracht en geanalyseerd. Dat wil zeggen dat telkens het volledige proces in de mate van het mogelijke is bestudeerd en geëvalueerd op zijn verdiensten en gebreken: van de meest oorspronkelijke meting over de bewaring, bewerking en overdracht van gegevens tot de uiteindelijke rapportering aan de Vlaamse overheid en visitatiecommissie in het kader van Stedenfonds. Dit deel van de kwaliteitsanalyse neemt dus eerder de *operationele* aspecten van de opvolging van de maatschappelijke effecten en indicatoren onder de loep. De meet- en weetcel geeft ook aanbevelingen over hoe werkpunten kunnen verbeterd worden.

Ook het *conceptuele* kader van meten werd grondig bekeken. Dit deel van de methodologische analyse richt zich op het analyseren van de afbakening van de maatschappelijke effecten, de aansluiting van effect en indicator en de operationaliseerbaarheid van dit geheel (effect-indicator). Er is met name nagegaan of de woordelijke formulering en afbakening van de maatschappelijke effecten en bijhorende indicatoren voldoende relevant en operationaliseerbaar waren om tot een gestructureerde operationele opvolging ervan te leiden.

Voor deze analyse werd een beroep gedaan op alle VGC-medewerkers die inhoudelijk bij de indicatoren betrokken zijn en de belangrijkste externe partners van de VGC. Dat waarborgt de nauwkeurigheid van de analyse en de haalbaarheid en wenselijkheid van aanbevelingen. Daarnaast garandeert deze werkwijze ook een intern draagvlak voor de methodologische analyse.

Het doel van dit hoofdstuk is om een beknopte synthese te geven van de methodologische analyse, om de maatschappelijke effecten en indicatoren te voorzien van een gedegen interpretatiekader dat cijfers binnen hun productiecontext plaatst. Want: cijfers krijgen uiteindelijk slechts echt betekenis door de context waarbinnen ze geplaatst worden.

- **Over de maatschappelijke effecten**

Een belangrijk criterium bij deze methodologische analyse is *relevantie* en dat op drie vlakken: relevantie van de maatschappelijke effecten in het algemeen, relevantie van de indicatoren ten opzichte van die maatschappelijke effecten en relevantie van de gerapporteerde cijfers ten opzichte van die maatschappelijke effecten en indicatoren.

De analyse heeft zich voornamelijk toegespitst op de methodologische aspecten daarvan, met als kernvragen: *laten de formulering en afbakening een eenduidige operationalisering toe, en komen de uiteindelijk verkregen gegevens tegemoet aan de verwachtingen?*

1. *Bevorderen van de positieve uitstraling van het Nederlands en van de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk*

Het maatschappelijk effect zoals hier geformuleerd, kan ontdebeld worden in twee te onderscheiden aspecten: de bevordering van de positieve uitstraling van het Nederlands enerzijds en de bevordering van de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk

---

¹⁹ MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP. ADMINISTRATIE PLANNING EN STATISTIEK, *Kwaliteitszorg statistisch productieproces. Aanbevelingen*. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2003, p. 37.

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP. ADMINISTRATIE PLANNING EN STATISTIEK, *Kwaliteitsrichtlijnen bij het uitvoeren van surveyonderzoek*. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2001, p. 60.

anderzijds. Het is beter om deze twee delen van elkaar te scheiden en in de toekomst twee aparte maatschappelijke effecten te formuleren. Als men de 8 bijhorende indicatoren nader bekijkt, blijken er overigens zeven enkel over 'de Nederlandstalige voorzieningen' te gaan en één over beide delen van het maatschappelijk effect. Los van het feit dat men deze maatschappelijke effecten het best splitst, is er dus ook nood aan minstens één indicator die zich specifiek richt op de 'bevordering van de positieve uitstraling van het Nederlands'.

Daarnaast is het maatschappelijk effect volgens de huidige formulering niet steeds vlot operationaliseerbaar. De huidige indicatoren geven de capaciteit en soms het bereik van voorzieningen in het Nederlandstalig netwerk weer. Aan de hand van een vergelijking van de profielgegevens van de 'cliënten' van die voorzieningen met de algemene doelgroep van de VGC²⁰ zou men kunnen nagaan welke delen van die doelgroep de VGC al dan niet bereikt. Wat men op deze manier echter niet indiceert, is de zichtbaarheid van dat netwerk.

Een verdere ontwikkeling van indicatoren zou kunnen bestaan uit het meten van drie onderscheiden aspecten:

- het gros van het Nederlandstalige aanbod voor wat betreft gemeenschapsmateries
- de vraag naar dat Nederlandstalige aanbod
- het bereik van dat Nederlandstalige aanbod (aantal 'cliënten' of 'deelnemers', en hun profiel), of anders geformuleerd: de match tussen vraag en aanbod

De vraagzijde is niet overal cijfermatig uit te drukken, maar kan in kaart worden gebracht door:

- volverklaringen, weigeringen, wachtlijsten en dergelijke in verschillende beleidsdomeinen bij te houden;
- door het bereik af te zetten tegen een realistisch beleidsdoel of een doelgroep per specifiek aanbod;
- door het bereik te vergelijken met dat van andere grote steden in België of daarbuiten;
- ...

2. *Versterken van de kansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen*

In het algemeen kan men stellen dat dit maatschappelijk effect het meest duidelijk en ook het meest operationaliseerbaar is opgesteld.

3. *Het Brussels hoofdstedelijk gewest is aantrekkelijk als leefstad voor jonge (Nederlandstalige) gezinnen met kinderen en voor ouderen.*

Dit maatschappelijk effect is redelijk duidelijk geformuleerd. Het begrip 'leefstad' is weliswaar voor meerdere interpretaties vatbaar, maar de bijhorende indicatoren zouden de wazigheid ervan kunnen wegwerken. Ook de opname van bepaalde doelgroepen is voldoende scherp geformuleerd.

De indicatoren verduidelijken het begrip 'leefstad' echter niet en breiden de doelgroep van het maatschappelijk effect uit met anderstalige gezinnen en studenten. Dat gebrek aan overeenstemming tussen maatschappelijk effect en indicator bevordert de duidelijkheid niet. Het valt daarom te overwegen om dit maatschappelijk effect in de toekomst te wijzigen in die zin dat het effect en de indicatoren meer overeenstemmen.

²⁰ We gaan hierbij bewust voorbij aan het feit dat de doelgroep van de VGC niet operationeel af te bakenen valt. Die vaststelling en de eruit voortvloeiende discussie overstijgt immers deze methodologische analyse.

Dat slechts twee indicatoren dit maatschappelijk effect concretiseren, is een gevolg van de schaarste aan meetinstrumenten om de waardering van de Nederlandstalige (en anderstalige) inwoners van Brussel te meten en te monitoren. De VGC beschikt bijvoorbeeld (nog) niet over een stadsmonitor of een gelijkaardige periodieke bevraging. Toch zouden meer indicatoren dit maatschappelijk effect moeten kunnen voeden. Het verhuizersonderzoek van en naar Brussel van BRIO somt de voornaamste pull- en pushfactoren voor Nederlandstaligen op, en kan in die zin als inspiratiebron dienen voor de ontwikkeling van bijkomende indicatoren. Daarnaast kan de stadsmonitor zoals die werd ontwikkeld in Vlaanderen, een goede inspiratiebron vormen voor de verdere uitwerking van het meetbaar maken van dit maatschappelijk effect.

In het algemeen kan men er overigens van uitgaan dat de aanwezigheid van een kwalitatief Nederlandstalig aanbod de aantrekkelijkheid van de stad voor Nederlandstaligen mee beïnvloedt. Men zou bijgevolg maatschappelijk effect 1 als een potentiële indicator of deelevolutie voor maatschappelijk effect 3 kunnen beschouwen.

- **Over de indicatoren (algemeen)**

Uit de analyse van de meet- en weetcel per indicator (zie de verschillende bijlagen) blijkt dat de indicatoren niet allemaal voldoende scores op conceptueel vlak: een heldere toelichting over, of een explicitering van het achterliggende interpretatiekader waarin de maatschappelijke effecten aan de bijhorende indicatoren worden gelinkt, zouden stappen in de goede richting zijn.

Daarnaast bevat de beleidsovereenkomst ook wel enkele vaag afgebakende indicatoren, met een grote vrijheidsgraad voor interpretatie van details en definities als logisch gevolg. Verduidelijking op dat vlak zou de operationaliseerbaarheid van de effecten en indicatoren vergroten. De vaagheid op conceptueel gebied verlegt immers de afbakening van de betekenis en interpretatieruimte van een indicator naar het operationele proces. Op die manier bepalen operationele keuzes in het meten teveel de inhoudelijke reikwijdte en betekenis van een indicator.

Op operationeel vlak blijkt de grootste valkuil de afwezigheid van dataprotocolen. Een dataprotocol is een geheel van afspraken dat vastlegt wie welke informatie op welke wijze en op welk moment verzamelt, opslaat, bewerkt of verspreidt. Zulke protocollen moeten de kwaliteit van de informatie garanderen, maar ook bij onvolkomenheden, onduidelijkheden of andere problemen de organisatie toelaten meteen de vinger op de wonde te leggen. De afwezigheid van zulke afsprakensets bij de opvolging van indicatoren uit zich op verschillende manieren: een moeilijk hanteerbaar formaat van de werkinstrumenten, geen uniformiteit bij gelijkaardige handelingen en/of onduidelijkheid over het dataverzamelingsproces en mogelijke ontoegankelijkheid van de databestanden. Codeboeken of registratiehandleidingen zijn relatief schaars of onvolledig, zeker als het gaat om informatiebronnen waar de VGC geen zeggenschap over heeft.

Aan de andere kant stellen we ook vast dat, ondanks die verscheidenheid aan werkpunten, de VGC doorgaans toch over relevant cijfermateriaal beschikt. De afwezigheid van afspraken vertaalt zich in flexibiliteit binnen de administratie en in het werkveld om op extra vragen in te gaan. Het draagvlak om accuraat en - vooral - relevant te meten en te rapporteren is aanwezig, en daaronder mogen we vaak ook het draagvlak om *meer* te meten en te weten rekenen. Bij de verdere uitwerking van de indicatoren en van dataprotocolen moet tot slot rekening gehouden worden met het feit dat registratievragen en -noden van de overheid ook in verhouding moeten staan tot de eventuele planlast en tijdsinvestering die deze vragen veroorzaken.

Voor de meer specifieke analyses per indicator verwijzen we naar de bijlagen bij dit rapport.

1.4. Maatschappelijk effect 1: Bevorderen van de positieve uitstraling van het Nederlands en van de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk

Om dit maatschappelijk effect op te volgen werden in de beleidsovereenkomst Stedenfonds de volgende indicatoren opgenomen:

- Indicator 1: Aantal leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel naar onderwijsniveau, culturele achtergrond en gezinstaal, in absolute cijfers en percentage
- Indicator 4: Capaciteit en bezettingsgraad van de Nederlandstalige kinderopvangvoorzieningen
- Indicator 5: Aantal ontleeners en bezoekers Nederlandstalige bibliotheken
- Indicator 6: Activiteiten en deelname aan activiteiten gemeenschapscentra
- Indicator 7: Bereik speelpleinen naar woonplaats, school, culturele achtergrond en taal
- Indicator 8: Gebruikers van het Huis van het Nederlands
- Indicator 9: Aantal en profiel van de gebruikers van de sociale infopunten
- Indicator 16: Kennis en perceptie van het Nederlands en de Nederlandstalige voorzieningen

1. Vaststellingen en evoluties

Brussel is op taalgebied een erg complexe stad. De mensen die er wonen en werken, gebruiken in het dagelijkse leven tientallen verschillende talen in uiteenlopende combinaties en situaties: huistaal, onderwijstaal, werktaal, vrijetijdstaal en het officiële taalgebruik. Het Frans en het Nederlands hebben daarbij een bijzonder statuut: het zijn de officiële talen van Brussel als tweetalige hoofdstad van België. Dat Brussel ook de hoofdstad is van Vlaanderen, en dat het grotendeels omringd wordt door officieel eentalig Nederlands gebied, maakt het Nederlands in het Brusselse gewest extra belangrijk.

Om meer te weten te komen over de plaats van het Nederlands in de stad en de evolutie ervan is de taalbarometer²¹ de voornaamste bron. De Vlaamse Gemeenschap peilt geregeld naar het taalgebruik in Brussel en naar de positie van het Nederlands via die taalbarometer. Een eerste bevraging vond plaats in 1999-2000, en in 2006 kwam er een vervolgonderzoek. Uit de taalbarometer van 2001 blijkt dat 9,3% van de Brusselaars Nederlandstalig is en 10,3% tweetalig Nederlands-Frans²²:

Taalgroepen/taalachtergrond	Alle Brusselaars	Belgische nationaliteit	Buitenlandse nationaliteit
Nederlandstalig	9,3%	10,9%	2,9%
Franstalig	51,5%	62,8%	9,2%
Traditioneel tweetalig (N-F)	10,3%	12,7%	0,4%
Nieuw tweetalig (F+andere taal)	9,1%	7,4%	15,9%
Anderstalig	19,8%	6,2%	71,7%
Totaal ondervraagden	2.521	1.995	526

Taalgroepen binnen de Brusselse bevolking²³

Uit het onderzoek van 2006 blijkt dat het Nederlands tegen de achtergrond van een groeiende pluriculturele context globaal genomen stand houdt, en dat in verschillende sferen: privé, op de werkvloer, in de publieke ruimte ... In 2006 bracht de taalbarometer aan het licht dat 28,2% van de Brusselaars zegt het Nederlands goed tot uitstekend te beheersen. In 2001 ging het om 33,3%. Het aantal Brusselaars dat het Frans goed tot uitstekend spreekt, bleef stabiel op 95,5%. In dezelfde periode won het Engels terrein met een stijging van 33,3% tot 35,4%, zoals blijkt uit de onderstaande tabel. TB1 staat hier voor taalbarometer 1 (onderzoek uit 2001) en TB2 voor taalbarometer 2 (onderzoek uit 2006).

²¹ R. JANSSENS, *Van Brussel gesproken. Taalgebruik, taalverschuivingen en taalidentiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (taalbarometer II)*, Brussel, ASP nv, 2007, p. 18.

²² R., JANSSENS, *Taalgebruik in Brussel. Taalverhoudingen, taalverschuivingen en taalidentiteit in een meertalige stad*, Brusselse Thema's 8, Brussel, VUBPRESS, 2001, p. 34.

²³ Idem.

TB1	Goed tot uitstekend	TB2	Goed tot uitstekend
1. Frans	95,52%	1. Frans	95,55%
2. Nederlands	33,29%	2. Engels	35,40%
3. Engels	33,25%	3. Nederlands	8,23%
4. Arabisch	9,9%	4. Arabisch	7,39%
5. Duits	7,61%	5. Duits	6,36%
6. Spaans	6,90%	6. Spaans	5,72%
7. Italiaans	4,68%	7. Italiaans	5,56%
8. Turks	3,33%	8. Turks	1,47%
9. Berbers	3,09%	9. Portugees	1,67%
10. Portugees	1,43%	10. Lingala	0,99%

Taalbeheersing bij de Brusselse bevolking²⁴

Andere vaststelling op basis van de resultaten van de taalbarometer is een versterking van het gebruik van het Nederlands bij Nederlandstaligen, die wel gepaard gaat met een daling van het aantal Nederlandstaligen in zijn globaliteit. Die daling is echter relatief. Hoewel het aantal mensen dat goed tot uitstekend Nederlands spreekt afneemt, daalt ook het aantal Brusselaars dat helemaal geen Nederlands spreekt, wat resulteert in een aanzienlijke groep die toch wel noties heeft van de taal. Verder toont de taalbarometer aan dat talenkennis en kennis van het Nederlands voor steeds meer functies op de arbeidsmarkt belangrijke voorwaarden zijn geworden. Het Nederlands heeft ontegensprekelijk een economisch belang als één van de talen die op de arbeidsmarkt in Brussel en in de rand rond Brussel worden gehanteerd. Dat is dan ook een belangrijke reden voor meer en meer anderstalige Brusselaars om de taal te leren of een functionele kennis van het Nederlands na te streven.

2. Inhoudelijke evaluatie van het maatschappelijk effect en de indicatoren

Nederlands leren gebeurt op verschillende manieren, in verschillende omgevingen en vanuit verschillende motivaties: op de schoolbanken, via een NT2-cursus, op een speelse manier bij de speelpleinwerking, tijdens een culturele activiteit, binnen een werkervaringsproject ... Op veel van deze 'leerlocaties' merken we dat de vraag het aanbod aan Nederlandstalige voorzieningen overstijgt. Daaruit durven we afleiden dat - los van wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke fundering - heel wat Brusselaars hun weg vinden naar het bestaande Nederlandstalige aanbod aan gemeenschapsvoorzieningen en dat het aanbod toch vrij bekend is.

Een van de belangrijkste illustraties die bovengenoemde stelling staven, is zonder meer de gestage groei van het leerlingenaantal in het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels hoofdstedelijk gewest in de voorbije decennia. Daarenboven is er ook een toenemende diversiteit – wat taal- en culturele achtergrond betreft - bij de Brusselse schoolbevolking, zoals onderstaande tabellen ook overduidelijk illustreren:

²⁴ Idem.

Kleuter onderwijs	Totaal	Woonplaats		Thuis taal				Culturele achtergrond	
		Binnen Brussel	Buiten Brussel	HN	TG	HF	HA	Westers	Niet-westers
1979-1980	4347	75%	25%	72%	18%	6%	5%	93%	7%
1989-1990	6540	80%	20%	37%	30%	22%	11%	84%	16%
1999-2000	9750	82%	18%	16%	22%	35%	26%	59%	41%
2008-2009	11430	89%	11%	10%	25%	32%	33%	47%	53%

Evolutie van de schoolbevolking in het Brussels Nederlandstalig kleuteronderwijs van 1979-1980 tot 2008-2009 naar aantal, woonplaats, thuistaal en culturele achtergrond²⁵

Lager onderwijs	Totaal	Woonplaats		Thuis taal				Culturele achtergrond	
		Binnen Brussel	Buiten Brussel	HN	TG	HF	HA	Westers	Niet-Westers
1979-1980	8946	67%	33%	86%	10%	2%	2%	96%	4%
1989-1990	9312	68%	32%	54%	26%	13%	7%	90%	10%
1999-2000	11439	75%	25%	25%	27%	28%	20%	67%	33%
2008-2009	13680	83%	17%	12%	25%	33%	31%	53%	47%

Evolutie van de schoolbevolking in het Brussels Nederlandstalig lager onderwijs van 1979-1980 tot 2008-2009 naar aantal, woonplaats, thuistaal en culturele achtergrond²⁶

Het secundair onderwijs kent een ander kwantitatief verhaal dan het basisonderwijs. In 1975-1976 telde het Brussels Nederlandstalig secundair onderwijs nog 17.708 leerlingen, in 1993-1994 was dat teruggelopen tot 12.441. Zowat een kwart van de secundaire scholen is ondertussen verdwenen. Sinds een vijftal jaren is deze dalende trend omgezet in een voorzichtige stijging en ook hier neemt de diversiteit onder de leerlingen toe.

Secundair onderwijs	Totaal	Woonplaats		Thuis taal				Culturele achtergrond	
		Binnen Brussel	Buiten Brussel	HN	TG	HF	HA	Westers	Niet-Westers
1991-1992	12967	34%	66%	77%	17%	4%	3%	95%	5%
2001-2002	11396	44%	56%	49%	27%	13%	11%	78%	22%
2008-2009	12357	56%	44%	31%	25%	21%	22%	67%	33%

Evolutie van de schoolbevolking in het Brussels Nederlandstalig secundair onderwijs van 1992-1993 tot 2008-2009 naar aantal, graad en onderwijsvorm.²⁷

Wat de periode van het voortgangsrapport betreft, is de stijging van de leerlingenaantallen voor 2008-2009 (zie bijlage: indicator 1) vooral te verklaren door een stijging binnen het kleuter- en lager onderwijs, aangezien het secundair onderwijs in 2009 zeer licht gedaald is ten opzichte van 2008. De jarenlange groei, 'diversifiëring' en 'verkleuring' van de leerlingpopulatie in het Nederlandstalig onderwijs wijst er alleszins op dat de Nederlandstalige scholen (en dus een fundamenteel onderdeel van het Nederlandstalig netwerk in Brussel) zichtbaar zijn en een stijgend succes kennen.

De cijfers over de kinderopvangvoorzieningen geven ook een stijging van de capaciteit van de voorschoolse kinderopvang weer. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van een stijging bij erkende en gesubsidieerde kinderdagverblijven (zie bijlage: indicator 4).

De indicator over de gebruikers van het Huis van het Nederlands geeft vanzelfsprekend een beeld van de interesse bij de Brusselaars (zijnde voornamelijk de nieuwe Brusselse bevolkingsgroepen) voor het Nederlands. De indicator vertoont ook een stijgende lijn van

²⁵ VGC, algemene directie Onderwijs & Vorming.

²⁶ VGC, idem.

²⁷ VGC, idem.

individuele Brusselaars die Nederlands willen leren, oefenen en gebruiken. In 2008 voerde het Huis van het Nederlands 9.765 intakegesprekken, in 2009 waren dat er 13.004. (zie bijlage: indicator 8).

Eenzelfde conclusie mogen we trekken uit de cijfers met betrekking tot de ontleners en bezoekers van de Nederlandstalige bibliotheken in het Brussels hoofdstedelijk gewest. Uit deze cijfers blijkt dat het aantal ontleners en bezoekers gestegen is; een stijging die deels wordt verklaard doordat scholen meer en meer de weg vinden naar de lokale bibliotheekvoorzieningen (zie bijlage: indicator 5). Een stijging van het aantal ontleners en bezoekers wijst zeker op een stijgende belangstelling in het Nederlands en waarschijnlijk ook op een betere toegankelijkheid van de bibliotheekfilialen. Wanneer we de jaren 2008 en 2009 met elkaar vergelijken, stellen we globaal een stijging met 5 procent vast van het aantal leners uit het Brussels hoofdstedelijke gewest. Dat wordt ten dele ook verklaard door het feit dat meer gemeentelijke bibliotheken op het BruNO-netwerk (Brussels Netwerk van Openbare bibliotheken) zijn aangesloten.

De indicator over de gemeenschapscentra (zie bijlage: indicator 6) toont aan dat gretig wordt ingegaan op het activiteitsaanbod van de Nederlandstalige gemeenschapscentra die op die manier hun functie als 'open huis' voor een groot stuk waarmaken. Bij de gemeenschapscentra zijn meer dan 59% van de geregistreerde activiteiten 'receptieve' activiteiten en ruim 40% van de geregistreerde activiteiten eigen activiteiten. In 2008 registreerden 18 gemeenschapscentra 734.386 deelnemers, in 2009 registreerden 21 gemeenschapscentra er 863.972. Hoewel het hier voor alle duidelijkheid niet over unieke personen gaat, tonen deze cijfers wel aan dat er een groot publiek is voor de centra. De sociale infopunten (SIP's) zijn op dit moment onvoldoende uitgebouwd, wat het relateren van hun betekenis aan het bovengenoemde maatschappelijk effect bemoeilijkt (zie bijlage: indicator 9).

De speelpleinen (zie bijlage: indicator 7) van de VGC ten slotte bereiken een goede 2.000 kinderen (die ingeschreven zijn in het Brussels Nederlandstalig onderwijs) op jaarbasis (unieke personen). Het speelpleinenaanbod van de VGC is op zich niet fundamenteel gegroeid de voorbije jaren, maar daar staat tegenover dat het aanbod aan Nederlandstalige speelpleinwerkingen van gemeenten en speelweken van gemeenschapscentra en jeugdorganisaties wel fel is toegenomen.

Wat de indicator 'Kennis en perceptie van het Nederlands en van de Nederlandstalige voorzieningen' betreft, is er momenteel geen informatie voorhanden. Deze indicator moet nog verder uitgewerkt worden binnen een algemene survey.

3. Gevolgen voor de strategische en operationele keuzes in het kader van het Stedenfonds

Algemeen kunnen we stellen dat voor de verschillende gemeenschapsvoorzieningen die onder dit maatschappelijk effect vallen, de bovenstaande cijfers een stijging weergeven van het Nederlandstalige voorzieningenaanbod en het publieksbereik ervan. Heel wat Brusselaars en bezoekers van de stad vinden hun weg naar het Nederlandstalige circuit. Op bepaalde terreinen (en in het bijzonder die voor jeugd: kinderopvang, onderwijs, vrijetijdsaanbod voor de jeugd) is het ook duidelijk dat elk nieuw Nederlandstalig aanbod of de uitbreiding ervan al snel volzet geraakt. Er is een sterke aanwijzing dat de vraag op bepaalde terreinen het aanbod overstijgt.

De VGC speelt daarop in door blijvend en in bepaalde gevallen extra te investeren in en ondersteuning te bieden aan allerlei voorzieningen zoals bibliotheken, jeugdwerkingen, kinderdagverblijven en IBO's, scholen en ondersteunende partners, het Huis van het

Nederlands... De vraag naar een aanbod aan Nederlandstalige gemeenschapsvoorzieningen is dus sterk aanwezig en wijst op de aanwezigheid van en nood aan aansluiting bij het Nederlandstalig netwerk in de stad. Of dat ook betekent dat er een positieve houding van de Nederlandstalige en anderstalige Brusselaars is ten aanzien van het gebruik van het Nederlands en het Nederlandstalige voorzieningenaanbod, vereist extra wetenschappelijk onderzoek (m.n. onderzoek naar de perceptie en kennis van het Nederlandstalige voorzieningenaanbod).

De taalbarometer maakt duidelijk dat het aantal Brusselaars dat het Nederlands goed tot uitstekend beheerst, het voorbije decennium licht is gedaald. Tegelijkertijd blijkt dat het aantal Brusselaars dat helemaal geen Nederlands spreekt verder afneemt, wat resulteert in een groeiende en aanzienlijke groep die toch wel noties heeft van de taal. Uit de evoluties leiden we af dat het Nederlands stand houdt ondanks de relatieve daling van het aantal Nederlandstaligen in zijn geheel. De rapportage in het kader van de indicatoren spreekt dit niet tegen.

Vertalen we bovengenoemde maatschappelijke tendensen naar het beleid van de VGC, dan kunnen we concluderen dat er verder moet ingezet worden op het versterken en uitbreiden van de Nederlandstalige voorzieningen (er is immers een grote nood en vraag naar Nederlandstalige gemeenschapsvoorzieningen). Ook de positie van het Nederlands kan versterkt worden door blijvend te investeren in opleidingen Nederlands, in taalstimulering enz. Het spreekt voor zich dat de Brusselse meertalige context Nederlandstalige organisaties en diensten voor talige uitdagingen plaatst, waarbij het belangrijk is te onderstrepen dat de VGC die rijkdom van talen en culturen zonder meer als een troef beschouwt en als een positieve kracht in de grootstad. De meertaligheid biedt enerzijds tal van kansen voor de inwoners en de bezoekers van de stad maar plaatst Nederlandstalige organisaties tegelijkertijd telkens voor de vraag: hoe kunnen we op een goede manier omgaan met die meertaligheid? De VGC wil met een open houding vormgeven aan een open Nederlandstalig netwerk van diensten en voorzieningen (op alle terreinen van haar bevoegdheden) om de kwaliteit van het leven in de stad te verbeteren. Binnen deze diensten en voorzieningen bekleedt het Nederlands een volwaardige plaats. Verder wil de VGC een positieve houding tegenover het Nederlands in een meertalige omgeving stimuleren. Door het aanbieden van een brede waaier van Nederlandstalige initiatieven, waarbinnen ook anderstaligen gemotiveerd worden om het Nederlands te leren en te gebruiken, wil de VGC werk maken van de stimulering van het gebruik van het Nederlands. De VGC doet dat vanuit de overtuiging dat de kennis en het gebruik van de Nederlandse taal de kansen van individuen en groepen op volwaardige participatie aan het maatschappelijk leven versterken.

In de nota met betrekking tot de krijtlijnen van het Stedenfondsprogramma 2008-2013 stelde de VGC dat Nederlandstaligheid een rode draad vormt doorheen alle projecten en initiatieven in het kader van het Stedenfonds. Inzetten op en werken aan de zichtbaarheid en herkenbaarheid van het Nederlands is een kern- of belangrijke extra doelstelling binnen heel wat initiatieven die via het Stedenfonds worden gesubsidieerd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen voorzieningen die gericht zijn naar enerzijds volwassenen en anderzijds naar kinderen en jongeren.

Wat kinderen en jongeren betreft, stelt het Stedenfonds de volgende doelstellingen voorop:

- Het Onderwijscentrum Brussel (OCB) wordt deels gefinancierd met Stedenfondsmiddelen. In het Onderwijscentrum wordt gewerkt aan taalbeleid en taalvaardigheids-onderwijs op school, het omgaan met diversiteit en aan de ouderbetrokkenheid. Hiermee zet de VGC in op een betere communicatie tussen de school en ouders via de insteek van het Nederlands. Zie hiervoor **SD 3: OD 3.1**.
- De VGC zet met haar beleid sterk in op tal van taalstimulerende initiatieven: taalondersteuners werken aan taalstimulering in het vrijetijdsaanbod voor jeugd (WMKJ's, jeugdateliers en speelpleinwerkingen), bij de (buitenschoolse) kinderopvang

enz. Mogelijkheden om Nederlands te oefenen zijn er ook in het aanbod van Nederlandstalige sociaal-culturele initiatieven. Verder legt het met het Stedenfonds gefinancierde jeugdcentrum Aximax hier sterk de klemtoon op. Met projecten als de Brede school en de Zomerschool wil de VGC kinderen en jongeren op een speelse manier in contact brengen met het Nederlands. Bovendien investeert de VGC met het Stedenfonds ook fors in de uitbreiding van het aantal plaatsen (buitenschoolse) kinderopvang. Zie hiervoor: SD 3: OD 3.4, OD 3.10, OD 3.13.

Ook op het gebied van voorzieningen voor volwassenen investeert de VGC sterk in het Nederlandstalig aanbod:

- Eén van de uitdagingen voor Brusselaars die Nederlands willen leren, ligt in het gebrek aan kansen om de opgedane kennis in de praktijk te oefenen en te gebruiken. In Brussel is het Frans de meest gehoorde contacttaal, en groeit het belang van het Engels. Voor anderstaligen die Nederlands willen leren, levert dit een niet te onderschatten extra moeilijkheid op. Niemand leert een taal enkel en alleen op de schoolbanken en zeker lager geschoolde taalleerders hebben nood aan oefening in de praktijk. Daarom wil het Huis van het Nederlands maximale gebruikskansen bieden voor diegenen die Nederlands aan het leren zijn. Dit kan bijvoorbeeld door zelfstudie Nederlands via 'De Taalgarage', het project 'School en Ouders' in samenwerking met het Onderwijscentrum Brussel ... Het beheersen van de Nederlandse taal is ook cruciaal bij het zoeken naar werk. In het kader daarvan zet de VGC al jaren in op taalvaardigheidstraining van deelnemers aan de opleidings- en werkervaringprojecten, cursisten binnen het Tweedekansonderwijs ... Naast deze meer formele momenten worden ook minder formele taal oefenmomenten georganiseerd (bijv. door de conversatietafels van Bru-taal enz.). Een uitgebreid gamma aan mogelijkheden voor het oefenen van Nederlands ligt ook in het aanbod van Nederlandstalige sociaal-culturele initiatieven: Zie hiervoor SD 3: OD 3.2, OD 3.5, OD 3.11.
- Daarnaast worden via het Stedenfonds acties ondersteund die het imago van de taal in de stad bevorderen. Het Huis van het Nederlands Brussel is daarbij een vaste partner van de VGC bij het opzetten van projecten die het beeld van Brussel als tweetalige stad helpen versterken en op die manier oefenkansen helpen creëren. Zie hiervoor SD 3: OD 3.2.

4. Opvolging evolutie en verzameling informatie? Denken en debat?

De informatieverzameling over dit maatschappelijk effect gebeurt grotendeels via de meet- en weetcel en het meetplatform voor meetindicatoren dat hiervoor geïnstalleerd werd. Dit instrument stelt de VGC in staat om, zeker ook in de toekomst, de indicatoren op een meer wetenschappelijk onderbouwde en statistisch correcte wijze op te volgen. Via deze weg worden ook onderzoeken, studies van wetenschappelijke instellingen en rapporten van andere Brusselse instellingen opgevolgd.

De dataverzameling gebeurt door de initiatieven zelf en wordt verwerkt en gecoördineerd door de meet- en weetcel. Daarnaast verschaft de taalbarometer heel wat gegevens over de positie van het Nederlands in Brussel.

Het debat en denken over dit maatschappelijk effect gebeurt binnen verschillende overlegstructuren zoals de transversale ambtelijke werkgroep Taalbeleid van de VGC, de adviesorganen en is in feite een permanente zorg van het Onderwijscentrum Brussel (van de algemene directie Onderwijs en Vorming) en de door de VGC ondersteunde organisaties zoals het Huis van het Nederlands. Ook het stadscongres 'Stadspiratie' stelde een deel van het Brussels Nederlandstalig netwerk in de kijker.

1.5. Maatschappelijk effect 2 (ME2): Versterken van de kansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen

Om dit maatschappelijk effect op te volgen werden in de beleidsovereenkomst Stedenfonds de volgende indicatoren opgenomen:

- Indicator 2: Schoolse achterstand
- Indicator 3: Aantal GOK-leerlingen
- Indicator 10: Aantal deelnemers tweedekansonderwijs
- Indicator 11: Aantal ouders (met kinderen in het Nederlandstalig onderwijs) in NT2-cursus
- Indicator 12: Aantal begeleidingstrajecten voor werkzoekenden
- Indicator 13: Bereik WMKJ's naar woonplaats, school, culturele achtergrond en taal
- Indicator 14: Aantal en profiel van de gebruikers van de INLOOP-teams
- Indicator 15: Aantal taalondersteuningsacties in de initiatieven buitenschoolse opvang en de kinderdagverblijven

1. Vaststellingen en evoluties

Brussel is een rijke stad met arme inwoners. Hoewel Brussel ongeveer 20% van het Bruto Binnenlands Product genereert, leeft ongeveer 25% van de Brusselaars met een inkomen onder de armoederisicogrens²⁸. Deze bijzondere paradox wordt verklaard door het feit dat meer dan de helft van de jobs in Brussel ingenomen zijn door niet-Brusselaars. Deze vaststelling onderstreept meteen ook de grote financiële kwetsbaarheid van de Brusselaar. Voor heel wat Brusselaars blijft de inschakeling op de arbeidsmarkt zeer moeilijk verlopen. De Brusselse jongeren vormen de meest kwetsbare groep op de arbeidsmarkt: 33% van de jongvolwassenen die zich aanbiedt, is werkloos. Deze grote kwetsbaarheid heeft verschillende oorzaken. Armoede wordt gekenmerkt door een verwevenheid van ongelijkheden en uitsluitingen op verschillende gebieden. Een belangrijk gegeven daarbij is de grotere schoolachterstand en het lage opleidingsniveau van de Brusselse jongeren. Het Brussels gewest heeft haar historische voorsprong qua scholingsgraad verloren en de vertraging ten opzichte van de rest van het land groeit elk jaar. Brussel wordt immers geconfronteerd met demografische ontwikkelingen die de uitdagingen vergroten: de Brusselse bevolking neemt sterk toe, de verjonging zet zich door en het internationaal en multicultureel karakter wordt steeds groter (zie ook: Maatschappelijk effect 3). De armoede in Brussel vertaalt zich ook geografisch: de beter gestelde bevolking verhuist naar de rijkere tweede kroon van Brussel of verlaat Brussel, de armere bevolking blijft geconcentreerd in het centrum en in de eerste kroon, en wordt aangevuld door een instroom van een armere bevolking uit het buitenland.

Want duidelijk is dat de socio-economische ongelijkheden binnen de Brusselse bevolking zich vertalen in een sterke sociale segregatie van het gewest. Sociale status wordt bepaald door opleidingsniveau, loopbaan en inkomen en deze 'economische determinanten' beïnvloeden aanzienlijk de toegang tot de woningmarkt: onderwijs, loopbaan en inkomen bepalen de toegang tot de betere of de minder goede segmenten van de woningmarkt en dus ook tot de armere of rijkere wijken. Vandaar dat het Brussels gewest, ook al is dat onderhevig aan intense migratiebewegingen, een standvastig patroon van ongelijkheid blijft vertonen. De migratie verandert de sociale samenstelling van de wijken nauwelijks. Wie in een minder gunstige buurt blijft wonen, kiest daar niet altijd voor. Ook migranten (uit het buitenland of uit de andere gewesten) gaan zich selectief vestigen in de stad, naargelang hun financiële draagkracht.

Bijzonder onrustwekkend is de situatie van Brusselse baby's, kinderen en jongeren. Iets meer dan 30% van de kinderen en jongeren groeit op in een huishouden zonder inkomen uit werk. Deze kinderen en jongeren leven in kleine appartementen in de meest achtergestelde buurten, met weinig groene ruimtes of ontspanningsmogelijkheden. Al deze factoren en

²⁸ De cijfergegevens in deze paragraaf zijn afkomstig uit het Brussels actieplan armoedebestrijding (Brussels armoederapport) 2010 van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn in Brussel.

ongelijkheden hebben ook effect op gezondheid en mortaliteit: het 'gezondheidskapitaal' van mensen die voortdurend in grote bestaansonzekerheid leven, wordt vroegtijdig aangetast. Niet alleen de lichamelijke, maar ook de geestelijke gezondheid van deze groepen van de samenleving is erg kwetsbaar.

2. Inhoudelijke evaluatie van het maatschappelijke effect en de indicatoren

Als we kijken we naar de indicatoren die de evolutie van dit maatschappelijk effect weergeven, dan zien we de bovengenoemde demografische ontwikkelingen vertaald in de cijfers.

De indicatoren 'schoolse vertraging' en 'aantal GOK-leerlingen' (zie bijlage: indicatoren 2 en 3) geven ons een scherp beeld van de kwetsbaarheid van de Brusselse bevolking.

We zien dat de schoolse vertraging in het Brussels onderwijs blijft stijgen over alle onderwijsniveaus heen. Vooral in het beroeps- en technisch secundair onderwijs (BSO en TSO) scoort Brussel in vergelijking met Vlaamse steden erg slecht. Zo heeft meer dan 80% van de leerlingen uit het BSO een of meer jaar schoolse vertraging opgelopen, een percentage waarmee Brussel de weinig benijdenswaardige kopgroep van Vlaamse centrumsteden aanvoert. Ook het aantal GOK-leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel is hoog. De verdeling van het aantal GOK-leerlingen per gemeente ligt ook in de lijn van de verdeling van de armoede in het gewest: de gemeenten in het centrum en in de eerste kroon hebben opvallend meer GOK-leerlingen (meer dan 55%) in hun scholen dan de gemeenten in de tweede kroon (minder dan 20%).

De andere indicatoren leren ons minder over de evolutie van dit maatschappelijk effect, maar drukken de beleidsintenties en -inspanningen uit om werk te maken van de kansen van kwetsbare groepen. Zo zijn tweedekansonderwijs en de begeleidingstrajecten voor werkzoekenden bijzonder belangrijk om de situatie van laagopgeleiden in Brussel te corrigeren en ervoor te zorgen dat ze alsnog toegang krijgen tot de arbeidsmarkt (zie bijlage: indicatoren 10 en 12).

De inspanningen van de VGC voor taalondersteuning, zowel voor de allerkleinsten in de kinderdagverblijven en IBO's (en bij uitbreiding ook in de jeugdsector), als voor de ouders van de allerkleinsten via NT2-cursussen, zijn daarbij broodnodig (zie bijlage: indicator 15). De beheersing van het Nederlands is een enorme troef die toegang tot de Brusselse arbeidsmarkt mogelijk maakt (zie ook: Maatschappelijk effect 1). Kinderen uit anderstalige gezinnen in het Brussels Nederlandstalig onderwijs kampen vaak met taalachterstand. Daar wil de VGC iets aan doen door te investeren in extra personeel en meer bepaald taalondersteuners.

De indicator over de gebruikers van de INLOOP-teams drukt op zijn beurt de beleidsintentie uit om de kansen van de Brusselse baby's en kinderen te verhogen, door ouders bij te staan op het gebied van opvoedingsondersteuning. Armoede en achterstelling ontstaan immers al vaak bij de geboorte (zie bijlage: indicator 14).

Binnen de vrijetijdssector, en het jeugdwerk in het bijzonder, werden de WMKJ's (werking maatschappelijk kwetsbare jongeren) de voorbije periode ook verder ontwikkeld: in 2009 werden 1.824 jongeren bereikt, 119 meer dan in 2008 (zie bijlage: indicator 13). Ook deze indicator geeft duidelijk aan dat de VGC inspanningen levert om de kansen van maatschappelijk kwetsbare groepen te versterken.

3. Gevolgen voor de strategische en operationele keuzes in het kader van het Stedenfonds

Het verhaal over armoede en kwetsbare groepen in Brussel is hard. De vele cijfers over armoede bevestigen dat Brussel voor enorme sociale uitdagingen staat. De demografische ontwikkelingen voorspellen bovendien dat de Brusselse bevolking verder groeit, verjongt en verkleurt, maar helaas niet met de meest kapitaalkrachtige en kansrijke segmenten van de samenleving. Toch blijven er genoeg redenen over om hoopvol te zijn: de verschillende Brusselse beleidsmakers en overheden zijn zich terdege bewust van de ernst van de situatie en ontwikkelen hefboomen om de strijd tegen de armoede aan te gaan.

Deze hefboomen maken ook deel uit van de beleidsovereenkomst van het Stedenfonds en kunnen als volgt samengevat worden:

- Er is een maximale inzet van beleidsmiddelen voor de jongeren, met een doortastend en sociaal onderwijsondersteuningsbeleid, met nog meer opleiding, vorming en begeleiding van jongere werkzoekenden en met een verruiming van de vrijetijdsmogelijkheden voor kinderen en jongeren. Zie hiervoor SD 3: OD 3.1, OD 3.2, OD 3.4, OD 3.5, OD 3.10, OD 3.12.
- Er is een scherpe focus op de allerjongsten: sociale achterstand begint van bij de geboorte (opvoedingsondersteuning, ontmoetingsruimtes voor ouders met jonge kinderen, sociale en buurtgerichte kinderopvang ...). Zie hiervoor SD 3: OD 3.10.
- Met de beleidsovereenkomst zet de VGC sterk in op taalondersteuning omdat het Nederlands een belangrijke troef is en blijft in een meertalige grootstad die omringd is door het Vlaams gewest. Een goede kennis van het Nederlands zal ook de kansen van anderstalige kinderen en jongeren in het onderwijs verbeteren. Taalachterstand is immers een van de belangrijke redenen voor schoolse achterstand of schoolse vertraging. Zie hiervoor SD 3: OD 3.1, OD 3.4, OD 3.5, OD 3.10 en OD 3.12.
- De VGC staat mee in voor de uitwerking en uitvoering van de geïntegreerde inter-institutionele beleidsnota 'Armoedebestrijding', gecoördineerd door het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (Brussels armoederapport 2010). De VGC is een structurele partner in de permanente IKW (interkabinettenwerkgroep). De VGC engageert zich ook om haar aandeel van het armoedebeleid op te nemen en samen met de andere actoren te realiseren. Verschillende initiatieven in het kader van het Stedenfonds richten zich op armoede of specifiek op maatschappelijke kwetsbare groepen en dat binnen alle beleidsdomeinen van de VGC.

Tot slot leert de territoriale verdeling van de armoede en de kwetsbaarheid van de Brusselse bevolking ons dat Brussel ook vanuit geografisch oogpunt een sterke dualiteit kent. Dat onderstreept het belang van een territoriale focus en een concentratie van beleidsmiddelen om de dualiteit in het gewest te bestrijden: de centrumwijken en de wijken in de eerste kroon zijn prioritair in dit perspectief.

De VGC heeft daarom bijzondere aandacht voor de ontwikkeling van gemeenschapsinfrastructuur in kansarme wijken, onder andere aansluitend bij de gewestelijke wijkcontracten.

4. Opvolging evolutie en verzameling informatie? Denken en debat?

De informatieverzameling over dit maatschappelijk effect gebeurt grotendeels via twee instanties. In de eerste plaats speelt de meet- en weetcel van de VGC hier een cruciale rol. Zo heeft de meet- en weetcel een meetplatform voor meetindicatoren geïnstalleerd. Dat instrument stelt de VGC in staat om de indicatoren op een meer wetenschappelijk onderbouwde en statistisch correcte wijze op te volgen. Op deze manier worden ook onderzoeken, studies van wetenschappelijke instellingen en rapporten van andere Brusselse instellingen opgevolgd. De dataverzameling gebeurt door de instellingen zelf en wordt verwerkt door de meet- en weetcel.

Daarnaast krijgt de VGC heel wat informatie via het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. De VGC kan, via haar deelname aan een permanente IKW, ook een beroep doen op de algemene socio-demografische cijfers over armoede en maatschappelijk kwetsbare groepen.

Het debat en denken over dit maatschappelijk effect gebeurt op verschillende plaatsen en fora binnen en buiten de VGC: in de administratie, op beleidsniveau en in het Brusselse werkveld. Voor wat de VGC betreft, vernoemen we hier de voornaamste platformen die specifiek de nadruk leggen op deze problematiek:

- Er is een ambtelijke werkgroep 'armoede' binnen de VGC waar het beleid over armoede in de VGC gestalte krijgt. Daarnaast neemt de VGC deel aan de inter-institutionele IKW over armoede. In dit kader werkt de VGC ook mee aan het hierboven genoemde beleidsplan armoedebestrijding.
- De armoederapportage werd op diverse adviesraden van de VGC besproken. De VGC zal ook participeren aan de organisatie van de rondetafelconferentie 'armoedebestrijding' eind 2010.
- Binnen de VGC is er verder een stuurgroep 'lokale afsprakennota' in uitvoering van het participatiedecreet. Dat decreet wil ervoor zorgen dat personen in armoede kunnen deelnemen aan initiatieven op sportief, jeugdwerk- of cultureel gebied. De stuurgroep is samengesteld uit de diensten Cultuur, Jeugd en Sport van de algemene directie Cultuur, Jeugd en Sport, de algemene directie Welzijn, Gezondheid en Gezin, de algemene directie Onderwijs en Vorming, en het Brussels Platform Armoede.
- Regionaal overlegplatform Brussel (ROP Brussel): dit platform staat in voor de ontwikkeling en de uitwisseling over het opleidings- en vormingsaanbod, met bijzondere nadruk op de toeleiding, oriëntering en doorverwijzing van jongeren naar en binnen het stelsel 'Leren en werken'.

ME 3. Het Brussels hoofdstedelijk gewest is aantrekkelijk als leefstad voor jonge (Nederlandstalige) gezinnen met kinderen en voor ouderen

Om dit maatschappelijk effect op te volgen werden in de beleidsovereenkomst Stedenfonds de volgende indicatoren opgenomen:

- Perceptie van Brussel als leefstad voor Nederlandstalige gezinnen of taalgemengde gezinnen met jonge kinderen, voor studenten en voor ouderen
- Tevredenheid bij gebruikers over de kwaliteit van het voorzieningenaanbod

1. Vaststellingen en evoluties

De Brusselse bevolking neemt toe en blijft groeien.

In november 2009 telde het Brussels gewest officieel 1.101.872 inwoners. Dat is een historisch record en bijna 17.000 mensen meer dan in 2008, een toename met 1,6% tegenover een jaar eerder. Vooral het internationale migratiesaldo (het verschil tussen vertrekkers en nieuwkomers) zorgt ervoor dat de Brusselse bevolking blijft groeien. Samen met de hoge vruchtbaarheidsgraad van de jonge Brusselse bevolking is dat de belangrijkste factor. Volgens prognoses van het Federaal Planbureau zal de globale stijgende trend zich de komende jaren in Brussel doorzetten. Men schat de Brusselse bevolking in 2020 op ruim 1.200.000 inwoners.²⁹

De demografische evolutie in Brussel kan als volgt worden samengevat: een sterke vergroening zonder vergrijzing. Brussel is dan ook het jongste gewest van België. Als men de categorie 0- tot 24-jarigen beschouwt, bestaat het gewest anno 2008 uit ruim 320.000 jongeren, die samen 30,8% van de bevolking uitmaken. Dat aandeel is sinds 1990 (30,1%) licht gestegen en zal volgens prognoses blijven toenemen.

Van gelijkaardige omvang (maar net iets meer) is de groep van de jongvolwassenen (25-40-jarigen): in 2008 maken zij 32,69% uit van de Brusselse bevolking. Doordat steeds meer jongvolwassen ouders met hun opgroeiende kinderen in Brussel blijven wonen, daalt die klassieke oververtegenwoordiging echter. Het gaat in dat geval doorgaans om gezinnen van niet-Europese afkomst. Wat opvalt is dat het Brussels hoofdstedelijk gewest in verhouding tot België enerzijds meer alleenstaanden telt, maar anderzijds ook beduidend meer gezinnen met meer dan drie kinderen herbergt. Terwijl in België 10,7% van de gezinnen meer dan drie kinderen omvat, is dat in het Brussels gewest gemiddeld 15%. In Sint-Jans-Molenbeek en Sint-Joost-ten-Node loopt dat zelfs op tot meer dan 1 op 5 gezinnen.

Veel van deze gezinnen leven in een precare situatie: kinderen die opgroeien in armoede, gezinnen die leven in onaangepaste, krappe woningen ... De meeste gezinnen, af te lezen als een meerderheid jongvolwassenen én jongeren, vindt men in de sikkelvormige zone. Deze zone loopt van Sint-Gillis over Kuregem (Anderlecht), laag-Molenbeek en Laken tot in Sint-Joost-ten-Node en West-Schaarbeek. Het zijn de buurten met een grote migrantenbevolking van Marokkaanse en Turkse origine.³⁰ De oudere bevolking daarentegen is overheersend Belgisch en is het sterkst vertegenwoordigd in de perifere zone. De groep ouderen (65+) neemt in Brussel af. Maar de intensiteit van de veroudering stijgt: het aantal Brusselaars van 80 jaar en ouder steeg de laatste jaren wel.

De hierboven geschetste bevolkingsgroei betekent niet dat de stadsvlucht gestopt is. De laatste jaren is die zelfs nog toegenomen. Vooral de kansrijke bevolking verhuist naar een ander gewest, het merendeel van de verhuizingen naar de gemeenten dicht bij Brussel, in

²⁹ ALGEMENE DIRECTIE STATISTIEK EN ECONOMISCHE INFORMATIE, 2008.

³⁰ OBSERVATORIUM VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN BRUSSEL (2006). *Welzijns- en gezondheidsatlas van Brussel Hoofdstad*. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Vlaams- of Waals-Brabant. Toch is het zo dat er globaal genomen meer ouders met jonge kinderen vaker in de stad wonen. Dat heeft dan vooral te maken met het toenemend aantal kinderen dat geboren wordt in minder gegoede gezinnen, voor wie suburbanisatie naar een betere en betaalbare woning niet altijd mogelijk is.³¹ Tussen de negentien gemeenten onderling bestaan er bovendien opmerkelijke verschillen. De stijging van de bevolking situeert zich vooral in de armere gemeenten³².

Een onderzoek dat BRIO uitvoerde in opdracht van de VGC over de verhuisbewegingen van Nederlandstaligen in en uit Brussel, bracht aan het licht dat een 'pullfactor' die ervoor zorgt dat Nederlandstaligen in Brussel gaan wonen het typische karakter van Brussel is: een meertalige, multiculturele stad met een breed cultuur- en ontspanningsaanbod. Of men in Brussel blijft of niet, wordt dan weer vooral bepaald door de buurt. Hier zijn de belangrijkste 'pushfactoren' het lawaai, de netheid, de verkeerssituatie en de veiligheid. Waar de woonkwaliteit er schijnbaar weinig toe doet als men naar Brussel komt, staat ze bij de verhuis naar Vlaanderen wel centraal.

Vanaf het ogenblik dat men aan gezinsuitbreiding denkt of als men kleine kinderen heeft, wil men in een huis met tuin in een groene omgeving wonen, en er liefst eigenaar van worden. Kiest men om in Brussel te blijven, dan kiest men in de eerste plaats voor een minder lawaaierige buurt. Als men kiest voor het Vlaams gewest, dan schat men de nieuwe woonbuurt in vergelijking met de Brusselse omgeving op alle vlakken significant beter in. Door de samenhang tussen uitwijking en gezinsuitbreiding spelen ook andere factoren zoals kinderopvang, onderwijs en jeugdinfrastructuur zonder meer een belangrijke rol. Nog uit het onderzoek van BRIO blijkt dat het taalgebruik in de buurt weliswaar ergernis kan opwekken maar dat dat zelden een reden is om effectief te verhuizen. Het taalgebruik in de dienstverlening is dat wel.³³

2. Inhoudelijke evaluatie van het maatschappelijk effect en de indicatoren

Bovenstaande vaststellingen maken duidelijk dat er steeds meer gezinnen met (jonge) kinderen in Brussel komen wonen of er blijven wonen. Maakt dit van Brussel een aantrekkelijke leefstad voor jonge (Nederlandstalige) gezinnen met kinderen en voor ouderen? Strikt genomen kunnen we hierover geen uitspraken doen die wetenschappelijk onderbouwd zijn.

De twee indicatoren die deze maatschappelijke evolutie willen meten, zijn immers nog in volle ontwikkeling. De meet- en weetcel werkt momenteel een survey uit om deze maatschappelijke evolutie in kaart te brengen. De VGC blijft met haar voorzieningenbeleid hoe dan ook inspelen op een aantrekkelijke en leefbare stad.

3. Gevolgen voor de strategische en operationele keuzes in het kader van het Stedenfonds

Brussel aantrekkelijk maken en houden voor jonge gezinnen en voor ouderen vraagt een doordacht gemeenschaps- en gewestbeleid. Een leefbare, aangename stad vergt investeringen in woningen, gemeenschapsvoorzieningen, groen, mobiliteit, enz. Vanuit haar gemeenschapsbevoegdheden wil de VGC mee bouwen aan Brussel als 'internationale stad op mensenmaat'.

³¹ P., Deboosere, T., Eggerickx, E., Van Hecke & B., Wayens (2009). *De Brusselse bevolking: een demografische doorlichting*. Synthesenota nr. 3. Brussels Studies, p.7.

³² Rijksregister, bewerkt door Willaert, D. (VUB) in brusselnieuws.be, 6 januari 2010.

³³ R., JANSSENS, *Nederlandstalige verhuizers van en naar Brussel, Een wetenschappelijk onderzoek naar de verhuisbewegingen van de Nederlandstalige bevolkingsgroep in en uit het Brussels Hoofdstedelijk gewest*, VUB – BRIO – VGC, Brussel, 2007, 141 p.

Zoals hierboven al werd aangegeven, is het brede cultuur- en ontspanningsaanbod een belangrijke 'pullfactor' om in Brussel te komen wonen en er te blijven wonen. Op die sterkte speelt de VGC in door te investeren in het vrijetijdsbeleid via het kunst- en culturaanbod, het sociaal-cultureel werk, de 22 gemeenschapscentra, het jeugdwerk en het sportaanbod. Deze investering vertaalt zich ook duidelijk in de beleidsovereenkomst m.b.t. het Stedenfonds. Zie hiervoor SD3: OD 3.11, OD 3.12, OD 3.13.

Brussel biedt echter meer dan een vrijetijds- en ontspanningsaanbod. Gezinnen hebben nood aan kwalitatieve voorzieningen voor kinderopvang en onderwijs, ouderen verlangen zorg op maat. De VGC probeert aan deze verwachtingen tegemoet te komen door het aanbod aan (buitenschoolse) kinderopvang uit te breiden en door in te zetten op preventieve gezondheidszorg voor gezinnen met jonge kinderen. Zie hiervoor ook SD3: OD3.10. Het Nederlandstalig basis- en secundair onderwijs in Brussel staat sinds kort voor een dubbele uitdaging: de zorg voor de kwaliteit enerzijds en de stijgende vraag die het aanbod overstijgt anderzijds. De VGC is – op enkele uitzonderingen na – zelf geen inrichtende macht en is dus voor de uitbouw van voldoende capaciteit in grote mate afhankelijk van de Vlaamse Gemeenschap. De VGC ondersteunt de scholen echter wel op het gebied van kwaliteitszorg. Naast de ondersteuning voor een sterk taalvaardigheidsonderwijs is er ook aandacht voor projecten die specifiek aan de Brusselse context zijn aangepast. Aansluitend daarbij besteedt de VGC bijzondere aandacht aan brede leer- en ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren. Deze focus vinden we ook duidelijk terug in bij SD3: OD 1.1 en OD 1.4 in de beleidsovereenkomst.

Ouderen moeten zo lang en zo goed mogelijk voor zichzelf kunnen zorgen en zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. De VGC investeert daarom in de lokale dienstencentra en is betrokken bij het concept van de Woonzorgzones en de implementatie ervan in Brussel. Opzet van de woonzorgzones is om senioren zo lang mogelijk en in de best mogelijke omstandigheden thuis te laten wonen. De uitbouw van de woonzorgzones in Brussel is een gemeenschappelijk initiatief van de Vlaamse Gemeenschap en de VGC. Zie hiervoor SD3: OD 3.7, 3.8.

De VGC is zelden de enige speler op het terrein. Zij bouwt een beleid uit samen met andere overheden, waarbij de Vlaamse overheid haar eerste 'natuurlijke' partner is. De VGC geeft een gezicht aan de Vlaamse gemeenschap in Brussel en is voor de Vlaamse Gemeenschap partner voor het uitvoeren van het gemeenschapsbeleid in de stad.

4. Opvolging evolutie en verzameling informatie? Denken en debat?

Over de indicatoren zijn momenteel nog geen gegevens beschikbaar. De meet- en weetcel van de VGC werkt prioritair aan een surveyonderzoek dat deze maatschappelijke evolutie in kaart brengt en de nodige informatie verzamelt. Het denken en het debat over bovenvermelde beleidslijnen en doelstellingen wordt hoofdzakelijk gevoerd via de adviesorganen van de VGC, de administratie en op beleidsniveau. Het maatschappelijk effect is zo breed opgevat, dat het bevorderen van dit maatschappelijk effect in feite het volledige VGC-beleid omvat.

DEEL II: STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN EN PRESTATIES

2.1. Inleiding: rapporteren over strategische en operationele doelstellingen en prestaties

In de beleidsovereenkomst heeft de VGC aan de hand van operationele doelstellingen aangegeven op welke manier zij de strategische beleidskeuzes concreet gestalte geeft. De VGC heeft voor een periode van zes jaar een programma afgesloten met de Vlaamse overheid om een hele reeks beleidsdoelstellingen te realiseren.

Per operationele doelstelling zijn prestaties geformuleerd die de VGC tegen eind 2009 wilde realiseren. In dit deel van het voortgangsrapport wordt aangegeven wat eind 2009 wel en wat niet gerealiseerd is. In het tweede voortgangsrapport dat de administratie van het College van de VGC zal opmaken, zal de voortgang van de prestaties t.e.m. 2012 worden weergegeven.

Zoals in de inleiding bij dit rapport al werd beschreven: de Vlaamse Gemeenschap vraagt een eerder beperkte verslaggeving, die anderzijds de Raad van de VGC en de visitatiecommissie toch een goed beeld geeft van de realisatiegraad van de beleidsovereenkomst. Per prestatie moet de stand van zaken worden aangeduid:

- de prestatie is behaald
- de prestatie zal vermoedelijk gehaald worden op: . . / . . / . .
- de prestatie zal niet volledig worden gerealiseerd
- de prestatie zal niet gerealiseerd worden

Als prestaties niet of slechts gedeeltelijk behaald zijn of als de timing van bepaalde prestaties ernstig in het gedrang komt, vraagt de Vlaamse Gemeenschap om een korte stand van zaken toe te voegen. Dit rapport bevat vooral voor die prestaties die nog niet (volledig) gerealiseerd zijn meer uitleg (een stand van zaken). Daarnaast meent de VGC dat, voor een goed beeld van de voortgang, ook een kort overzicht van de realisatiegraad per operationele doelstelling noodzakelijk is om de lezer voldoende informatie te geven over de globale uitvoering van de beleidsovereenkomst.

Dit voortgangsrapport bevat geen evaluatie van de verschillende Stedenfondsprojecten of –initiatieven op zich. Dat is ook niet wat de Vlaamse Gemeenschap in dit kader verwacht. Wel wordt een globale rapportage gevraagd over het beleidsprogramma in het kader van het Stedenfonds in zijn geheel.

Daarnaast is het nog belangrijk om te vermelden dat de verschillende Stedenfondsprojecten sinds 2008 beheerd worden door de reguliere beleidsdomeinen en –directies. In de administratie van het College van de VGC zijn de verschillende diensten en directies verantwoordelijk voor de dagelijkse opvolging van de concrete dossiers. De cel Stedelijk Beleid zorgt voor de algemene coördinatie en monitoring van het Stedenfondsprogramma in zijn globaliteit: de coördinatie van het geheel, de opvolging van de financieel-technische afspraken in het kader van het Stedenfonds, de opmaak van voortgangsrapporten, de voorbereiding van en aanpassingen aan de beleidsovereenkomst Stedenfonds, enz. Daarvoor werkt de cel Stedelijk Beleid nauw samen met de dienst Financiën en met de meet- en weetcel.

De Vlaamse Gemeenschap en de visitatiecommissie kunnen uiteraard extra informatie krijgen als zij dat willen. Voor elke operationele doelstelling en onderliggende prestatie beschikt de administratie van het College over meer uitgebreide overzichten.

2.2. Strategische doelstelling 1: De VGC ontwikkelt een duurzaam beleidsinstrumentarium

Operationele doelstelling 1.1: De VGC-administratie beheert en coördineert in de periode 2008-2013 het Stedenfondsprogramma	
<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Beheer en de coördinatie van het Stedenfondsprogramma geïntegreerd in de nieuwe organisatiestructuur van de VGC (meefactor: personeelsorganogram VGC-administratie)	☐ de prestatie is behaald
Waarborging van transversale aanpak en stimulering van samenwerking met andere overheden vanuit de cel Stedelijk Beleid (meefactor: overzicht transversale aanpak en nieuwe samenwerking met andere overheden)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

De organisatiestructuur van de administratie van het College van de VGC werd de voorbije jaren ingrijpend gewijzigd. Deze hervormingen zijn het gevolg van het 'Management- en operationeel plan' (MOP) van de leidend ambtenaar en het daarin vervatte organisatieconcept en de bijsturingen die inmiddels werden doorgevoerd. Binnen dit bredere kader werd in de loop van 2008 de cel Stedelijk Beleid opgericht en rechtstreeks onder het gezag van de leidend ambtenaar geplaatst. Deze positionering van de cel Stedelijk Beleid binnen de administratie moet de transversale dynamiek en werking binnen de VGC versterken. De cel Stedelijk Beleid is niet langer ingebed in één beleidsdirectie maar werkt nu organisatiebreed en in nauwe samenwerking met de drie beleidsdirecties.

In de loop van 2010 werd een deskundige-coördinator aangesteld die samen met drie adjuncten van de directeur de cel Stedelijk Beleid vormt. De drie adjuncten van de directeur onderhouden elk een specifieke band met één algemene directie (Cultuur, Jeugd en Sport – Onderwijs en Vorming – Welzijn, Gezondheid en Gezin). Zij wonen de stafvergaderingen van de algemene directie bij, voeren opdrachten uit binnen deze directie en zorgen voor een continue doorstroming van informatie tussen de cel Stedelijk Beleid en de drie beleidsdirecties.

De kerntaken van de cel Stedelijk Beleid zijn:

- het coördineren, voorbereiden, opvolgen en evalueren van het Stedenfonds. De cel zorgt ook voor de participatie van de VGC aan stedelijke herwaardingsprogramma's van het gewest (waaronder de Duurzame Wijkcontracten) en zoekt aansluiting bij het beleid en de stedelijke ontwikkelingsprogramma's van andere overheden;
- het bevorderen van de participatie van het middenveld en tal van actoren aan het stedelijk beleid door middel van diverse vormen van inspraak- en participatietrajecten;
- het ondersteunen van de transversale dynamiek binnen de VGC en het bevorderen van de samenwerking tussen de verschillende beleidsdomeinen en beleidsdirecties om te komen tot een geïntegreerd stedelijk beleid.

Met de start van Stedenfonds 2 op 1 januari 2008 werden een aantal organisatorische veranderingen in verband met het beheer van het Stedenfonds doorgevoerd in de administratie van het College. Het beheer van het fonds gebeurt organisatiebreed. Dat betekent dat de drie algemene beleidsdirecties en de directies (Personeel en HRM – Gebouwen en Patrimonium) elk instaan voor een deel van de realisatie van het

Stedenfondsprogramma zoals vastgelegd in de beleidsovereenkomst Stedenfonds 2. De concrete dossiervorming gebeurt telkens binnen deze directies. Ook de nieuw opgerichte entiteiten (entiteit Gemeenschapscentra, entiteit Gezin en entiteit Onderwijscentrum Brussel) zullen nauw betrokken worden bij het beheer van het Stedenfondsprogramma. De algemene coördinatie en monitoring van het Stedenfondsprogramma (de coördinatie van het geheel, de opvolging van de financieel-technische afspraken in het kader van het Stedenfonds, de opmaak van voortgangsrapporten, de voorbereiding van en aanpassingen aan de beleidsovereenkomst Stedenfonds, etc.) zijn in handen van de cel Stedelijk Beleid. Zij werkt daarvoor nauw samen met de dienst Financiën en met de meet- en weetcel.

De cel Stedelijk Beleid moedigt samenwerking aan met de Brusselse gemeenten en met het Gewest in het kader van de wijkcontracten (voor meer uitleg over wijkcontracten, zie OD 1.3). Hechtere samenwerking met het gewest komt tot stand door een beter gestructureerde informatie-uitwisseling en door als VGC actief te participeren aan de verschillende programma's en initiatieven die het Gewest neemt. Concreet gaat het dan over de deelname van de VGC aan de door het Brussels Gewest georganiseerde interministeriële conferenties of werkgroepen, die over zeer uiteenlopende maar belangrijke stedelijke uitdagingen gaan, zoals armoede, gezondheid, kinderopvang (kinderkribbenplan), onderwijs (preventie schoolverzuim, uitrusting TSO), gezondheids- en milieueducatie. Met het recent opgerichte ATO – het Agentschap voor Territoriale Ontwikkeling voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – wordt onderzocht welke de samenwerkingsmogelijkheden zijn, vooral in functie van de wetenschappelijke onderbouw van het beleid en het uitwisselen van knowhow over de territoriale kennis en territoriale ontwikkeling van het Brussels hoofdstedelijk gewest. De deskundige-coördinator vertegenwoordigt vanaf de tweede jaarhelft van 2010 de VGC in de raad van bestuur van het ATO.

De VGC heeft ook een samenwerkingsovereenkomst met het Kenniscentrum Vlaamse Steden, een van de lijnen waarlangs samenwerkingsverbanden met Vlaamse steden ontwikkeld worden. De deskundige-coördinator woont de bijeenkomsten van het dagelijks bestuur van het Kenniscentrum Vlaamse Steden bij. Medewerkers van de cel Stedelijk Beleid nemen bovendien deel aan verschillende thematische werkgroepen die in de schoot van het Kenniscentrum actief zijn. Deze samenwerking biedt de VGC een opstap naar meer kennis- en ervaringsuitwisseling met de andere centrumsteden in Vlaanderen en maakt het beleid van de VGC meer zichtbaar.

Het ondersteunen van de transversale dynamiek binnen de VGC gebeurt op verschillende manieren. Voor het beheer van het Stedenfonds en de participatie aan stedelijke herwaarderinginstrumenten zoals de wijkcontracten, werken verschillende directies in nauwe synergie met de cel Stedelijk Beleid samen. Daarnaast zal vanaf 2010 in de schoot van diverse transversale ambtelijke werkgroepen werk worden gemaakt van een versterking van de transversale benadering aan de hand van concrete, transversale beleidsmateries. Zo worden er in 2010 werkgroepen opgericht over armoede, taal, minderhedenbeleid, brede school, gemeenschapscentra, opvoedingsondersteuning en brede jeugdhulp. De cel Stedelijk Beleid vervult in deze werkgroepen een ondersteunende rol, bewaakt de stedelijke dimensie en de transversaliteit in het proces en het eindproduct.

Operationele doelstelling 1.2: De VGC versterkt in de periode 2008-2013 de kwaliteit van het bestuur door te investeren in een wetenschappelijke onderbouw van het beleid	
<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Uitbouw van een meet- en weetcel in de administratie van de VGC (meetfactor: data aanwerving personeelsleden belast met Stedenfonds)	☐ de prestatie is behaald
Verzameling en verwerking van beleidsrelevante informatie en gericht wetenschappelijk onderzoek (meetfactor: overzicht beleidsrapporten en onderzoeksverslagen)	☐ de prestatie is behaald
Creatie instrumenten (waaronder registratiesystemen speelpleinen en WMKJ's) om het Stedenfondsprogramma statistisch op te volgen (meetfactor: overzicht instrumenten)	☐ de prestatie zal vermoedelijk gehaald worden op: 31/12/2012
<p>Korte stand van zaken:</p> <p>De meet- en weetcel/expertisecentrum ging eind 2008 van start met de aanstelling van een deskundige-coördinator. In de loop van 2009 kwamen twee adjuncten van de directeur de cel versterken. Net zoals de cel Stedelijk Beleid, valt de meet- en weetcel rechtstreeks onder de leidend ambtenaar.</p> <p>De kerntaken van deze cel omvatten drie clusters: 'dataverzameling', 'wetenschappelijk onderzoek' en 'meten en operationaliseren'. De meet- en weetcel ondersteunt de 'meet- en analyseactiviteiten' in de VGC op twee manieren: door het aanleveren van relevante cijfers in functie van vragen/noden/behoefte van de verschillende directies en door het uitvoeren en ondersteunen van analyses en advisering over meetinstrumenten, enquêtes, enz. Een belangrijke activiteit in dit opzicht is het ondersteunen van de opmaak van de beleidsplannen in de directies door het vastleggen van meetbare indicatoren en het opstellen van omgevingsanalyses. Intussen is een organisatiebreed meet- en weetplatform uitgebouwd, met vertegenwoordigers van alle directies en de cel Stedelijk Beleid. De activiteiten van dit platform leggen de nadruk op de methodologische evaluatie van de Stedenfondsindicatoren, het opstellen van omgevingsanalyses, de optimalisering van processen van registratie en rapportering en het wetenschappelijk onderzoek.</p> <p>Wat betreft de verzameling en verwerking van beleidsrelevante informatie en het opzetten van gericht wetenschappelijk onderzoek, zijn al verschillende stappen gezet. De meet- en weetcel bouwt een kennis- en documentatiecentrum uit en komt tot (structurele) samenwerking met externe partners en met de administraties van andere institutionele partners om beleidsrelevante feiten en cijfers te verzamelen en uit te wisselen, o.m. BISA, BRIO, Brussels Observatorium voor Welzijn en Gezondheid, Studiedienst Vlaamse Regering (project Lokale Statistieken, Stadsmonitor), ADSEI, Stad Antwerpen en Stad Gent.</p> <p>De meet- en weetcel stuurt verder wetenschappelijk onderzoek aan dat het VGC-beleid ondersteunt. Onderzoeksprojecten die mee vanuit deze cel werden aangestuurd zijn: onderzoek naar de vrijetijdsbesteding van de Brusselse jeugd, een onderzoek naar de vrijetijdsbesteding van Brusselse jeugd met een functiebeperking en een onderzoek naar de capaciteit van het Brussels Nederlandstalig basis- en kleuteronderwijs.</p> <p>De meet- en weetcel stelt een wetenschappelijk onderzoeksprogramma op: in eerste instantie gaat het over een programma in het kader van het Stedenfonds, op langere termijn over een meer algemene planning die het Stedenfondskader overstijgt. De meet- en weetcel</p>	

centraliseert de wetenschappelijke kennis en het cijfermateriaal en ontsluit onderzoeksresultaten op het VGC-intranet. Het meest prioritaire project uit dit onderzoeks-programma is een surveyonderzoek naar de perceptie van Brussel als leefstad op basis van een steekproef van de Brusselse bevolking. Daarmee wordt concreet invulling gegeven aan de opvolging van een van de indicatoren onder maatschappelijk effect drie van de Stedenfondsbeleidsvereenkomst.

Wat de derde prestatie betreft, nl. de creatie van instrumenten om het Stedenfonds-programma statistisch op te volgen, is de prestatie nog niet behaald. Voornaamste oorzaak daarvan is het feit dat de meet- en weetcel een vrij recente dienst is in de VGC-administratie.

De meet- en weetcel werkt geschikte registratie-instrumenten uit en herwerkt minder geschikte bestaande instrumenten voor de opvolging van het beleid. Dat doet zij door de bestaande registratie-instrumenten te inventariseren en door procesanalyses te maken van de processen van dataverzameling. Doel is de harmonisering van de bestaande registratiewijzen om zo te komen tot vergelijkbare sets van gegevens (doorheen tijd en over beleidsdomeinen heen) voor rapportering.

De meet- en weetcel heeft voor alle indicatoren (indien mogelijk) zoals omschreven in de beleidsvereenkomst Stedenfonds II procesanalyses gemaakt. De gedetailleerde analyses bevatten een grondige procesbeschrijving, een aanduiding van de verantwoordelijken voor de registratie, een technische fiche met de noodzakelijke methodologische informatie en een evaluatie(formulier) van de kwaliteit van de indicator. In het meet- en weetplatform staat de registratie en rapportering door en voor de VGC hoog op de agenda. De meet- en weetcel wacht daarom met de creatie van specifieke (registratie-)instrumenten totdat de VGC een uniform kader heeft ontwikkeld voor rapportering. In een tweede fase zal de VGC ook ondersteuning bieden bij de registratie van de vereiste gegevens, bijvoorbeeld door het aanbieden van meetinstrumenten, en bij de statistische analyse van die gegevens, onder meer in het geval van de WMKJ's en de speelpleinen.

Operationele doelstelling 1.3: De VGC brengt in de periode 2008-2013 de actoren van de Stedenfondsprojecten samen om te reflecteren over een stedelijk thema dat hun actieterrein overstijgt om zodoende het beleid te voeden vanuit het werkveld.

<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
De opdracht van de adviesraad 'stedelijk beleid' wordt gewijzigd van adviesinstantie van het Stedenfondsprogramma naar thematische reflectietank over het transversaal stedelijk beleid van de VGC, met een nieuwe samenstelling die bestaat uit een vertegenwoordiging van de reguliere adviesraden van de VGC (meetfactor: overzicht samenstelling en beleidsadviezen)	☐ de prestatie is behaald
Organisatie van minstens één forum met lokale actoren over een stedelijk thema (meetfactor: datum forum)	☐ de prestatie is behaald
De gemeenschapscentra worden gemandateerd als vertegenwoordiger van de VGC in de PCGO van de nieuwe wijkcontracten (meetfactor: samenstelling PCGO's wijkcontracten)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

Met de start van de nieuwe beleidsovereenkomst Stedenfonds 2 werd het stedelijk beleid in de administratie opnieuw geïncorporeerd.

Door deze herpositionering koos de cel Stedelijk Beleid ervoor om projectmatig werk te maken van de uitbouw van een transversaal beleid, gestoeld op een inspirerende beleidsparticipatie. De plannen om de ontbonden adviesraad stedelijk beleid opnieuw in het leven te roepen, werden aanvankelijk vertaald naar een andere flexibele, projectmatige aanpak. Die nieuwe aanpak was gericht op de uitwerking van een innovatief en experimenteel traject over samenwerking en beleidsparticipatie. Daarom installeerde de cel Stedelijk Beleid in 2009 een reflectiegroep om dit doel te realiseren. De opgerichte reflectiegroep bestond uit de algemene directeurs van de drie beleidsdirecties van de VGC, de medewerkers van de cel Stedelijk Beleid en externe experts op het vlak van stedelijk beleid.

In deze reflectiegroep ontstond een stimulerend en dynamisch proces dat geleid heeft tot de organisatie van een kwalitatief hoogstaand congres met als thema 'stedelijk netwerken en de betekenis ervan voor de overheid in Brussel'. Dit congres vond plaats op 25 februari 2010, kende een grote opkomst en kon op veel bijval rekenen bij de deelnemers. Het voortraject betekende de start van een nieuwe dialoog van de VGC met Brussel, zijn werkveld en zijn netwerken. Het congres werd het startpunt van een traject over beleidsparticipatie en stedelijke netwerking, een traject dat een belangrijk onderdeel vormt van de ontwikkeling van het stedelijk beleid van de VGC in de toekomst.

Midden 2010 besliste de VGC om de reflectiegroep verder uit te breiden met deskundigen op het gebied van stedelijk beleid en met de voorzitters van de reguliere adviesraden of hun vertegenwoordigers. Doelstelling is om een zo breed mogelijk draagvlak te creëren om rond stedelijkheid te werken. Met de reflectiegroep wil de VGC vervolgttrajecten schrijven aan het stadscongres. Daarnaast is het de bedoeling om de interactie tussen deskundigen inzake stedelijk beleid en de voorzitters van de adviesorganen onderling te versterken, om op die manier het VGC-beleid over participatie te verdiepen en de inhoudelijke interactie tussen de adviesraden onderling te versterken. Met deze benadering hoopt de VGC de transversale dynamiek en uitwisseling tussen adviesorganen te ondersteunen.

De cel Stedelijk Beleid en de entiteit Gemeenschapscentra vertegenwoordigen de VGC in de wijkcommissies (de vroegere PCGO's) van de Duurzame Wijkcontracten. De gemeenschapscentra worden als stedelijke actoren van een lokaal beleid actief betrokken bij de voorbereiding en de opvolging van de Duurzame Wijkcontracten in hun (deel)gemeente. Deze keuze sluit aan bij de verankering van de gemeenschapscentra als bindmiddel tussen lokale actoren en de toenemende aandacht voor meer omgevingsgericht werken.

De cel Stedelijk Beleid en de entiteit Gemeenschapscentra informeren samen proactief het Nederlandstalige werkveld. Zij moedigen het werkveld aan om deel te nemen aan de wijkvergaderingen en om projectvoorstellen te ontwikkelen in functie van de noden van de wijk, die passen binnen en/of aansluiten bij het gemeenschapsbeleid van de VGC. Daar waar nodig wordt dossiervorming ondersteund door de cel Stedelijk Beleid, de entiteit Gemeenschapscentra en de betrokken beleidsdirecties en/of entiteiten van de VGC. De gemeenschapscentra zijn de 'lokale voelsprietten', de cel Stedelijk Beleid zorgt voor de coördinatie van het geheel en de link met het beleid.

2.3. Strategische doelstelling 2: Meer en betere gemeenschapsinfrastructuur uitbouwen met het doel de fysieke omgeving te verbeteren

Operationele doelstelling 2.1: De VGC bouwt in de periode 2008-2013 meer en betere gemeenschapsinfrastructuur uit.	
<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Investerings voor onderwijsprojecten (o.a. sport en spel en 'Plassen met klasse'), sportinfrastructuur, gemeenschapscentra, Bronks jeugdtheater, voorschoolse instellingen (kinderdagverblijven), jeugdinfrastructuur, welzijnsinstellingen en gezondheidsvoorzieningen (meetfactor: inventaris aangepakte infrastructuur)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

De kwaliteit van het Nederlandstalige gemeenschapsbeleid in Brussel wordt niet enkel bepaald door de kwaliteit van de dienstverlening en het werk van mensen, maar evenzeer door de kwaliteit van de gemeenschapsinfrastructuur en de omgang met het patrimonium. Voor het infrastructuurbeleid dat de Nederlandstalige gemeenschapsvoorzieningen moet schragen, speelt de VGC als lokale overheid en dankzij haar kennis van het Brusselse terrein een belangrijke rol. De voorbije twee jaar (2008-2009) investeerde de VGC heel wat middelen in infrastructuurprojecten en ook in de toekomst zal de VGC sterk blijven investeren in een goede huisvesting van de vele Nederlandstalige voorzieningen in de stad. Een belangrijk deel van de Stedenfondsmiddelen van de VGC zal ook in de toekomst naar infrastructuurprojecten blijven gaan. De middelen van het Stedenfonds worden ingezet voor de realisatie van het investeringsplan 2005-2010 van de VGC en van het nieuwe investeringsplan dat bij de opmaak van dit rapport nog niet afgerond is.

Hieronder geven we een overzicht van de infrastructuurprojecten waarvoor in 2008 en 2009 Stedenfondsmiddelen werden vastgelegd, zonder per dossier alle details weer te geven. Dat zou in het kader van dit rapport te ver leiden. Om een beeld van de omvang te geven, wordt hier, anders dan in de rest van het voortgangsrapport, per type investeringen ook het globale vastgelegde budget weergegeven.

In 2008 werd voor 3,20 miljoen euro Stedenfondsgeld vastgelegd voor infrastructuurvoorzieningen.

Een deel van dat bedrag ging naar het project 'Plassen met klasse'. De sanitaire kernen van de volgende scholen werden gerenoveerd met Stedenfondsgeld: Lutgardisschool, Maria Boodschaplyceum, Boodschapinstituut, Voorzienigheidsschool, Sint-Jozefschool, Kon. Atheneum Etterbeek, Sint-Jan-Berchmanscollege en het Instituut van de Heilige Familie. Daarnaast werd heel wat sport- en spelmateriaal aangekocht voor een hele reeks scholen.

In de vrijetijdssector werden Stedenfondsmiddelen geïnvesteerd in sportinfrastructuur (bouw sporthal E. Hiel en in de uitrusting van de sportzaal van de KUB), in gemeenschapscentra, in jeugdtheater Bronks en in jeugdinfrastructuur (Scouts en Gidsen Sint-Martinus, ABC, VVKSM De Klauwaert en Scouts en Gidsen Ridders OLV Onbevlekt). Daarnaast werden Stedenfondsmiddelen ingezet bij investeringen voor voorschoolse instellingen, nl. in Elmer vzw (KDV Nieuwland), 't Wanneke vzw en de Lutgardisschool (KDV Robbedoes) en in welzijnsvoorzieningen (LDC De Zeyp en Espero).

In 2009 werd voor 4,38 miljoen euro aan Stedenfondsmiddelen vastgelegd voor de uitvoering

van tal van infrastructurele initiatieven. Ook in 2009 werd geïnvesteerd in het project 'Plassen met klasse'. In de volgende scholen werden de sanitaire kernen met Stedenfondsmiddelen gerenoveerd: de Basisschool OLV, KA Ukkel, Basisschool De Mozaïek, Basisschool De Goudregen, Basisschool 't Regenboogje, Basisschool De Klimpaal, Maria Boodschaplyceum, Gemeenteschool Sint-Agatha-Berchem, Sint-Guido Instituut (met inbegrip van een polyvalente ruimte), Don Bosco Technisch Instituut. Verder werden middelen vastgelegd voor infrastructuurwerken aan KA-Schaarbeek-Evere (Scholengroep Brussel) en werd geïnvesteerd in een stookinstallatie en buitenschrijnwerk (Don Bosco Onderwijscentrum), werd materiaal aangekocht (Schoolinterventieteam, Casablanca) en werd er geïnvesteerd in sport- en speluitrusting voor onderwijsinstellingen.

Andere vastleggingen met Stedenfondsmiddelen in 2009 waren:

- investeringen in culturele instellingen en sportinfrastructuur;
- investeringen in voorschoolse instellingen, meer bepaald de uitrusting en het meubilair van Elmer, de verbouwing van Sint-Karel en de verbouwing van Onze Vriendjes;
- investeringen in welzijnsinstellingen met de nieuwbouw Espero en de renovatie van een pand van De Welvaartkapoen;
- investeringen in gezondheidsinfrastructuur, meerwerken aan het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg Brussel en Beschut Wonen Nieuw Thuis.

2.4. Strategische doelstelling 3: De VGC ontwikkelt dienstverlening en projecten met het oog op het verhogen van de leefkwaliteit in de domeinen Onderwijs en Opleiding, Welzijn en Gezondheid, Jeugd, Cultuur en Sport, met bijzondere aandacht voor een grotere zichtbaarheid van de VGC, voor het versterken van specifieke sectoren en het stimuleren van brede projecten

Operationele doelstelling 3.1: De VGC stemt in de periode 2008-2013 het ondersteuningsbeleid dat de gelijke onderwijskansen in het basis- en in het secundair onderwijs wil realiseren, onderling af en focust op de bewustmaking en de betrokkenheid van de ouders.	
Prestatie	Stand van zaken
Vanuit het centrum voor onderwijsondersteuning ondersteuning en begeleiding van scholen op vlak van ouderbetrokkenheid (meefactor: actieplan, registratie ouderbereik)	☐ de prestatie is behaald
Ondersteuning van scholen n.a.v. specifieke hulpvragen (meefactor: overzicht van het soort hulpvragen van de scholen)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

Na een voorbereidend proces tijdens de eerste helft van 2008 werden op 1 september 2008 verschillende Brusselse onderwijsondersteunende partners (waaronder Schoolopbouwwerk Brussel vzw) geïntegreerd in één organisatie: het Onderwijscentrum Brussel. Eén van de vier inhoudelijke pijlers van deze nieuwe structuur is 'ouder- en buurtbetrokkenheid'. Het Onderwijscentrum Brussel biedt ook ondersteuning op het vlak van taalbeleid, taalvaardigheidsonderwijs (en ICT) en omgaan met diversiteit.

Het Onderwijscentrum Brussel ondersteunt Nederlandstalige scholen in het basis- en secundair onderwijs op het vlak van ouder- en buurtbetrokkenheid. Het Onderwijscentrum organiseert vormingen, bouwt netwerken uit, ontwikkelt een visie ... Die vernieuwde visie is gebaseerd op internationale onderzoeksgegevens en wil scholen en leraren vaardiger maken bij de uitbouw van een kwaliteitsvol ouderbeleid, om de leeransen en de leerlingresultaten te verhogen. De expertise van het vroegere 'Schoolopbouwwerk Brussel' werd daarbij geïntegreerd.

Het Onderwijscentrum Brussel ondersteunt in het basisonderwijs op basis van hulpvragen. Eind 2009 liep er in 21 scholen een uitgebreid traject 'ouder- en buurtondersteuning' en in 20 andere scholen was er op een geïntegreerde manier (vanuit de pedagogisch-didactische ondersteuningsinhoud) aandacht voor ouder- en buurtbetrokkenheid.

Deze ondersteuningstrajecten krijgen vorm in schoolspecifieke actieplannen met aandacht voor visieontwikkeling en praktijkondersteuning, zowel op het niveau van de school als organisatie als voor de leraar als individu. De ondersteuning is zowel proces- als productgericht. Door te werken via de school en de leraren worden ze zelf vaardiger in hun communicatie en samenwerking met alle ouders van de school.

In het secundair onderwijs worden 5 van de 42 scholen ondersteund op het vlak van ouderbetrokkenheid tijdens de periode 2008-2009. De werking in het secundair onderwijs moet de komende jaren verder uitgebouwd worden.

In het kader van de pijler 'ouder- en buurtbetrokkenheid' ontwikkelde het Onderwijscentrum Brussel in 2009-2010 een vormingsaanbod. De vormingen behandelen de thema's communicatie, samenwerking, omgaan met diversiteit, leren kennen en gebruik maken van

de leefomgeving ... Via dit vormingsaanbod werden 119 Brusselse leraren bereikt. Het vormingsaanbod vormt een aanzet om deze thema's binnen de ondersteuningstrajecten verder aan bod te laten komen.

Operationele doelstelling 3.2: De VGC continueert en ontwikkelt in de periode 2008-2013 het aanbod aan vernieuwende en flexibele leertrajecten of componenten van leertrajecten, rekening houdend met de gewijzigde leerlingen- en cursistenpopulatie en de specifieke noden en uitdagingen op dat vlak.

<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Continuering van het bestaande opleidingsaanbod van het tweedekansonderwijs m.n. kindercare, kantoor, jeugd- en gehandicaptenzorg, deeltijds polyvalent verzorgende (meetfactor: registratie van instroom, doorstroom en uitstroom aan de hand van volgende criteria: participatie Brusselaars, allochtonen, laaggeschoolden, uitstroom naar werk (locatie, type) en/of opleiding)	☐ de prestatie is behaald
Overzicht noden en mogelijkheden voor het oprichten en/of ondersteunen van acties inzake flexibele leertrajecten of componenten van leertrajecten (meetfactor: overzicht)	☐ de prestatie is behaald
Ondersteuning door het Huis van het Nederlands van inrichters van de flexibele leertrajecten bij opmaak en implementeren van taalbeleidsplannen (meetfactor: aantal ondersteunde inrichters)	☐ de prestatie is behaald
Randvoorwaarde: De VGC stemt de verdere uitbouw van het tweedekansonderwijs af op het op stapel staande decreet van het volwassenenonderwijs.	

Korte stand van zaken:

Tijdens de periode 2008-2009 werd de voortzetting en de uitbouw van het Tweedekansonderwijs (TKO) verder ondersteund. Via het TKO wil men volwassenen die hun secundair onderwijs niet konden afmaken, alsnog de kans geven om hun diploma secundair onderwijs te behalen. Voor cursisten die het hele traject uitdoen, is het behalen van het diploma geen eindpunt maar een nieuwe start.

Kenmerkend voor de periode 2008-2009:

- voortzetting van de opleidingen: kindercare, kantoor, jeugd- en gehandicaptenzorg, secretariaat-talen en deeltijds polyvalent verzorgende;
- professionalisering van de cursistenbegeleiding;
- uitbouw van de individuele leertrajecten;
- taalcoaching in de zorgopleidingen van het TKO in samenwerking met het Huis van het Nederlands;
- stijging van het aantal cursisten binnen alle opleidingen (met uitzondering van de opleiding kindercare - dit is ook het geval in Vlaanderen).

Daarnaast is er regelmatig overleg met de sector over de evolutie en de noden in het kader van het opzetten van nieuwe leertrajecten. In 2010 wordt een uitbreiding van het Tweedekansonderwijs voorzien.

Taalondersteuning vanuit het Huis van het Nederlands:

In 2008 en 2009 werden een aantal werkingen en projecten van het Huis van het Nederlands verder ondersteund en/of opgezet. Deze initiatieven passen binnen het proces van inhoudelijke kwaliteitsondersteuning voor taallessen, taalondersteuning en taalstimulering in Brussel.

Hieronder een overzicht:

- Academisch Nederlands: verdere ontwikkeling en verfijning van instrumenten voor de remediëring van taalzwakke studenten in het hoger onderwijs en ondersteuning van de ontwikkeling van een taalbeleid voor de instellingen voor hoger onderwijs;
- Taalgarage: uitbouw van een adviespunt voor zelfstudie Nederlands voor anderstaligen;
- School en Ouders: ondersteuning van het specifieke lesaanbod Nederlands voor ouders en de ondersteuning van schoolteams in hun omgang met ouders die Nederlands leren. Daarnaast werd aan begin van het schooljaar 2009-2010 werk gemaakt van een heroriëntering van het project om de specifieke doelgroep nog beter te bereiken.
- Taalbeleidsadvies in opleiding, onderwijs en inschakeling: begeleiding van de ontwikkeling en implementatie van taalbeleid in het Brussels volwassenenonderwijs, in het Brussels stelsel 'Leren en Werken' (deeltijds onderwijs). Daarnaast bood het Huis ondersteuning van taalcoaching in het tweedekansonderwijs. Het Huis van het Nederlands ondersteunt ook de ontwikkeling, implementatie en evaluatie van (de uitvoering van) een taalbeleidsplan in socio-professionele inschakelingsacties (die gesubsidieerd worden via het Stedenfonds).
- Ondersteuningscentra in de CVO's: uitbouw van Ondersteuningscentra voor NT2-cursisten met leermoeilijkheden in de Brusselse CVO's.

Operationele doelstelling 3.3: De VGC continueert in de periode 2008-2013 een dienstverlening die een meerwaarde biedt aan scholen en opleidingscentra op het vlak van de renovatie, de aanpassing en de verfraaiing van de bestaande infrastructuur.

<i>Prestatie</i>	<i>Stand van zaken</i>
Per jaar uitvoering van infrastructuurwerken in minstens 16 scholen en adviesverlening aan scholen (meetfactor: overzicht betrokken scholen)	☐ de prestatie is behaald
Onderzoek mogelijkheden voor een uitbreiding van de werking van het Schoolinterventieteam (meetfactor: overzicht mogelijkheden)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

Via het Stedenfonds werd de voorbije jaren verder geïnvesteerd in de verbetering en de vernieuwing van schoolinfrastructuur. Zo voerde de vzw Schoolinterventieteam (SIT) in 2008-2009 een groot aantal herstellings- en onderhoudswerken uit in scholen. Verder werd de dienstverlening van Casablanca vanaf oktober 2008 uitgebreid door de inzet van een renovatieploeg in Brusselse scholen van het Nederlandstalig onderwijs, ook in het kader van het Stedenfondsprogramma.

De vzw SIT blijft het aanspreekpunt voor de scholen.

De dienstverlening van beide vzw's (SIT en Casablanca) bestaat uit de uitvoering van renovatie- en herstellingswerken in Nederlandstalige scholen in het hele Brussels hoofdstedelijk gewest, met prioritaire aandacht voor de meest achtergestelde buurten van Brussel. In 2008 en 2009 werden er in meer dan 70 scholen werken uitgevoerd. Daarnaast bevorderen beide initiatieven de socio-professionele inschakeling van moeilijk bemiddelbare werkzoekenden door werkervaring op maat van deze doelgroep te organiseren, met sociale begeleiding en een specifieke omkadering.

De voorbije jaren is de werking van vzw SIT uitgebreid. In 2009 ging de urgentieploeg sanitair van start, waar scholen op kunnen rekenen voor al dan niet dringende sanitaire ingrepen. Daarnaast werd binnen de vzw SIT een pijler 'energiebeheer in scholen' uitgewerkt om aan de vraag naar energiebesparende maatregelen tegemoet te komen. Enerzijds ging in het voorjaar van 2010 een energieploeg van start. Anderzijds is de vzw SIT coördinator van het PLAGE-project (Plan voor Lokale Actie voor het Gebruik van Energie geïnitieerd vanuit Leefmilieu Brussel) voor alle Nederlandstalige scholen in het Brussels hoofdstedelijk gewest.

Operationele doelstelling 3.4: De VGC creëert in de periode 2008-2013 maximale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren via formeel en informeel leren en via het vergroten van het welbevinden van leerlingen, schoolteams en ouders.

<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Ondersteuning en/of opstart acties die een stimulerende informele leeromgeving bieden aan kinderen en jongeren, en acties ter bevordering van het gebruik van het Nederlands buiten de school(m)uren (meetfactor: overzicht acties, bereikte kinderen en jongeren en betrokken derden)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

Onderstaande acties voor kinderen en jongeren werden opgezet en verder ondersteund met als doelstelling het optimaliseren en scheppen van ontwikkelingskansen via formeel en informeel leren.

'Brede school'-projecten:

De VGC streeft optimale leer- en ontwikkelingskansen na voor elk kind. Om die doelstelling te realiseren ontwikkelde en ondersteunde de VGC de afgelopen jaren verschillende projecten, waaronder een aantal 'brede school'-initiatieven in Brussel.

Het doel van de 'brede school' bestaat erin om alle kinderen en jongeren in het Nederlandstalig onderwijs meer en betere onderwijskansen te bieden, hun ontwikkelingsmogelijkheden volop te ontplooiën en hun ervaringswereld te verruimen. Het welbevinden van het kind en de jongere staat daarbij centraal. De brede school staat voor een geïntegreerde aanpak om zo ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren te verbeteren in hun diverse leefmilieus: in het gezin, in de opvang, op school en in de vrije tijd. Essentieel is de inrichting van een netwerk voor onderwijs, welzijn, cultuur, sport, enz. rond het kind en het

gezin in functie van hun actieve deelname aan de samenleving. In Brussel moet een brede school ook rekening houden met de eigenheid van de Brusselse context, waarin taal en taalstimulering een zeer belangrijke rol spelen.

Het schooljaar 2008-2009 was het derde en daarmee ook laatste jaar voor de proeftuinen 'brede school'. Naast de proeftuinen die werden ondersteund door de Vlaamse Gemeenschap, ondersteunde de VGC zelf inhoudelijk en/of financieel drie Brusselse proeftuinen: 'Brussel in Uitbreiding' van de Kunsthumaniora Brussel, het project 'Spelen in Verbondenheid' van de school Voorzienigheid in Kuregem en Brede School Molenbeek (BROM).

Na het afsluiten van de proeftuinen 'brede school' in juni 2009 opteerde de VGC ervoor om de Brusselse proeftuinen op het niveau van het Brussels Nederlandstalig basisonderwijs financieel en inhoudelijk te blijven ondersteunen.

Omdat kinderen en jongeren alle kansen moeten krijgen om hun talenten te ontwikkelen en hun kennis en vaardigheden te ontplooiën in zeer diverse contexten wil de VGC in de toekomst werk maken van een gemeenschappelijke visie over het aanbieden en creëren van brede ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren in Brussel. De VGC investeert daar ook fors in via de uitbouw van 'brede' IBO's (initiatieven buitenschoolse opvang), zie SD 3-10. In de periode 2008-2009 werkte de VGC op basis van de ervaringen en evaluatie van de proefprojecten verder aan een concept 'brede school' in de Brusselse context. Bij het ontwikkelen van een dergelijk concept moeten de nodige dwarsverbindingen gelegd worden tussen de verschillende beleidsdomeinen. Daarom wordt het concept 'brede school' vanaf april 2010 verder uitgewerkt binnen een transversale ambtelijke werkgroep 'brede school', waarin de verschillende beleidsdirecties en de cel Stedelijk Beleid vertegenwoordigd zijn.

Zomerschool:

De Brusselse Zomerschool vond voor de eerste keer plaats in 2006 als een kleinschalig initiatief om de taalvaardigheid Nederlands van anderstalige nieuwkomers te verhogen. In de Zomerschool kunnen zij meedoen aan een ruime waaier van boeiende en uitdagende activiteiten in het Nederlands, onder deskundige begeleiding. Bovendien wil de Zomerschool werken aan de integratie van de anderstalige nieuwkomers en de zelfredzaamheid en het zelfvertrouwen van deze kinderen verhogen.

Het project werd jaarlijks geëvalueerd en bijgestuurd. Het huidige concept (2008, 2009) heeft een bereik van ongeveer 100 kinderen en de doelgroep van anderstalige nieuwkomers werd uitgebreid met taalzwakke anderstalige kinderen. Er is ook een uitgebreide ouderwerking met wekelijkse toonmomenten en infomomenten en er wordt samengewerkt met verschillende onderwijspartners (Huis van het Nederlands, hogescholen, Onderwijscentrum Brussel ...), jeugdcentrum Aximax en de dienst Speelpleinen van de VGC.

Operationele doelstelling 3.5: De VGC verhoogt in de periode 2008-2013 de professionele en sociale vaardigheden van volwassenen in functie van een duurzame integratie op de arbeidsmarkt

<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Ondersteuning van initiatieven die opleiding en/of werkervaring gecombineerd met een opleiding of leertraject organiseren in de sectoren bouw, zorg en horeca (meetfactor: overzicht van de opleidings- en werkervaringsinitiatieven, registratie van resultaten op vlak van in-, uit- en doorstroom,	☐ de prestatie is behaald

opleidingsplan, taalbeleidsplan, dienstverlening en samenwerkingsverbanden)	
---	--

Korte stand van zaken:

Vanuit het Stedenfonds werd de voorbije twee jaar geïnvesteerd in projecten die een werkervaringstraject bieden aan laaggeschoolde langdurig werkzoekenden. De volgende projecten krijgen voorrang:

- projecten waarbij deelnemers getraind worden op de werkvloer en er werkervaring opdoen, gekoppeld aan een opleiding;
- projecten waarbij deelnemers een leertraject combineren met een werkervaringstraject;
- opleidingsprojecten.

Het gaat over projecten binnen de sectoren bouw (verbouwingen, aanpassingswerken, onderhoudswerken), zorg (polyvalent verzorgende, kinderopvang, logistiek medewerker, enz.) en horeca.

De duur van het traject voor de doelgroepwerknemers kan verschillen, ook naargelang het type contract: gemiddeld is dat 15 à 18 maanden voor een art. 60 contract (via het OCMW) en 2 jaar voor een DSP-contract (via Gewestelijk doorstromingsprogramma). Het traject bereidt de deelnemers voor op hun doorstroom naar de reguliere arbeidsmarkt.

In de periode 2008-2009 kregen 8 projecten ondersteuning vanuit het Stedenfonds: 3 in de bouw (Schoolinterventieteam vzw, Casablanca vzw en Baita vzw), 4 in de zorg (Familiehulp, Solidariteit voor het Gezin, Elmer en De Buiteling) en 1 in de horeca (Eat vzw).

Daarnaast werden samenwerkingsverbanden voor de drie sectoren (bouw, zorg, horeca) opgestart om de krachten tussen de verschillende werkervarings- en opleidingsprojecten te bundelen, voornamelijk om zo de kansen op werk voor hun deelnemers te vergroten.

We stellen vast dat er in 2008 en 2009 zo'n 23 opleidings- en werkervaringspartners zich hebben aangesloten in het samenwerkingsverband. Bij deze partners hebben ongeveer 250 personen kunnen deelnemen aan een traject en het merendeel van hen (70%) kon rekenen op een vorm van extra begeleiding door de samenwerkingsverbanden. Dit experimenteel project gebeurt in nauwe samenwerking met de vzw Tracé Brussel: in de eerste plaats voor de link met de werking van de drie Brusselse werkwinkels, en daarnaast in het kader van de opdracht die Tracé heeft als coördinator van het socio-professionele inschakelingsbeleid van Nederlandstalige organisaties in Brussel.

Operationele doelstelling 3.6: De VGC bouwt in de periode 2008-2013 het lokaal sociaal beleid uit in zes van de negen zones via de integratie van sociale infopunten en met maximaal behoud van de capaciteit op eerste en tweede lijn

<i>Prestatie</i>	<i>Stand van zaken</i>
In 6 van de 9 zones van het lokaal sociaal beleid inschakeling van complementaire initiatieven en samenbrengen van partners en overeenkomst tot het oprichten van een sociaal infopunt (meetfactor: rapportage van de partnerschappen en de samenwerkingsovereenkomsten)	☐ de prestatie zal niet volledig worden gerealiseerd
Ondersteuning van acties op vlak van armoedebestrijding en opvang van thuislozen (meetfactor: aard van de ondersteuningsacties)	☐ de prestatie is behaald
Continuering van een arbeidszorgproject (meetfactor: aantal deelnemers + doorstroom naar de arbeidsmarkt)	☐ de prestatie is behaald

<p>Randvoorwaarde: De VGC stemt de verdere uitbouw van de sociale infopunten af op de uitbouw van de gemeenschapscentra.</p>	
--	--

<p>Korte stand van zaken:</p> <p>De voorbije 2 jaar werd fors geïnvesteerd in zonaal welzijnsoverleg in de 8 Brusselse zones van het lokaal sociaal beleid (2 zuidelijke zones werden samengevoegd). Dat gebeurde door subsidiëring van zone-coördinatoren bij de Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad (BWR). De zone-coördinatoren participeerden in bestaande overlegstructuren en zorgden voor de organisatie van nieuwe zonale netwerken en lokale intersectorale ontmoetingsmomenten. Naast tal van samenwerkingsverbanden heeft het lokaal sociaal beleid ook geleid tot de oprichting van 3 sociale infopunten (SIP's) in Etterbeek (in buurthuis Chambery), in Ganshoren (in het gemeenschapscentrum De Zeyp) en in Schaarbeek (in gemeenschapscentrum De Kriekelaar). Cijfers over de SIP's zijn te vinden in de bijlage bij meetindicatoren.</p> <p>Naast de oprichting van deze SIP's werd ook geïnvesteerd in het behoud van bestaande sociale buurtwerkingen (Buurtwinkel, De Schakel ...) die nauw samenwerken met de partners van het lokaal sociaal beleid. Belangrijk was ook de uitbouw van een backoffice, waar zorgverstrekkers en hulpverleners terecht kunnen voor informatie, advies en vorming over het hulpverleningsaanbod. In het voorjaar van 2010 werd de ontwikkeling van het lokaal sociaal beleid geëvalueerd. Belangrijkste conclusie was dat de ambitie met betrekking tot de uitbouw van extra sociale infopunten moet worden bijgesteld. Het is financieel niet haalbaar om in alle zones voldoende permanenties binnen de SIP's te realiseren, onder andere door de ingeschreven kwaliteitsvoorwaarden voor onthaalmedewerkers. De nadruk komt in de toekomst meer te liggen op samenwerking en netwerking tussen welzijnsvoorzieningen, en op een verdere expertise-ontwikkeling over onthaal en toegankelijkheid. Dat betekent dat de uitbouw van SIP's vervangen wordt door een systeem van kwaliteitslabeling van bestaande onthaalvoorzieningen. Deze evolutie wordt opgevolgd in de schoot van een stuurgroep, waarin ook de Vlaamse administratie en de Vlaamse beleidsverantwoordelijken vertegenwoordigd zijn.</p> <p>Dankzij de (gedeeltelijke) overname door Vlaanderen van de begeleidingsdiensten en van de residentiële opvang voor thuislozen (CAW Archipel), kwam er plaats vrij voor een nieuw initiatief op het vlak van armoedebestrijding: sinds 2009 investeert het Stedenfonds in een brugfunctie tussen de thuislozensector en de gehandicaptensector. Uit onderzoek blijkt dat 30% van de populatie van thuislozen in onthaaldiensten een of andere vorm van handicap heeft (veelal verstandelijk). Dit project wil sectoroverschrijdende samenwerking en toeleiding naar de gepaste hulpverleningssector stimuleren.</p> <p>Daarnaast werd de voorbije 2 jaar ook het arbeidszorgproject van Atelier Groot Eiland in het Stedenfonds voortgezet. Arbeidszorg is een tewerkstellingsvorm bedoeld voor mensen die niet, nog niet of niet meer terecht kunnen in het reguliere of beschermde arbeidscircuit. De arbeidszorg wil ook voor deze mensen het recht op arbeid waarborgen. De arbeidszorg biedt hen arbeidsmatige activiteiten aan in een werkomgeving die ofwel op productie ofwel op dienstverlening is gericht, en ondersteunt hen daarbij. Het gaat om vrijwillig onbetaald werk onder begeleiding.</p>
--

Operationele doelstelling 3.7: De VGC ondersteunt in de periode 2008-2013 inhoudelijke, conceptuele en praktische diensten in het kader van woonzorgzones en ondersteunt de opstart van Nederlandstalige gezondheidsinitiatieven	
<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Oprichting kenniscentrum 'Senioren met (woon)zorg' (meetfactor: rapportage operationalisering)	☐ de prestatie is behaald
Continuering en voorbereiding uitbreiding concept 'buurtconciërge' (meetfactor: aantal en soorten tussenkomsten buurtconciërgediensten en wijze van uitbreiding)	☐ de prestatie is behaald
Opstart van minimum 1 wijkgericht gezondheidsinitiatief (meetfactor: naam)	☐ de prestatie is behaald
Opstart van minimum 1 geriatrisch dagverzorgingscentrum (meetfactor: naam)	☐ de prestatie is behaald
Ondersteuning voor beginnende Nederlandstalige huisartsen en de huisartsenwachtpost(en) (meetfactor: overzicht ondersteuningsinitiatieven)	☐ de prestatie is behaald
Continuering campagne ter promotie van de zorgberoepen in het secundair onderwijs (meetfactor: aantal schoolbezoeken)	☐ de prestatie is behaald
Onderzoek in het kader van het toegankelijkheidsbeleid naar mogelijkheden voor oprichting van nieuwe buurt- en nabijheidsdiensten voor ouderen.	☐ de prestatie is behaald
Randvoorwaarde: De VGC stemt de verdere uitbouw en operation-alisering van de woonzorgzones en zorg-vernieuwingsinitiatieven af op het beleid Woonzorgzones Brussel van de Vlaamse minister bevoegd voor Brussel en op het thuiszorgdecreet en het op stapel staande woonzorgdecreet.	

Korte stand van zaken:

In 2008 ging MediKuregem van start: een nieuw wijkgezondheidscentrum in de wijk Kuregem dat tegemoet komt aan de grote nood aan kwalitatieve eerstelijnszorg en gezondheidspreventie in een kansarme wijk waar de algemene gezondheidssituatie te wensen overlaat. Half oktober 2009 waren al 3.986 patiënten ingeschreven die aan de forfaitvoorwaarden voldoen. Daarbovenop maken 264 personen, die geen beroep kunnen doen op dat sociaal zekerheidsstelsel, deel uit van het patiëntenbestand. Dat betekent dat het wijkgezondheidscentrum een verdubbeling kent van het aantal patiënten ten opzichte van het aantal dat vooropgesteld was. Wijkgezondheidscentrum MediKuregem is inmiddels, op het vlak van patiënten (niet van personeel), het op één na grootste wijkgezondheidscentrum in Vlaanderen geworden.

De ondersteuning van de Brusselse huisartsen vertaalde zich in de oprichting van een chauffeur- en taxidienst voor de rijdende huisartsenwacht. Deze dienst komt tegemoet aan de grootstedelijke mobiliteits-, parkeer- en veiligheidsproblemen die huisartsen tegenhouden

om huisbezoeken met eigen voertuig op zich te nemen. Van februari 2009 (de start van het project) tot september 2009 werden 415 huisbezoeken afgelegd met chauffeur en 109 met taxi. Om de tweetaligheid van het zorgaanbod in Brussel te versterken (met name het probleem van het tekort aan Nederlandskundige verpleegkundigen en andere zorgberoepen) heeft Pro Medicis Brussel (nu 'Huis voor Gezondheid') een aanbod uitgewerkt dat leerlingen uit het secundair onderwijs aanzet om een positieve keuze te maken voor een zorgopleiding. Dit aanbod van het H-team (campagne voor zorgberoepen) werd in 2008 en 2009 versterkt. In 2008 bereikte het H-team 428 leerlingen, in 2009 waren dat er 358.

In 2008 werd het kenniscentrum Woonzorg Brussel opgestart, belast met de uitbouw van 33 woonzorgzones in Brussel. Deze woonzorgzones ontwikkelen diensten en begeleiding voor Brusselse senioren en (zwaar) zorgbehoevende mensen, om hen zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving te laten wonen. Klusdiensten en buurtconciërges zorgen voor advies en aanpassingen aan woningen met als doel mensen langer kwalitatief thuis te laten wonen. De dienstverlening van de verschillende klusdiensten in Brussel werd voortgezet, maar daarnaast werd de voorbije twee jaar gewerkt aan een plan om de dienstverlening nog performanter te maken. Dit plan sluit aan bij de opdracht van EVA vzw om een onderzoek naar de oprichting van nieuwe buurt- en nabijheidsdiensten voor ouderen te realiseren (daarom werd deze prestatie bij addendum van doelstelling veranderd). Het plan focust op 2 projecten: het Brico-team, gestart in 2008 als tewerkstellingsproject en klusjesdienst, en het woonproject Biloba, dat aangepaste woonvormen biedt voor allochtone senioren. De uitbouw van de woonzorgzones in Brussel is een gemeenschappelijk initiatief van de Vlaamse Gemeenschap en de VGC.

Het geplande geriatrische dagcentrum (voor ouderen met een niet-aangeboren hersenletsel) op de site van Terranova werd uitgebouwd met middelen van het Vlaams Brusselfonds. Dit initiatief past ook in de uitbouw van de woonzorgzones.

Operationele doelstelling 3.8: De VGC ondersteunt in de periode 2008-2013 de herstructurering van lokale dienstencentra om de dienstverlening te verbreden, te versterken en te verdiepen

<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Herstructurering van de lokale dienstencentra, afgestemd op de ontwikkelingen binnen het Lokaal Sociaal Beleid en de woonzorgzones en met een onderscheid tussen regionale, lokale en zonale werkingen (meetfactor: nieuwe organisatievorm)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

De Brusselse ondersteuningscel Dienstencentra (BOD), opgericht in 2008 in de schoot van de BWR, staat in voor de herstructurering van de lokale dienstencentra in Brussel, met als belangrijkste opdrachten:

- onderzoeken, uitwerken en operationaliseren van een nieuwe organisatiestructuur voor de lokale dienstencentra;
- stimuleren van overleg en samenwerking tussen de lokale dienstencentra;
- afstemming zoeken met het Lokaal Sociaal Beleid en de uitvoering van de Woonzorgzones;
- uitwerken van een aanbod dat inspeelt op de vastgestelde behoeften inzake gemeenschappelijke vorming en kwaliteitsbewaking;
- administratieve ondersteuning van de lokale dienstencentra op het vlak van personeelsadministratie, boekhouding, beheer ...

Dit heeft geleid tot een rapport met een voorstel van organisatiemodel en een spreidingsplan, dat midden 2009 klaar was. Vanaf 2010 start het BOD met de implementatie van het nieuwe organisatiemodel, dat helemaal is afgestemd op het nieuwe woonzorgdecreet.

Operationele doelstelling 3.9: De VGC bouwt in de periode 2008-2013 het sociaal vervoer verder uit om het werken met vrijwilligers en lokale dienstencentra te bevorderen

<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Continuering bestaande werking van Sociaal Vervoer Brussel (meetfactor: aantal ritten en cliëntbereik)	☐ de prestatie is behaald
Structurele samenwerking tussen Sociaal Vervoer Brussel en de Lokale Dienstencentra voor de dispatching van de inzet van de vervoersmiddelen van de Lokale Dienstencentra door Sociaal Vervoer Brussel (meetfactor: aantal samenwerkende lokale dienstencentra)	☐ de prestatie is behaald
Uitwerking plan voor het aantrekken en inzetten van vrijwilligers (meetfactor: plan)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

De vzw Sociaal Vervoer Brussel (SVB) is een dienst die een mobiliteitsoplossing probeert te bieden aan personen die om lichamelijke, psychische of sociale redenen beperkt zijn in hun mobiliteit met het private, openbaar of commercieel vervoer. Daarnaast werkt SVB aan opleiding en werkervaring voor laaggeschoolde werkzoekenden, de tewerkstelling en re-integratie van leefloontrekkers en het aanbieden van werk aan werkzoekenden. De dienstverlening van Sociaal Vervoer werd in 2008 en 2009 voortgezet. Tot en met 30 juni 2009 waren er 17.519 ritaanvragen. Van deze aanvragen konden er 12.053 worden aanvaard. De gegevens voor het hele jaar 2009 zijn momenteel nog niet beschikbaar.

De voorbije 2 jaar werd hard gewerkt aan een optimalisering van het aanbod, vooral door een betere afstemming en spreiding te zoeken met de lokale dienstencentra die zelf ook sociaal vervoer aanbieden. Deze afstemming moet in 2011 leiden tot een reorganisatie van het Sociaal Vervoer in Brussel.

Operationele doelstelling 3.10: De VGC continueert in de periode 2008-2013 de uitbouw van een fijnmazig netwerk van kinderopvang door de ondersteuning van de uitbreiding of opstart van nieuwe initiatieven in de buitenschoolse kinderopvang, de opvoedingsondersteuning en de jeugdhulp

<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Uitbreiding buitenschoolse opvang volgens het XYZ-principe (meetfactor: aantal bijkomende opvangplaatsen)	☐ de prestatie is behaald
Ontwikkeling concrete acties voor de buitenschoolse opvang door een taalondersteuner van de VGC	☐ de prestatie is behaald

(meetfactor: overzicht ondersteuningsacties)	
Nieuwe initiatieven in het kader van opvoedingsondersteuning (meetfactor: aantal nieuwe initiatieven)	☐ de prestatie is behaald
Opstart project voor kinderen en jongeren met leer- en gedragsproblemen (meetfactor: naam project)	☐ de prestatie is behaald
Opstart van minstens 1 nieuw initiatief jeugdhulp (meetfactor: naam initiatief)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

Sinds enkele jaren neemt de VGC initiatieven om het aantal plaatsen in de buitenschoolse opvang te verhogen door de uitbreiding van bestaande en de opening van nieuwe IBO's. Dat wordt mogelijk gemaakt door de middelen uit het Stedenfonds te koppelen aan het gewestelijk kinderopvangplan en de gemeentelijke wijkcontracten. In samenwerking met lokale voorzieningen en andere overheden startte de VGC 8 nieuwe IBO-projecten op in het kader van het Stedenfonds, in totaal goed voor 184 extra kindplaatsen in 2009. Vanuit het gewestelijk kinderopvangplan werden 24 gesubsidieerde contractuele personeelsleden toegewezen voor de coördinatie en als kindbegeleiders. De VGC nam de werkingkosten van de initiatieven op zich via Stedenfondsmiddelen. Eind 2009 kregen bijna alle opgestarte projecten een principiële erkenning door Kind en Gezin. Door deze erkenning neemt Kind en Gezin de financiering op zich en zijn de initiatieven zeker van hun toekomst.

De uitbreiding en de opening van de IBO's gebeurde in nauwe samenwerking met scholen en met andere vrijetijdsinitiatieven (XYZ-concept). Centraal staat een laagdrempelige en buurtgerichte werking waar kinderen na de schooluren tot rust kunnen komen of kunnen deelnemen aan activiteiten. Ook op snipperdagen en tijdens de schoolvakanties kunnen kinderen in een IBO terecht voor een fijne vrije tijd.

In de meeste van deze bestaande en nieuwe IBO's is een taalondersteuner van de VGC actief, die zorgt voor intensieve ondersteuning op het gebied van taal. Daarnaast heeft de taalondersteuner een vormingsprogramma uitgewerkt waar alle IBO-medewerkers aan kunnen deelnemen. De taalondersteuner ontwikkelde ook didactisch materiaal om te werken aan taalontwikkeling.

In 2008 en 2009 werden verder ook twee nieuwe opvoedingsondersteunende initiatieven opgestart in Brussel: een derde INLOOP-team in de regio Noord van Brussel, en Baboes, een ontmoetingsruimte waar ouders met kleine kinderen elkaar ontmoeten en van elkaar kunnen leren. Cijfergegevens over de INLOOP-teams zijn te vinden in de bijlage bij de meetindicatoren.

De voorbije twee jaar werden twee centra voor taal-, leer- en ontwikkelingsstoornissen bij kinderen opgericht: de Leerkliniek binnen het UZ-VUB, en Lerni binnen de Kliniek Sint-Jan (in samenwerking met de HUB). Deze centra spelen in op de grote nood aan diagnostiek en begeleiding van kinderen en jongeren met taal-, leer- en ontwikkelingsstoornissen binnen de meertalige en multiculturele context van Brussel.

De voorbije periode werd ook een nieuw project ontwikkeld in de schoot van Integrale Jeugdhulp: het project '1+1=3', dat ingebed werd in het CGGZ Brussel. Dit project wil een intersectorale samenwerking tot stand brengen tussen enerzijds de tweedelijnsvoorzieningen uit de sectoren Jongerenwelzijn (AJW), het Vlaams Agentschap voor Personen met een

Handicap (VAPH) en de Centra Geestelijke Gezondheidszorg (CGGZ) en anderzijds de kinder- en jeugdpsychiatrie van het UZ Brussel.

Het project is bedoeld voor jongeren uit de Brusselse context (wonen in Brussel – naar school gaan in Brussel – verblijven in een Brusselse voorziening) met gedrags- en emotionele problemen, problematische opvoedingssituaties en/of een verstandelijke, functionele of psychosociale beperking, opgroeiend in een context met meervoudige risico's. Bij een groot aantal van deze jongeren wordt vaak ook een psychiatrische component vastgesteld. De meervoudige problematiek, eigen aan deze doelgroep, is niet te vatten binnen 1 sector uit de jeugdhulpverlening. Doel van het project is om de discontinuïteit in de hulpverlening voor deze doelgroep te vermijden door de draagkracht van de hulpverleners binnen de jeugdhulpvoorzieningen te verhogen.

Operationele doelstelling 3.11: De VGC versterkt in de periode 2008-2013 de kwaliteit en de slagkracht van de gemeenschapscentra door hen te ondersteunen in hun rol als knooppunt voor lokale netwerken, lokaal overleg en brede initiatieven.

<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Gefaseerde implementatie van een nieuw organisatiemodel voor de gemeenschapscentra (zie ook SD1-OD2 & OD3) (meetfactor: uitgevoerde acties als gevolg van de reorganisatie)	☐ de prestatie is behaald
Versterking van het personeelskader bij de gemeenschapscentra in het kader van de nieuwe opdrachten rond wijkontwikkeling (meetfactor: overzicht extra personeelsleden per gemeenschapscentrum)	☐ de prestatie is behaald
Ondersteuning van minstens vier 'brede' (zowel qua inhoud, als qua netwerk) initiatieven van de gemeenschapscentra (meetfactor: overzicht brede initiatieven en samenwerkingsverbanden en/of netwerken)	☐ de prestatie is behaald
<p>Korte stand van zaken:</p> <p>De 22 gemeenschapscentra van de VGC zijn lokale sociaal-culturele organisaties die elk afzonderlijk en als geheel bijdragen aan de integrale leefkwaliteit in de stad. Zij doen dat door een werking te ontplooiën op het vlak van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • communicatie, onthaal en dienstverlening; • culturele participatie, animatie en spreiding; • educatie en permanente vorming; • gemeenschapsvorming. <p>De gemeenschapscentra creëren ook dwarsverbindingen tussen cultuur, welzijn en onderwijs.</p> <p>Tijdens de voorbije legislatuur hebben de gemeenschapscentra een belangrijk veranderingsproces doorgemaakt dat nu in volle uitvoering is. Op basis van twee onderzoeken (een publieksonderzoek en een audit) die tussen mei 2005 en mei 2006 in de gemeenschapscentra werden uitgevoerd, nam het VGC-College in zijn vergadering van 19 juli 2007 de beslissing om de gemeenschapscentra de komende jaren uit te tekenen als 'een stedelijke motor van een lokaal beleid'. In deze collegebeslissing werden de krachtlijnen voor de gemeenschapscentra vastgelegd:</p>	

- (her)waardering van de gemeenschapscentra als lokale ankerpunten voor gebruikers (verenigingen en individuele gebruikers) van de Nederlandstalige instellingen, organisaties en voorzieningen, en als lokale netwerkcoördinatoren in een stedelijk beleid;
- (her)waardering van de vrijwilligers door het aanreiken van instrumenten om die vrijwilligers te bereiken, en door hen een centrale plaats te geven bij de lokale programmatie van het gemeenschapscentrum;
- verbetering van de efficiëntie van de werking van de gemeenschapscentra en een kwaliteitsverbetering van de dienstverlening en het aanbod door een aangepaste structuur, een centrale ondersteuning en professionalisering van het beheer.

In deze nota werd ook de nadruk gelegd op de accentverschuiving in de werking van de 22 gemeenschapscentra, nl. van een aanbodgestuurde werking naar een vraaggestuurde werking.

De kennis van de omgeving is daarbij cruciaal. Ook de missie van de gemeenschapscentra werd bijgestuurd: het accent komt nu, meer dan vroeger, te liggen op het benutten van de mogelijkheden en netwerken op het lokale niveau. In dit kader kunnen de gemeenschapscentra zowel netwerkontwikkelaars als netwerkactoren zijn. Het is vanuit deze verhoogde aandacht voor een vraaggestuurde en meer omgevingsgerichte werking dat de gemeenschapscentra worden ondersteund in het kader van het Stedenfonds.

Op 25 september 2008 werd de entiteit Gemeenschapscentra opgericht: de dienst Gemeenschapscentra en de 22 gemeenschapscentra vormen samen deze nieuwe entiteit. De entiteit staat in voor de coördinatie en de aansturing van de werking van de gemeenschapscentra en maakt deel uit van de algemene directie Cultuur, Jeugd en Sport. Op de dienst Gemeenschapscentra werden een zakelijk medewerker en een ICT-medewerker aangeworven ter ondersteuning van de gemeenschapscentra. In het voorjaar van 2010 werd ook een entiteitsverantwoordelijke aangesteld.

De versterking van de personeelsformatie bij de gemeenschapscentra is gebeurd.

Op 1 februari 2009 gingen 11 nieuwe stafmedewerkers communicatie/netwerking aan de slag. Zij werden in deeltijdse functies in de 22 gemeenschapscentra ingezet. Onder begeleiding van de dienst Gemeenschapscentra en externe professionele ondersteuning zetten zij zich in voor de uitbouw van de gemeenschapscentra als lokale informatiepunten en als lokale 'informatie'netwerkontwikkelaars.

Tot slot werden in 2008-2009 vier initiatieven van evenveel gemeenschapscentra ondersteund die zowel naar inhoud als naar netwerk geïntegreerd proberen te (net)werken en duidelijk ingebed zijn in de omgeving en erop inspelen. Het gaat om projecten van GC De Pianofabriek, GC Ten Noey, GC Essegem en GC De Vaartkapoen.

Operationele doelstelling 3.12: De VGC bouwt in de periode 2008-2013 binnen de beleidsdomeinen Jeugd en Sport een Nederlandstalig vrijetijdsaanbod uit voor kinderen uit het Nederlandstalig onderwijs.

<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Start van het beheer en de uitbouw van het jeugd-, spel- en sportcentrum 'Aximax' in Brussel als activiteitencentrum voor kinder- en tieneractiviteiten, met aandacht voor het Nederlands als speeltaal (meetfactor: verslag uitbouw en beheer + overzicht activiteiten en bereik)	☐ de prestatie is behaald
Verdere uitbouw van het steunpunt BRES in functie van een betere afstemming van het	☐ de prestatie is behaald

aanbod, de samenwerking en het beheer van de werkingen met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren (WMKJ) (meetfactor: stappenplan voor de verdere ontwikkeling (inhoudelijk en bestuurlijk) van de WMKJ's)	
Complementair aan het reguliere sportbeleid van de VGC ontwikkeling door vzw Buurtsport Brussel van buurtsportinitiatieven voor kinderen uit het Nederlandstalig onderwijs in aandachtswijken. Er wordt gestreefd naar een optimale doorstroom naar sportverenigingen. (meetfactor: registratie van het aanbod en het aantal deelnemers en van de doorstroom naar Nederlandstalige sportverenigingen)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

Vanuit de beleidsdomeinen Jeugd en Sport werden de Stedenfondsmiddelen ingezet voor Aximax, D'BROEJ en Buurtsport Brussel.

Jeugdcentrum Aximax ging in september 2007 van start en draait ondertussen op volle toeren. Aximax richt zich tot Brusselse kinderen en jongeren (3-18 jaar) die Nederlands spreken, leren of naar een Nederlandstalige school gaan. Het jeugdcentrum is sterk ingebed in de buurt. Bijzondere aandacht gaat uit naar continuïteit en een gestructureerd leerproces, met een klemtoon op het aanleren van vaardigheden, creativiteit, beweging en het ondersteunen van taalvaardigheid. Sinds de start is de werking van Aximax sterk gegroeid, zowel wat het aantal deelnemers als het aantal activiteiten betreft. In het voorjaar van 2008 telde Aximax 99 inschrijvingen voor de atelierwerkingen, een jaar later zijn dat er al 152. In het najaar van 2008 waren er 148 deelnemers, in 2009 zijn dat er 226. In vergelijking met 2008 is het aantal deelnemers aan de jaaractiviteiten van Aximax met 53% gestegen. In de periode 2008-2009 is het aantal deelnemers aan de vakantiewerking in Aximax sterk gestegen, van 239 naar 305 kinderen, cijfers die nog los staan van de vele receptieve activiteiten in het jeugdcentrum.

Nog in het kader van het jeugdbeleid gaat vanuit het Stedenfonds veel aandacht naar de ondersteuning van de WMKJ's (Werking Maatschappelijk Kwetsbare Jongeren). In het jeugdwerkbeleidsplan 2006-2010 werd aangegeven dat minstens een gedeeltelijke fusie van de WMKJ's zou gerealiseerd worden. Het fusieproces was belangrijk omdat het zwaarder geworden zakelijk beheer (personeel en financiën) de kerntaken van een WMKJ vaak hypothekeerde. Door het zakelijk beheer grotendeels weg te trekken van de lokale werkingen komt er meer tijd vrij voor de kernopdracht. Ook op inhoudelijk vlak heeft de fusieoperatie zijn voordelen voor de sector door de verbetering van de inhoudelijke samenwerking, intervisie, uitwisseling, stroomlijning enz.

Het steunpunt BRES bestaat ondertussen niet meer. BRES werkte in samenwerking met de VGC de verschillende onderdelen van de fusie uit en verzorgde de inspraak van en terugkoppeling naar de sector. Eind 2008 zag de nieuwe fusie-vzw D'BROEJ het licht (de Brusselse Organisatie voor de Emancipatie van Jongeren), waarin BRES is opgegaan. 7 van de 9 Brusselse WMKJ's maken deel uit van D'BROEJ. Inmiddels is D'BROEJ een begrip in het Brusselse jeugdlandschap en daarbuiten. Op dit ogenblik stelt vzw D'BROEJ 62 personen tewerk van wie 8 mensen instaan voor de regionale werking. De overige personeelsleden werken in de verschillende deelwerkingen. De afgelopen periode ging er veel energie naar het zakelijke aspect van de fusie. De komende periode zal er meer aandacht gaan naar een kwalitatieve en kwantitatieve verbetering van de verschillende

deelwerkingen. De WMKJ-sector bereikte in 2008 1.705 en in 2009 1.824 kinderen en jongeren met atelierwerkingen en kampen.

Ook in het VGC-sportbeleid gaat, onder meer via het Stedenfonds, veel aandacht naar maatschappelijk kwetsbare groepen. Door de ondersteuning van de vzw Buurtsport Brussel wordt een laagdrempelig sportaanbod georganiseerd in een aantal Brusselse achtergestelde wijken. De vzw heeft daarbij veel aandacht voor nieuwe vormen van sport of alternatieve/laagdrempelige organisatievormen om haar doelpubliek zo volledig mogelijk aan te spreken.

Het creëren van een eigen sportaanbod op maat, het gericht voeren van promotie en het opzetten van een opleiding- en tewerkstellingstraject 'buurtsportwerker' zijn belangrijke methodieken om die doelstellingen te bereiken. Door de jaren heen is de vzw enorm gegroeid en heeft ze in vier wijken (Kuregem, Brussel-centrum, Oud-Molenbeek en de Noordwijk) een regelmatig naschools en ruim vakantieaanbod ontwikkeld. Vanuit de wijkwerking startte Buurtsport Brussel zelf een aantal clubwerkingen op (klimclub, rope skipping-club, bokscub, Braziliaanse jujitsu-club). Het aantal deelnemers aan de sportkampen van Buurtsport steeg tussen 2008 en 2009 van 871 naar 951, net als het aantal dagevenementen dat steeg van 148 naar 168. Het aantal sportlessen daalde in dezelfde periode van 2.058 naar 1.450, net als het aantal contactmomenten.

Operationele doelstelling 3.13: De VGC vernieuwt en verdiept in de periode 2008-2013 de culturele participatie door het verenigingsleven en de kunsteducatie en – participatie te versterken

<i>Prestatie</i>	Stand van zaken
Stimulering en ondersteuning van minstens 5 kunstcentra/cultuurhuizen/werkplaatsen in het verdiepen en vernieuwen van het publiek (meetfactor: overzicht ondersteunde kunstcentra /cultuurhuizen/werkplaatsen)	☐ de prestatie is behaald
Stimulering en ondersteuning van sociaal-culturele verenigingen in hun zoektocht naar nieuwe doelgroepen. De klemtoon wordt daarbij gelegd op de interculturele en intergenerationale werking. (meetfactor: overzicht ondersteunde sociaal-culturele verenigingen, overzicht van de bereikte doelgroepen)	☐ de prestatie is behaald
Door middel van acties is gestreefd naar synergieën tussen de ondersteunde partners enerzijds en het Brussels netwerk voor kunsteducatie en publieksbemiddeling en het Brussels Sociaal-Cultureel [Net]werk anderzijds (meetfactor: overzicht acties)	☐ de prestatie is behaald

Korte stand van zaken:

In het culturele gedeelte van het Stedenfonds worden initiatieven ondersteund die inspanningen leveren voor het verbeteren van de participatie van een zeer diverse groep van mensen aan zowel het smaken als het maken van cultuur. Dat gaat van initiatieven die in het eigen huis een brede waaier aan workshops opzetten gericht naar de buurt en naar specifieke (vaak kwetsbare) doelgroepen, tot grotere instellingen die onder andere met Stedenfondsmiddelen hun publiekswerking (verder) uitbouwen.

De ondersteunde initiatieven zijn verscheiden zowel op het vlak van de georganiseerde activiteiten als op het vlak van de beoogde doelgroepen.

Deze doelstelling ondersteunt ook een traject dat werd opgezet in het kader van de lokale afsprakennota in uitvoering van het participatiedecreet. Dit decreet wil de deelname bevorderen van personen in armoede aan initiatieven op sportief, jeugdwerk- of cultureel gebied. Concreet ging eind 2009 het tweejarige proefproject 'Kunstcomptoir' van start. Kunstcomptoir laat personen in armoede kennismaken met de verschillende facetten van de Brusselse culturele sector, en wil hen op die manier een emancipatorische impuls geven. Twee culturele instellingen en twee verenigingen waar armen het woord nemen stapten in dit traject dat gecoördineerd wordt door Lasso, het Brussels netwerk voor kunsteducatie en publieksbemiddeling.

Lasso en het Brussels Sociaal-Cultureel [Net]werk worden voor hun algemene werking niet ondersteund door het Stedenfonds. Beide netwerken organiseren wel acties, infosessies en project- en trajectbegeleiding waaraan de meeste Stedenfondsinitiatieven in deze doelstelling participeren, hetzij als deelnemer, hetzij actief als partner in een samenwerkingsverband of -projecten.

Dit proces van wederzijdse informatie-uitwisseling, kruisbestuiving en praktijkondersteuning leidt tot een boeiende interactie tussen de twee netwerken en het ruime werkveld. Beide netwerken staan ook met elkaar in contact in functie van mogelijke samenwerking voor studiedagen, vorming en onderzoek.

Voor extra informatie over het voortgangsrapport en de prestaties 2008-2009:

Cel Stedelijk Beleid
Diensten van de leidend ambtenaar
Vlaamse Gemeenschapscommissie
Sainctelettesquare 17
1000 Brussel

Fax +32 (0)2 208 02 00
Tel. + 32 (0)2 208 02 31
E-mail: pieter.van.camp@vgc.be of stedelijk.beleid@vgc.be

**Bijlage bij het Voortgangsrapport Stedenfonds 2008-2009
Methodologische evaluatie van de Stedenfondsindicatoren**

Indicator 1: Aantal leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel naar onderwijsniveau, culturele achtergrond en gezinstaal, in absolute cijfers en percentage Situering

Ruim een vijfde van de Brusselaars is jonger dan 18. Al die Brusselse kinderen en jongeren moeten naar school. Ook heel wat leerlingen van buiten Brussel worden aangetrokken door het onderwijs in Brussel.

Op het grondgebied van het Brussels hoofdstedelijk gewest bestaan er twee onderwijssystemen naast elkaar: het Nederlandstalig onderwijs en het Franstalig onderwijs. Ouders die in het Brussels gewest wonen, kunnen kiezen of ze hun kind(eren) naar het Nederlandstalig of naar het Franstalig onderwijs sturen.

Oorsprong van de gegevens

Elke eerste schooldag van februari bevraagt de Vlaamse Gemeenschapscommissie de scholen van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. De respons is steeds 100%. Het gros van de resultaten is online raadpleegbaar op www.vgc.be/onderwijs.

Evaluatie

Deze indicator is duidelijk gedefinieerd en al in grote mate geoperationaliseerd. Dat het bereik van de Nederlandstalige scholen in Brussel de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk kan aanduiden, is verdedigbaar. Als indicator voor de positieve uitstraling van het Nederlands voldoet deze indicator echter niet.

Door het grote aantal scholen heeft de VGC enkel controle over de rapportering van cijfers, en blijft het enigszins gissen naar de kwaliteit en meetwijze van de brongegevens. Over de culturele achtergrond van de ouders heeft men geen exacte cijfers. Die zijn er wel over de thuistaal van de kinderen, die in principe in de GOK-statistieken terug te vinden zijn. Door grote schommelingen in de jaarlijkse cijfers kan men veronderstellen dat die informatie niet gebruikt wordt. Het gebrek aan accuraatheid betreft daarom voornamelijk de cijfers over thuistaal en culturele achtergrond van de leerlingen.

Daartegenover staan de standaardisatie van de rapportering en de macht van de grote getallen, waardoor de verkregen informatie toch minstens langetermijnevoluties kan blootleggen. Om die reden zijn de hieronder beschreven evoluties en conclusies betrouwbaar.

Toekomstblik

In de toekomst wordt werk gemaakt van de verdere digitalisering van de rapporteringsprocedure, maar ook van een eenduidige en uniforme operationalisering van de variabelen 'culturele achtergrond' en 'thuistaal'.

Rapport 2008 en 2009

De voornaamste vaststellingen in de resultaten van de februaritellingen van 2008 en 2009 zijn:

1. Er zitten opnieuw meer leerlingen in het Brussels Nederlandstalig kleuter- en lager onderwijs. Het secundair onderwijs daalt licht, net als vorig jaar.
2. De volgende evolutie nemen we waar in het kleuter-, lager en secundair onderwijs: het aandeel Brusselaars stijgt en het aandeel niet-Brusselaars daalt.
3. Het aandeel leerlingen met een westerse achtergrond stijgt in het secundair onderwijs, maar blijft opnieuw ongeveer gelijk in het kleuter- en lager onderwijs.
4. Het aandeel van homogeen Nederlandstalige leerlingen stijgt in het kleuteronderwijs (tegenover een daling vorig jaar) en daalt in het lager en het secundair onderwijs.

1. Gewoon onderwijsA. Algemeen

Aantal leerlingen per onderwijsnet in het gewoon onderwijs	Aantal leerlingen		Evolutie	
	Februari 2009	Februari 2008	Absoluut verschil	Relatief verschil
Kleuteronderwijs	11430	11173	257	2,3%
Lager onderwijs	13680	13488	192	1,4%
Secundair onderwijs	12357	12402	-45	-0,4%

Al vanaf het schooljaar '79-'80 nemen we een stijging van het aantal kleuters waar. Dat is nog altijd het geval. Er zaten in 2009 257 kleuters (2,3 %) meer in het Brussels Nederlandstalig onderwijs dan in 2008. Het totaal aantal kleuters komt zo op 11.430. Na een beperkte stijging in 2008, is er in 2009 opnieuw sprake van een forse stijging. We zien meer specifiek een sterke instroom van kleuters in de eerste kleuterklas.

In 2009 zaten er 13.680 leerlingen in het Brussels lager onderwijs. Dat zijn er 192 of 1,4% meer dan in 2008.

Het tweede jaar op rij daalt het aantal scholieren in het secundair onderwijs. Dit zijn de leerlingenaantallen per onderwijsvorm:

Aantal leerlingen in het secundair onderwijs	Aantal scholieren		Evolutie	
	Februari 2009	Februari 2008	Absoluut verschil	Relatief verschil
OKAN	131	109	22	20,2%
eerste leerjaar	2157	2221	-64	-2,9%
tweede leerjaar	2143	2160	-17	-0,8%
ASO	4497	4465	32	0,7%
TSO	1250	1206	44	3,6%
BSO	1572	1670	-98	-5,9%
KSO	607	571	36	6,3%

De belangrijkste vaststelling uit bovenstaande tabel is dat de instroom in het eerste leerjaar is gedaald. Dit jaar stijgen het ASO en het TSO (tegenover een daling vorig jaar). Het BSO daalt en het KSO stijgt opnieuw dit jaar.

B. Thuis taal

Wie zijn deze leerlingen? Een blik op de thuis taal kan misschien meer duidelijkheid brengen. We hanteren daarbij de volgende categorieën:

- Homogeen Nederlandstalig: de ouder(s) van de leerling is/zijn (beiden) Nederlandstalig.
- Taalgemengd: Nederlands + andere taal: de leerling kan in het gezin terecht bij een ouder van wie de moedertaal het Nederlands is.
- Homogeen Franstalig: de ouder(s) van de leerling is/zijn (beide) Franstalig.
- Homogeen anderstalig:
  - taalgemengd anderstalig: zowel het Frans als een andere taal (niet het Nederlands), worden gesproken in het gezin van de leerling
  - er wordt thuis bij de leerling Nederlands noch Frans gesproken

Belangrijke opmerking: zoals aangegeven bij de evaluatie van de gegevens mogen we niet vergeten dat er ruis zit op deze cijfers.

Aantal en aandeel homogeen Nederlandstalige leerlingen	Aantal 2009	Aandeel 2009	aantal 2008	aandeel 2008	relatief verschil in aantal	relatief verschil in aandeel
Kleuteronderwijs	1104	9,7%	1066	9,5%	3,6%	0,1%
Lager onderwijs	1615	11,8%	1842	13,7%	-12,3%	-1,9%
Secundair onderwijs	3886	31,4%	4180	33,7%	-7,0%	-2,3%

Het aantal homogeen Nederlandstalige kleuters is gestegen (38 meer dan vorig jaar). Ook de taalgemengde kleuters stijgen opnieuw in aantal. Als we kijken naar het aandeel dan vormen de homogeen Nederlandstalige en de taalgemengde kleuters samen nog 35% van het totaal.

Het aantal homogeen Nederlandstalige leerlingen in het lager onderwijs is gedaald. De taalgemengde leerlingen gaan er, net als vorig jaar, op vooruit. Als we kijken naar het aandeel dan vormen de homogeen Nederlandstalige en de taalgemengde leerlingen samen nog 37% van het totaal. Dat is bijna 2% meer dan vorig jaar.

Het aantal homogeen Nederlandstalige leerlingen in het secundair onderwijs ten slotte is fors gedaald. De taalgemengde leerlingen stijgen na een daling vorig jaar.

C. Culturele achtergrond

Op de tellingsformulieren wordt de vraag naar de culturele achtergrond als volgt uitgelegd:

“Cijfermateriaal over de culturele achtergrond van de Brusselse kleuters en leerlingen is een belangrijk hulpmiddel om de context en de specificiteit van het Brussels Nederlandstalig onderwijs te schetsen. Hoe grondiger de kennis over het onderwijs, hoe beter het beleid kan worden gevoerd. Helaas is het niet mogelijk om een eenduidige omschrijving te geven van wat een westerse of niet-westerse culturele achtergrond inhoudt. Wij kunnen als uitgangspunt het volgende stellen: ‘Een leerling met een niet-westerse culturele achtergrond is een leerling van wie de ouders en/of de grootouders afkomstig zijn uit een niet-westers land.’ Dat is echter geen sluitende definitie. De uiteindelijke interpretatie van deze vraag laten we dan ook over aan de schooldirectie.”

Uit eigen ervaring en uit contacten met de scholen blijkt dat het voor de directies en/of leerlingensecretariaten heel moeilijk is om deze gegevens te verstrekken. Er zit m.a.w. heel veel ruis op deze cijfers. We mogen dan ook enkel conclusies trekken op lange termijn.

Aantal en aandeel leerlingen met een Westerse achtergrond	Aantal	Aandeel	Aantal 2008	Aandeel 2009	relatief verschil in aantal	relatief verschil in aandeel
Kleuteronderwijs	5426	47,3%	5441	48,7%	-1,0%	-1,4%
Lager onderwijs	7305	53,4%	7304	54,2%	0,0%	-0,8%
Secundair onderwijs	7464	66,8%	7189	65,9%	3,8%	0,9%

In 2007 was voor het eerst in een lange evolutie het aantal én aandeel kleuters met een westerse culturele achtergrond gestegen. In 2008 en ook in 2009 zijn er opnieuw minder kleuters met een westerse culturele achtergrond.

De verhouding tussen leerlingen in het lager onderwijs met een niet-westerse achtergrond en leerlingen met een westerse achtergrond blijft ongeveer gelijk t.o.v. vorig jaar: 53,4% van de leerlingen heeft een westerse achtergrond en 46,6% een niet-westerse.

We merken in het secundair onderwijs een omgekeerde evolutie ten opzichte van 2007: het aantal leerlingen met een niet-westerse culturele achtergrond is gedaald, het aantal leerlingen met een westerse achtergrond is gestegen.

D. Geografische herkomst

Aantal leerlingen woonachtig in het Brussels hoofdstedelijk gewest	Aantal 2009	Aandeel 2009	Aantal 2008	Aandeel 2008	relatief verschil in aantal	relatief verschil in aandeel
Kleuteronderwijs	10206	89,3%	9908	88,7%	3,0%	0,6%
Lager onderwijs	11314	82,7%	10793	80,0%	4,8%	2,7%
Secundair onderwijs	6864	55,5%	6798	54,8%	1,0%	0,7%

Het aantal kleuters dat binnen het Brussels hoofdstedelijk gewest woont, is net zoals de vorige jaren licht gestegen.

Na een lichte daling in 2008 van het aantal leerlingen in het lager onderwijs dat van binnen Brussel komt, nemen we in 2009 opnieuw een stijging waar.

2. Buitengewoon onderwijs

Aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs	Aantal		Evolutie	
	2009	2008	absoluut verschil	relatief verschil
Buitengewoon kleuteronderwijs	200	213	-13	-6,1%
Buitengewoon lager onderwijs	1043	931	112	12,0%
Buitengewoon secundair onderwijs	1041	939	102	10,9%

Het aantal leerlingen in het buitengewoon kleuteronderwijs (niet-GON) is gedaald met 14. In totaal zitten er nu 123 kleuters in het Brussels Nederlandstalig onderwijs, van wie de meeste kleuters in type 2 en type 7 zitten.

Het aantal leerlingen in de Brusselse lagere scholen (GON niet meegerekend) is opnieuw licht gestegen: +11 leerlingen. Het totaal aantal leerlingen bedraagt nu 599. De meeste leerlingen zitten in type 1, 2, 7 en 8.

De GON-leerlingen gaan er opnieuw sterk op vooruit.

Het buitengewoon secundair onderwijs (niet-GON) telt 36 leerlingen meer dan vorig jaar. Het zijn er nu 601. Vooral de types 1, 2, 6 en 7 zijn goed vertegenwoordigd. Net zoals in het lager onderwijs stijgt het aantal GON-leerlingen in het buitengewoon secundair onderwijs sterk.

Lexicon

GOK	Gelijke Onderwijskansen
ASO	Algemeen secundair onderwijs
TSO	Technisch secundair onderwijs
BSO	Beroepssecundair onderwijs
KSO	Kunstsecundair onderwijs
OKAN	Onthaalklas voor anderstaligen
GON	Geïntegreerd onderwijs, dat als doelstelling heeft kinderen en jongeren met een handicap en/of leer- en opvoedingsmoeilijkheden tijdelijk of permanent, gedeeltelijk of volledig de lessen of activiteiten te laten volgen in een school voor gewoon onderwijs met hulp vanuit het buitengewoon onderwijs.

Indicator 2: Schoolse achterstand

Situering

Over het aantal leerlingen met schoolse achterstand in het Brussels Nederlandstalig onderwijs zijn amper gegevens te vinden. Onderstaande gegevens zijn daarom gebaseerd op eigen berekeningen op basis van de leerlingendatabank van het departement Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (hierna: het departement onderwijs). Zoals u hieronder kan lezen, informeren de gegevens niet zozeer over schoolse *achterstand* maar eerder over schoolse *vertraging*. Door een 'normaal' schooltraject louter kwantitatief te vergelijken met het effectieve traject van een leerling blijft men in het ongewisse over de reden van de vertraging. Het concept 'schoolse achterstand' gaat enkel over leerlingen die door slechte studieresultaten achterstand hebben opgelopen. Zij vormen slechts één onderdeel van de groep leerlingen die men nu in kaart brengt. Het gaat met andere woorden om een overschatting van de situatie die men in kaart wil brengen.

Oorsprong gegevens

De gegevens voor de schooljaren 2007-2008 en 2008-2009 zijn afkomstig van het departement Onderwijs. De meet- en weetcel van de VGC voerde de bewerkingen op deze databestanden uit om tot de gerapporteerde gegevens te komen.

De globale gegevens over schoolse achterstand in diverse steden in Vlaanderen zijn afkomstig van de vroegere website van de studiedienst van de Vlaamse regering aps.vlaanderen.be.

Evaluatie

De schoolse achterstand is een relevante indicator om de evolutie van maatschappelijk kwetsbare groepen op te volgen, al spreekt men beter van schoolse vertraging en valt het te overwegen om het aantal vroegtijdige schoolverlaters als relevantere indicator toe te voegen of in de plaats hiervan te stellen.

De gegevens van het departement Onderwijs schatten we als zeer betrouwbaar in, door de systematische en goed gedocumenteerde dataverzameling. Zoals hierboven aangegeven drukken de statistieken echter niet helemaal accuraat uit wat de indicator wil benoemen.

Men steunt op drie variabelen om te bepalen of een leerling schoolse vertraging heeft opgelopen: het geboortjaar van de leerling, het schooljaar en het leerjaar waarin de leerling les volgt. Daarna gaat men voor elke leerling na of het geboortjaar van een leerling, gegeven een bepaald leerjaar in een schooljaar, overeenkomt met wat verwacht wordt tijdens een 'normaal' schooltraject.

Een voorbeeld kan deze werkwijze verduidelijken: in het schooljaar 2009-2010 zou een leerling in het derde leerjaar van het secundair onderwijs volgens een 'normaal' schooltraject 14 jaar moeten zijn of worden, ofwel geboren zijn in 1995. Alle leerlingen in dat leerjaar die vóór 1995 zijn geboren, kenmerkt men volgens deze methode als leerlingen met schoolse vertraging. De andere leerlingen hebben geen schoolse vertraging.

Toekomstblik

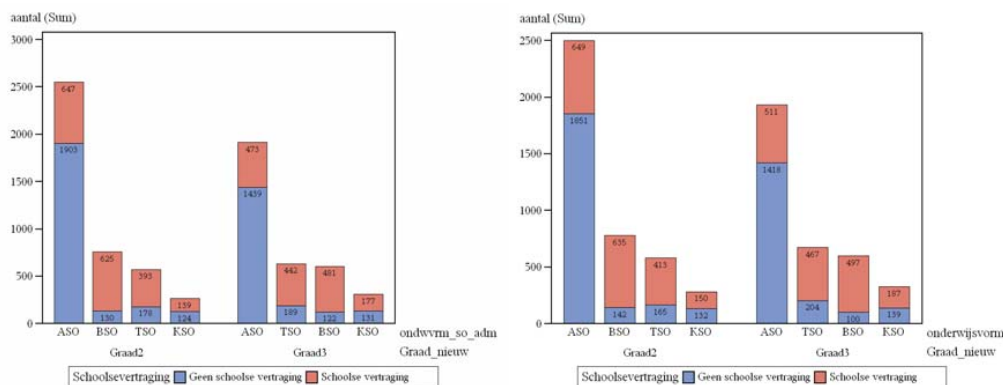
Aangezien het departement Onderwijs deze gegevens verzamelt en verspreidt, plant de VGC hierrond geen acties.

Er zal bekeken worden in welke mate statistieken over vroegtijdige schoolverlaters beschikbaar en relevanter zijn om deze indicator in te vullen.

Rapport 2008 en 2009

Het secundair onderwijs in Brussel heeft een hoog aandeel leerlingen met schoolse vertraging. De verschillen tussen de onderwijsvormen ASO, KSO, TSO en BSO zijn, zoals overal in Vlaanderen, groot.

Schoolse vertraging in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs in Brussel, 2008 en 2009, per onderwijsvorm

Aandeel leerlingen met schoolse vertraging in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs, 2008 en 2009, per onderwijsvorm					
	Onderwijsvorm				
	ASO	BSO	KSO	TSO	Totaal (N)
2008	25.10%	81.44%	55.34%	69.47%	7593
2009	26.19%	82.39%	55.43%	70.46%	7660

Voor het ASO gold in 2008 dat ongeveer één kwart van de leerlingen in de tweede en derde graad schoolse vertraging hebben opgelopen. Dat aandeel is licht gestegen in 2009 (26%). Sinds 2002 is het aandeel leerlingen met schoolse vertraging licht gestegen. In de steden Antwerpen en Gent lag datzelfde aandeel in 2008 op respectievelijk 25% en 18%.

Wanneer we de evolutie sinds 2002 bekijken, stellen we een opmerkelijk groter aandeel leerlingen met schoolvertraging in het ASO Brussel vast (8% hoger). In Antwerpen (3% hoger) is die stijging minder groot en in Gent (-1 procentpunt) kan men zelfs van een daling spreken.

Aandeel leerlingen met schoolse vertraging in de tweede en derde graad van het ASO, 2002-2007						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Brussels hoofdstedelijk gewest	21,11%	21,51%	21,99%	21,75%	21,83%	23,14%
Antwerpen	22,23%	22,37%	22,27%	22,54%	23,10%	23,95%
Gent	19,14%	19,54%	19,77%	18,72%	17,70%	18,22%

Voor het KSO en het TSO is het aandeel leerlingen met schoolse vertraging groter: respectievelijk 55% en 69% in 2008. In het TSO stellen we net zoals in het ASO in 2009 een lichte stijging (+1% extra) vast. In Antwerpen (60%) en Gent (51%) ligt de schoolse vertraging in het TSO een stuk lager. Bovendien kende men er in de periode 2002-2009 een daling van het aantal leerlingen met schoolse vertraging, in tegenstelling tot Brussel, waar het aandeel met 7 procentpunten is gestegen.

Aandeel leerlingen met schoolse vertraging in de tweede en derde graad van het TSO, 2002-2007						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Brussels hoofdstedelijk gewest	63,80%	65,70%	65,92%	68,90%	69,78%	70,88%
Antwerpen	61,71%	63,03%	61,61%	61,05%	59,99%	59,89%
Gent	52,54%	53,95%	53,05%	52,62%	50,92%	51,18%

In het BSO zijn 4 op de 5 leerlingen minstens één jaar achter op een 'normaal' schoolloopbaantraject. Tussen 2008 en 2009 merken we bovendien een lichte stijging (81% vs 82%). Ook in Antwerpen en Gent ziet men het aandeel leerlingen met een trager schoolloopbaantraject in het BSO licht stijgen. De stijging van 3 procentpunten in de periode 2002-2009 in Brussel is vergelijkbaar met de vaststellingen in Antwerpen (2% hoger) en in Gent (1% hoger).

Aandeel leerlingen met schoolse vertraging in de tweede en derde graad van het BSO, 2002-2007						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Brussels hoofdstedelijk gewest	77,41%	77,95%	77,76%	77,26%	78,66%	80,57%
Antwerpen	77,10%	77,44%	78,71%	79,06%	79,03%	79,42%
Gent	72,14%	71,29%	71,32%	72,73%	70,94%	73,36%

Omdat de secundaire scholen in Brussel te weinig spreiding vertonen, geven we geen verdeling per gemeente.

Lexicon

Onderwijsvorm	Het secundair onderwijs is onderverdeeld in vier grote structuren: ASO, TSO, BSO en KSO
ASO	Algemeen secundair onderwijs
TSO	Technisch secundair onderwijs
BSO	Beroepssecundair onderwijs
KSO	Kunstsecundair onderwijs

Indicator 3: Aantal GOK-leerlingen

Situering

Er bestaan vijf GOK-kenmerken voor een leerling:

1. een ouder is binnenschipper, foorreiziger, circusuitbater, circusartiest of woonwagenbewoner;
2. de moeder heeft geen diploma of studiegetuigschrift van het secundair onderwijs (of hiermee gelijkgesteld);
3. de leerling verblijft tijdelijk of permanent buiten het eigen gezin;
4. het gezin leeft van een vervangingsinkomen;
5. de taal die de leerling thuis spreekt, is niet het Nederlands.

Een leerling die aan minstens één van deze kenmerken voldoet, noemen we een GOK-leerling; een niet-GOK-leerling is een leerling die aan geen enkel kenmerk voldoet.

In Brussel moet een leerling aan minstens één van de eerste vier kenmerken voldoen om een GOK-leerling te zijn; een niet-GOK-leerling in Brussel is een leerling die aan geen enkel kenmerk voldoet of enkel aan kenmerk 5 voldoet.

Oorsprong van de gegevens

Deze gelijkekansenindicatoren zijn af te leiden uit gegevens waarover het departement Onderwijs beschikt. De VGC ontvangt enkel het aandeel GOK-leerlingen per school. Omdat het departement Onderwijs niet jaarlijks de GOK-cijfers bepaalt, zijn we niet in staat de cijfers voor 2008 te geven.

Evaluatie

De toe- of afname van het aantal GOK-leerlingen is relevant om het aantal maatschappelijk kwetsbare jongeren in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel in te schatten, en geeft meteen ook een indicatie van onderwijsmiddelen die worden vrijgemaakt om hun kansen te verbeteren. Er zou kunnen bekeken worden aan welk profiel (culturele achtergrond, thuistaal, woonplaats) deze jongeren beantwoorden.

We beschikken niet over informatie over de manier waarop het departement Onderwijs de GOK-cijfers verzamelt.

Toekomstblik

Aangezien het departement Onderwijs deze gegevens verzamelt en verspreidt, plant de VGC hierrond geen acties.

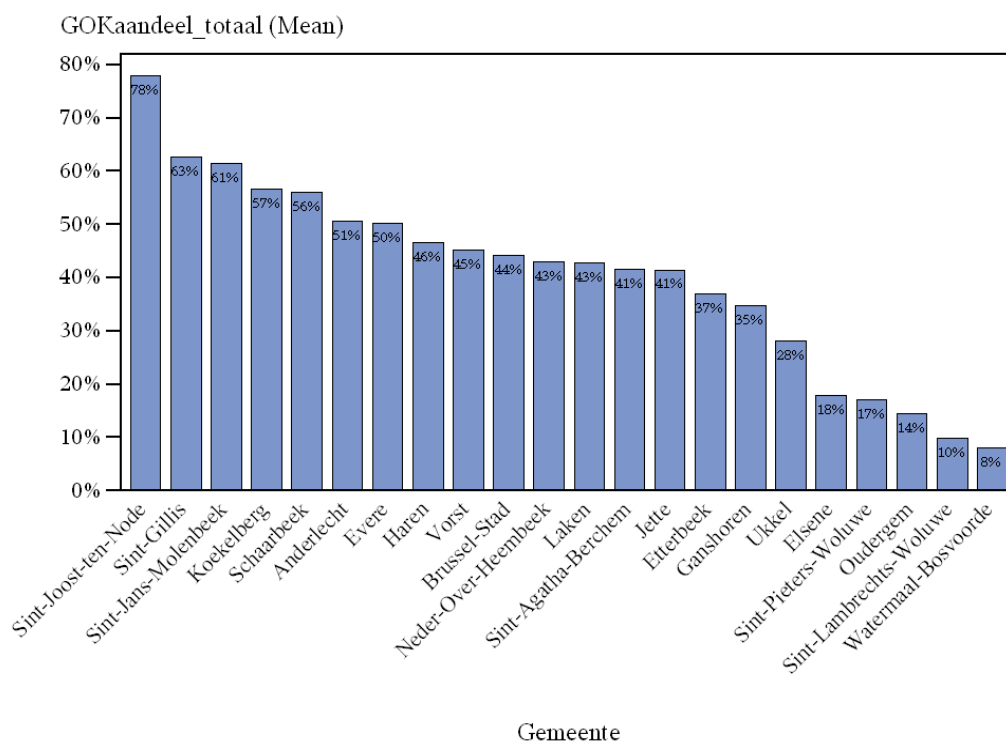
Rapport 2009

Uit onderstaande grafiek blijkt dat het aandeel GOK-leerlingen in sterke mate verschilt naargelang de vestigingsplaats van een school. In gemeenten zoals Watermaal-Bosvoorde, de Woluwes en Oudergem beantwoorden minder dan 20% van de leerlingen aan één van de vier GOK-indicatoren. Uit de omgevingsanalyse leerden we dat dit ook gemeenten zijn met het kleinste aandeel niet-Belgen en laagopgeleiden. Het mediaan inkomen ligt er eveneens hoger dan elders in Brussel.

Gemeenten waarvan we weten dat er veel niet-Belgen en personen met een lage scholingsgraad en/of inkomen wonen, zoals Sint-Joost-ten-Node, Sint-Jans-Molenbeek en Koekelberg, herbergen daarentegen scholen met meer dan 55% GOK-leerlingen.

We stellen met andere woorden vast dat de sociaal-economische typering van de (inwoners van) de Brusselse gemeenten in grote lijnen overeenkomt met de verdeling van GOK-leerlingen over de Nederlandstalige scholen in die gemeenten.

Aandeel GOK-leerlingen in het Brussels Nederlandstalig onderwijs, naar vestigingsplaats van de school, 2009

In vergelijking met 2002 en 2005 stelt men, enkel voor lagereschoolkinderen (!) in het Brussels Nederlandstalig onderwijs, vast dat er procentueel meer GOK-leerlingen zijn. De gegevens zijn in de tabel hieronder weergegeven. In de meeste gemeenten zijn de leerlingenaantallen te laag om zinvolle uitspraken te doen over de lokale schommelingen tussen 2002 en 2009.

Evolutie tussen 2002 en 2009 van het aandeel GOK-leerlingen in het Brussels Nederlandstalig lager onderwijs, naar vestigingsplaats van de school

Gemeente	2002	2005	2009	2002-2009
ANDERLECHT	42,5%	44,6%	50,4%	+7,9%
BRUSSEL-STAD	54,9%	55,0%	49,5%	-5,4%
ELSENE	27,8%	28,8%	19,6%	-8,2%
ETTERBEEK	33,8%	36,9%	31,3%	-2,5%
EVERE	28,8%	33,7%	42,6%	+13,8%
GANSHOREN	20,5%	32,6%	32,9%	+12,4%
HAREN	27,5%	26,4%	46,8%	+19,3%
JETTE	29,1%	38,0%	39,3%	+10,2%
KOEKELBERG	54,4%	56,8%	58,1%	+3,7%
LAKEN	47,1%	43,8%	50,0%	+2,9%
NEDER-OVER-HEEMBEEK	27,0%	37,1%	37,2%	+10,2%
OUDEGEM	07,4%	10,7%	13,4%	+6,0%
SCHAARBEEK	59,7%	59,1%	57,5%	-2,2%
SINT-AGATHA-BERCHEM	26,3%	31,7%	37,3%	+11,0%
SINT-GILLIS	62,8%	60,2%	58,8%	-4,0%
SINT-JANS-MOLENBEEK	58,6%	62,8%	62,3%	+3,7%
SINT-JOOST-TEN-NODE	90,5%	90,7%	77,8%	-12,7%
SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE	10,7%	14,6%	11,0%	+0,3%
SINT-PIETERS-WOLUWE	08,0%	11,1%	10,3%	+2,3%
UKKEL	19,7%	21,8%	17,7%	+2%
VORST	37,4%	41,7%	48,1%	+10,7%
WATERMAAL-BOSVOORDE	05,9%	05,7%	08,2%	+2,3%
BHG	38,0%	40,7%	41,6%	+3,6%

Indicator 4: Capaciteit en bezettingsgraad van de Nederlandstalige kinderopvangvoorzieningen

Situering

De Vlaamse Gemeenschapscommissie werkt, in nauwe samenwerking met Kind en Gezin, aan een kwalitatief Nederlandstalig aanbod inzake kinderopvang in Brussel.

Kinderopvang bestaat in vele soorten: gesubsidieerd (en dus inkomensgerelateerd) of zelfstandig (soms inkomensgerelateerd, meestal met vaste prijs), in groep (kinderdagverblijven, minicrèches) of in gezinsverband (onthaalouders), occasionele opvang (voor mensen die sporadisch of in een crisissituatie opvang nodig hebben) en flexibele opvang (op vroege of late uren of in het weekend).

Onder voorschoolse opvang valt alle opvang van kinderen van 0 tot 3 jaar. Buitenschoolse opvang is de opvang van schoolgaande kinderen (3 tot 12 jaar) voor en na de schooluren, op schoolvrije dagen of in vakanties.

Oorsprong van de gegevens

Kind en Gezin bewaart de informatie over kinderopvangvoorzieningen in de OSIRIS-databank, een centraal, operationeel informatiesysteem. Osiris wordt gevoed door informatie uit de opvangvoorzieningen zelf. De registratie gebeurt per voorziening.

De VGC heeft van Kind en Gezin twee lijsten ontvangen met enerzijds alle zelfstandige initiatieven in Brussel en anderzijds alle initiatieven uit de gesubsidieerde sector. Het gaat om dossiergegevens van de toezichthoudende overheidsinstelling. Ook de gegevens over capaciteit zijn officieel toegekende en vastgelegde gegevens.

Evaluatie

Als men enkel een overzicht wil van het Nederlandstalige aanbod, dan volstaat het in principe om over de totale capaciteit van de Nederlandstalige kinderopvangvoorzieningen te rapporteren. De bezettingsgraad is in dat opzicht irrelevant. Als evaluatietoets kan men de Europese Barcelona-norm hanteren, die stelt dat voor 33% van de kinderen in een stad een kindplaats in een kinderopvangvoorziening moet bestaan. Daarbij moet men extra rekening houden met twee elementen: ten eerste het feit dat de groep Nederlandstalige kinderopvangvoorzieningen niet samenvalt met de groep kinderopvangvoorzieningen die door Kind en Gezin zijn erkend of een attest van toezicht hebben gekregen. Ten tweede bepaalt de Brussel-norm dat de VGC 30% van de Brusselaars moet bereiken, wat impliceert dat we de Barcelona-norm uiteraard slechts ten opzichte van die deelpopulatie moeten afmeten.

De gegevens in dit rapport zijn gebaseerd op de operationalisering door Kind en Gezin, dat 'capaciteit' en 'bezettingsgraad' als verplichte rapporteringskenmerken hanteert. Over deze begrippen bestaan bijgevolg tamelijk duidelijke richtlijnen, waardoor de operationalisering van de kernbegrippen vlot kan verlopen.

Over de betrouwbaarheid van de cijfers kan men voorzichtig optimistisch zijn: Kind en Gezin vraagt de noodzakelijke gegevens op een degelijke manier op, die geen sterk afwijkende operationalisering in de voorzieningen zelf toelaat.

Binnen de voorzieningen die werken met een attest van toezicht van Kind en Gezin geeft de capaciteit het maximum aantal kinderen weer dat gelijktijdig aanwezig kan zijn. De capaciteit voor de initiatieven voor buitenschoolse opvang betreft de voor- en naschoolse opvang op gewone weekdays.

In onderstaande grafieken en tabellen gaat het altijd om de meest actuele cijfers. Zo is

- de capaciteit een daggegeven op 01/03/2010;
- het bezettingscijfer een jaargegeven voor het kalenderjaar 2009.

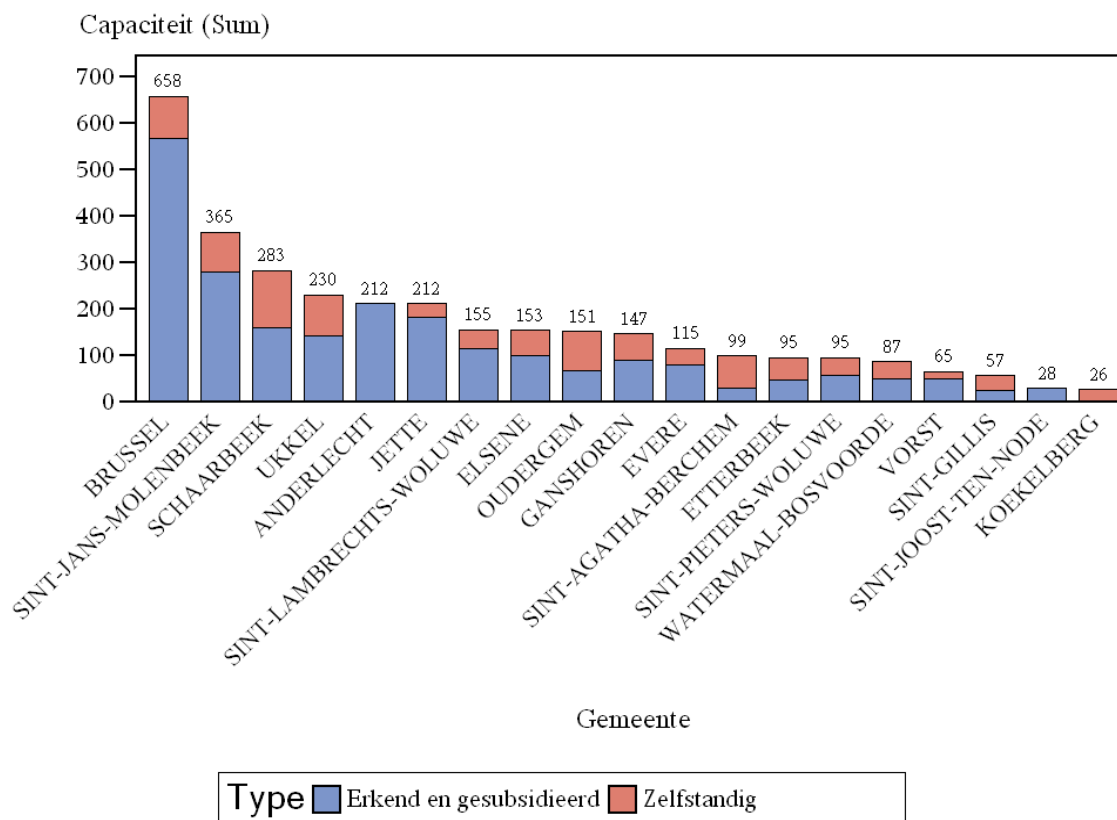
We merken ten slotte op dat de term 'Nederlandstalige' kinderopvang niet opgaat voor alle voorzieningen onder toezicht van Kind en Gezin. In de Brusselse zelfstandige sector zijn heel wat initiatieven in de praktijk Franstalig. Een inschatting van het aandeel Nederlandstalige voorzieningen kan men geven aan de hand van eigen ervaringen en een eventuele inschakeling in het IKG-systeem. IKG staat voor 'inkomensgerelateerde kinderopvang', waar gezinnen financieel bijdragen al naar gelang hun inkomen. Aan deze regeling zijn minimale taalvoorwaarden gekoppeld.

Toekomstblik

De VGC zal met Kind en Gezin een dataprotocol afsluiten, waarin duidelijke afspraken staan over de periodieke terbeschikkingstelling van gegevens van Kind en Gezin. Op die manier beschikt de VGC in de toekomst over een set van actuele en uniforme gegevens.

In 2010 heeft de VGC een hernieuwing van de Cartografie besteld. De resultaten daarvan zullen in de loop van 2011 bekend zijn. Daarnaast bekijkt men ook de mogelijkheid om een jaarlijkse februaritelling onder de opvangvoorzieningen te organiseren, naar analogie met de leerlingentellingen.

Rapport 2008 en 2009

Capaciteit van de Nederlandstalige voorschoolse kinderopvang in BHG, naar gemeente en type, 2009

In Brussel bestaan er 961 plaatsen in de zelfstandige voorschoolse¹ kinderopvang en 2272 plaatsen in de gesubsidieerde sector, wat op een totaal van 3233 plaatsen neerkomt. In de zelfstandige sector heeft Kind en Gezin meer plaatsen (namelijk 3902) onder haar toezicht, maar in deze statistieken zijn enkel de plaatsen uit zelfstandige kinderopvangvoorzieningen opgenomen die het IKG-systeem hanteren of waarvan de VGC uit ervaring weet dat ze effectief Nederlandstalig zijn. Enkel bij deze voorzieningen kan men uitgaan van een Nederlandstalige werking.

In de buitenschoolse² kinderopvang bestaan er daarenboven nog 1285 plaatsen, waarvan slechts een derde (namelijk de 446 plaatsen in de gesubsidieerde sector) als Nederlandstalig kunnen beschouwd worden. In het vervolg van dit rapport beschouwen we enkel de voorschoolse kinderopvang.

Een blik op bovenstaande grafiek brengt ons tot de volgende vaststellingen:

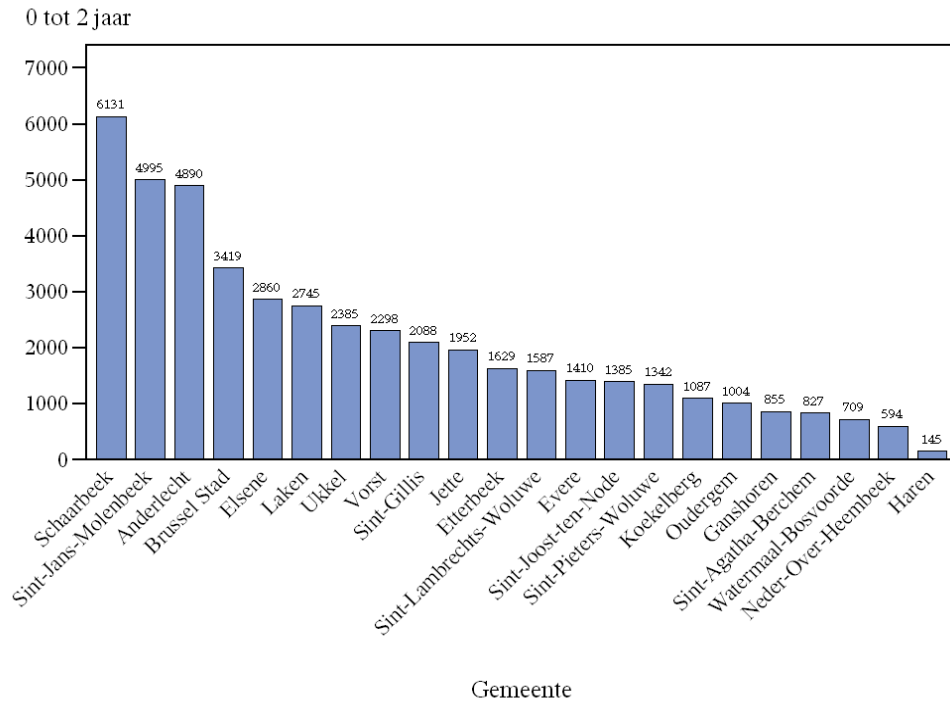
- Eén kwart van de opvangvoorzieningen bevindt zich in Brussel (= Brussel, Neder-over-Heembeek, Haren en Laken), wat verklaarbaar is door de centrale ligging ervan en de concentratie van werkgelegenheid in de nabije omgeving.
- Het aantal 0- tot 2-jarigen per Brusselse gemeente staat in de grafiek hieronder weergegeven. Het aantal kindplaatsen per gemeente staat in relatief goede verhouding tot het aantal kinderen per gemeente. Uitzonderingen hierop zijn Koekelberg en Sint-Joost-ten-Node. Uiteraard gaat het daarbij om zowel Nederlandstalige als Franstalige kinderen, zodat

¹ Voorschoolse kinderopvang is kinderopvang gericht op 0- tot 2-jarigen.

² Buitenschoolse kinderopvang is kinderopvang gericht op 3- tot 11-jarigen.

een verhouding van het aantal kindplaatsen ten opzichte van het aantal Nederlandstalige kinderen niet mogelijk is.

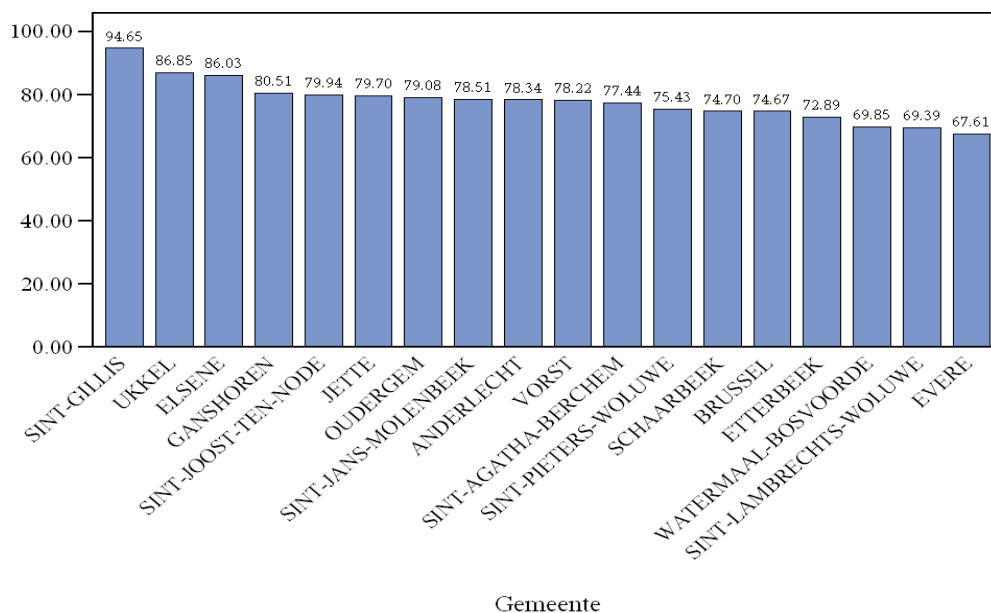
Aantal 0 tot 2-jarigen per gemeente in BHG, 2007

Als we de bezettingsgraad van de Brusselse Nederlandstalige kinderdagverblijven beschouwen, stellen we een ruime verscheidenheid vast met percentages tussen 67% en 95%.

Werkelijk bezettingspercentage van de Brusselse Nederlandstalige kinderdagverblijven, naar gemeente, 2009

Werkelijk bezettingspercentage

Indicator 5: Aantal ontleners en bezoekers Nederlandstalige bibliotheken

Situering

In het Brussels gewest waren er in 2009 18 gemeentelijke Nederlandstalige bibliotheken en de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek (HOB). De meeste bibliotheken zijn verenigd in het Brussels Netwerk van Openbare bibliotheken (BruNO), dat met een gezamenlijk registratiesysteem voor de uitleen werkt. In 2008 waren al negen bibliotheken actief ingeschakeld in dit systeem, in 2009 is dat aantal tot dertien opgelopen.

De gemeentelijke bibliotheken hebben een gelijkaardige werking met een gelijkaardig publieksbereik. Daarom stellen we hun resultaten gezamenlijk voor. Omdat de grootte en het gebruik van de HOB verschilt van de andere bibliotheken behandelen we die bibliotheek steeds apart.

Oorsprong van de gegevens

De gegevens van BruNO-bibliotheken worden bewaard in de databank VUBIS. Voor elke ontlenaar geldt een verplichte registratie van onder meer de nationaliteit, de geboortedatum en de woonplaats. De hieronder gepresenteerde gegevens over ontleners komen uit VUBIS, en hebben daarom slechts betrekking op de bibliotheken die al volledig zijn ingeschakeld in BruNO.

Wat betreft de statistieken over bezoeken werkt men in enkele bibliotheken met automatische tellers. Een aantal bibliotheken beroept zich echter nog op extrapolaties van gerichte steekproeven, bijvoorbeeld in een typisch 'drukke' en een typisch 'rustige' week.

Evaluatie

De relevantie van deze indicator ten opzichte van het maatschappelijk effect 'Bevorderen van de positieve uitstraling van het Nederlands en van de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk' is groot, aangezien men kan aannemen dat een stijging van het aantal ontleners en bezoekers een

stijgende belangstelling in het Nederlands of een betere toegankelijkheid van de bibliotheekfilialen indiceert. Wat de indicator zelf betreft kan men de vereiste informatie uitbreiden met aanvullende profielgegevens, die de relevantie van de indicator verhogen. Het achterliggende meetproces is immers van die aard dat er nu al uitgebreidere (én betrouwbare) rapportering mogelijk is.

Het meetproces bij zestien van de negentien Nederlandstalige Brusselse bibliotheken verloopt zeer efficiënt en betrouwbaar dankzij BruNO. De registratie van ontleners is verplicht en gebeurt er gestandaardiseerd en uniform. Als voornaamste werkpunt komt de toegankelijkheid van de gegevens (codeboek, inhoud van de databank VUBIS enz.) naar voren. Over het algemeen kan men spreken van een zeer kwaliteitsvol dataverzamelingsproces.

We verduidelijken hieronder nog de belangrijkste begrippen:

- Bezoeken: bezoeken die tijdens het betrokken kalenderjaar worden geregistreerd (ongeacht of de bezoekende persoon een werk uitleent of lid is).
- Ontleners: personen die tijdens het betrokken kalenderjaar minstens één werk leenden.

Toekomstblik

De gemeentelijke bibliotheken die nog niet (volledig) in BruNO zijn ingeschakeld zullen worden aangespoord dat te doen. In een aantal gevallen zijn daar al afspraken over en vorderingen gemaakt.

Rapport 2008 en 2009

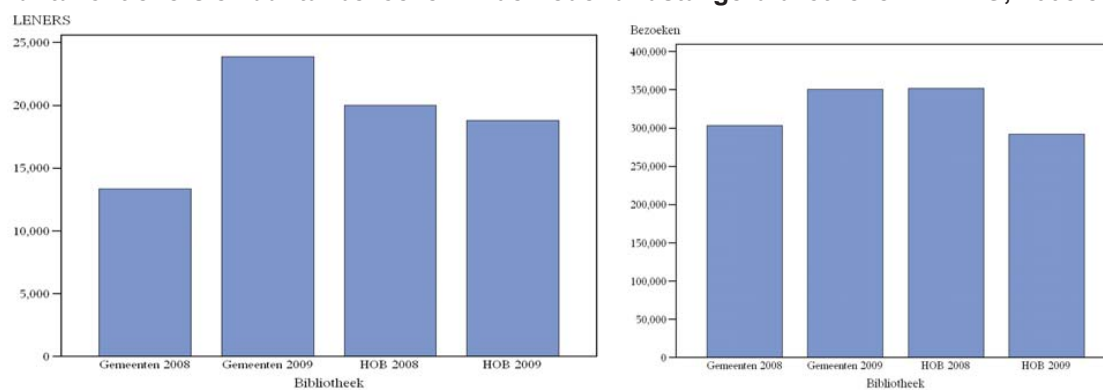
Voor een aantal bibliotheken verschilt **het bezoekersaantal** in 2008 erg van dat in 2009. Daarvoor is niet in alle gevallen een duidelijke verklaring. De meeste bibliotheken zijn nog maar vrij recent begonnen met het nauwkeurig geautomatiseerd meten van de bezoekersaantallen. Vroeger gebeurde dat manueel (turven) of op basis van extrapolaties van steekproeven. Dat is zeker een factor die grote verschillen zou kunnen verklaren.

In Sint-Jans-Molenbeek bezochten in 2009 veel meer klassen de bibliotheek dan in 2008. Ook is het aantal rondleidingen er toegenomen. Dat verklaart de aanzienlijke toename in het aantal bezoekers. De Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek was op het einde van 2009 gedurende vijf weken gesloten en nam daarna haar intrek in een veel kleinere, tijdelijke locatie met amper zit- en studieplekken. Dat verklaart de daling van het aantal bezoekers met 17 procent. Wellicht hebben een aantal bibliotheken met vergelijkbare collecties de wegblijvers uit de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek opgevangen. Dat zou het geval kunnen zijn voor Jette en Schaarbeek, waar het aantal bezoekers is toegenomen.

Bij een algemene vergelijking van **het aantal leners** in 2008 en 2009 voor het hele BruNO-netwerk stellen we een stijging van bijna 28 procent vast. Deze stijging valt voornamelijk te verklaren door het feit dat meer bibliotheken geautomatiseerd zijn gaan uitlenen in het BruNO-netwerk, nl. 9 bibliotheken in 2008 tegenover 14 bibliotheken in 2009.

In 2008 bedroeg het aantal leners van de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek 60 procent en dat van de gemeentelijke bibliotheken 40 procent tegenover het totaal. In 2009 was dit respectievelijk 44 en 56 procent. Deze ommekeer in de verhouding heeft een tweevoudige verklaring. Enerzijds zijn meer gemeentelijke bibliotheken op het BruNO-netwerk aangesloten, anderzijds was de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek eind 2009 wegens een verhuis gedurende vijf weken gesloten. Dat heeft er vermoedelijk toe geleid dat een bepaald aantal leners van de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek materialen in gemeentelijke bibliotheken ging uitlenen (met de gemeenschappelijke BruNO-pas is dit eenvoudig mogelijk).

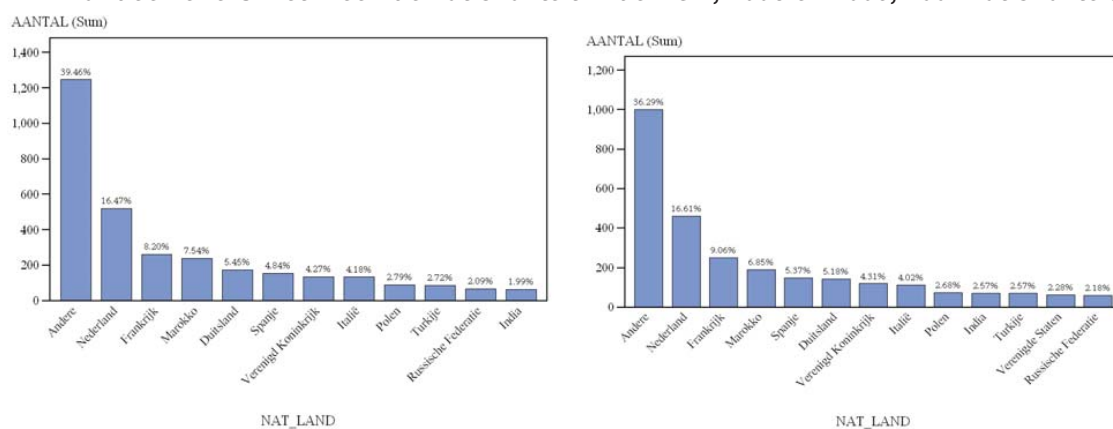
Aantal ontleners en aantal bezoeken in de Nederlandstalige bibliotheken in BHG, 2008 en 2009

Voor een **verdeling van de leners op basis van nationaliteit** beschikken we voor 2008 en 2009 uitsluitend over gegevens van de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek.

In 2008 was het aantal leners met de Belgische nationaliteit goed voor bijna 84 procent van het totaal. De resterende 16 procent van de leners bestond voornamelijk uit personen met de Nederlandse (2,65%), Franse (1,32%), Marokkaanse (1,21%) en Duitse (0,88%) nationaliteit. Inwoners van de EU-15³ vertegenwoordigen samen iets meer dan de helft (51%) van de niet-Belgische ontleners. Daarnaast zijn er ook telkens 15% ontleners met een Afrikaanse en met een Aziatische nationaliteit. In 2009 constateren we nagenoeg hetzelfde. De verschillen tussen 2008 en 2009 zijn onvoldoende uitgesproken om er een duidelijke oorzaak aan te verbinden.

Aandeel leners met vreemde nationaliteit in de HOB, 2008 en 2009, naar nationaliteit

Bij een **algemene vergelijking van de leners volgens leeftijd** stellen we vast dat vooral de leeftijd van 11 tot 20 jaar het goed doet. Deze groep vertegenwoordigt bijna een kwart van het aantal leners. Vergelijken we dit met de leeftijdsverdeling van de bevolking van het Brusselse gewest (2008) dan zien we dat deze leeftijdscategorie daar goed is voor slechts 11 procent van de bevolking.

Opvallende verschillen stellen we vast als we de leeftijdsverdeling van leners van de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek vergelijken met die van de gemeentelijke bibliotheken. Hier zien we dat de gemeentelijke bibliotheken het vooral moeten hebben van de leeftijdscategorie van kinderen en jongeren tot 20 jaar (samen goed voor gemiddeld 58 procent van de leners) terwijl de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek overwegend wordt gefrekwenteerd door twintigers en dertigers (samen goed voor gemiddeld 48 procent van de leners). Beide fenomenen zouden verklaard kunnen worden door

³ Oostenrijk, Denemarken, Finland, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Portugal, Spanje, Zweden en het Verenigd Koninkrijk.

het feit dat de gemeentelijke bibliotheken zich expliciet richten op scholen en de schoolgaande jeugd, terwijl het grote en gediversifieerde aanbod van de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek vooral studenten en de jonge beroepsactieve bevolking aanspreekt.

De verschillen tussen de leeftijdsverdeling in 2008 en 2009 zijn onvoldoende uitgesproken om er een duidelijke oorzaak aan te verbinden. De lichte toename in de categorie kinderen en jongeren tot 20 jaar, en een vergelijkbare afname in de categorie van twintigers en dertigers wordt wellicht veroorzaakt door het feit dat meer bibliotheken op het BruNO-netwerk aansloten. De beide hierboven beschreven effecten worden hierdoor dus versterkt.

Gemiddeld bedraagt het aantal leners met **woonplaats in het Brussels hoofdstedelijk gewest** 70 à 75 procent. Bij de gemeentelijke bibliotheken ligt dat aantal hoger dan gemiddeld, namelijk 82 tot 95 procent. Bij de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek en de gemeentelijke bibliotheek van Sint-Pieters-Woluwe ligt dit aantal lager, namelijk rond de 63 procent. Voor deze beide bibliotheken geldt dat zij relatief meer leners met woonplaats buiten het Brussels gewest hebben. Voor de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek zijn dit pendelaars uit Vlaanderen die in Brussel werken, voor de bibliotheek van Sint-Pieters-Woluwe zijn dit inwoners en pendelaars uit de aanpalende Vlaamse gemeenten Kraainem, Tervuren en Wezembeek-Oppem.

Als we de jaren 2008 en 2009 met elkaar vergelijken, stellen we globaal een stijging met 5 procent vast van het aantal leners uit het Brussels hoofdstedelijk gewest. Dat valt te verklaren door het feit dat meer gemeentelijke bibliotheken zich op het BruNO-netwerk aansloten. Die gemeentelijke bibliotheken zorgen voor een stijging van het gemiddelde omdat ze verhoudingsgewijs meer leners uit het Brussels hoofdstedelijk gewest hebben.

Indicator 6: Activiteiten en deelname aan activiteiten gemeenschapscentra Situering

Brussel telt 22 gemeenschapscentra, één in elke Brusselse (deel)gemeente. De gemeenschapscentra zijn lokale sociaal-culturele organisaties die elk afzonderlijk en als geheel bijdragen aan de integrale leefkwaliteit in de stad. Zij doen dit door een werking te ontplooien op het vlak van:

- communicatie, onthaal en dienstverlening
- culturele participatie, -animatie en –spreiding
- educatie en permanente vorming
- gemeenschapsvorming

De 22 gemeenschapscentra vormen samen het Cultuurcentrum Brussel.

Oorsprong van de gegevens

De VGC biedt de 22 gemeenschapscentra een uniform registratieprogramma aan, om het activiteitenbeheer op te volgen. De entiteit Gemeenschapscentra van de VGC zorgt voor het nazicht en de analyse van de (totaal)resultaten.

Evaluatie

Het aantal activiteiten in de 22 gemeenschapscentra en de deelname daaraan zijn in principe goede indicatoren voor de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk in Brussel. Voor de bevordering van de (positieve) uitstraling van het Nederlands zijn deze gegevens minder relevant, voornamelijk door de moeilijk operationaliseerbare formulering van dat deel van het maatschappelijk effect.

In het werkveld verlopen de registratie en rapportering niet overal en altijd naar behoren, wat lokaal problemen oplevert voor tal van kwaliteitscriteria: standaardisatie, uniformiteit, accuraatheid, meetfrequentie enz. Voor de statistieken van 2008 zijn daardoor voor vier gemeenschapscentra geen cijfers beschikbaar. Voor 2009 ontbreken de cijfers van slechts één gemeenschapscentrum.

We beklemtonen anderzijds dat de entiteit Gemeenschapscentra werk heeft gemaakt en blijft maken van een uniform dataverzamelingsproces, voornamelijk door de verspreiding van een gedeeld meet- en rapporteringsprogramma. Dankzij de opvolging door de entiteit Gemeenschapscentra zijn de statistieken zeker betrouwbaar om algemene conclusies te trekken over de gezamenlijke werking van de gemeenschapscentra.

Toekomstblik

In de huidige plannen met betrekking tot nieuwe registratie- en rapporteringssoftware houdt men in de mate van het mogelijke rekening met de wensen in het werkveld, zodat het toekomstige dataverzamelingsproces meer gedragen en daardoor ook meer kwaliteitsvol zou moeten zijn.

Rapport 2008 en 2009

In 2008 hadden 4 gemeenschapscentra geen gegevens geregistreerd; in 2009 hebben op één centrum na alle gemeenschapscentra hun activiteiten en deelnemers geregistreerd. Door deze verschillen is een vergelijking op basis van absolute cijfers niet mogelijk.

Gemeenschapscentra zijn open huizen en zetten hun deuren open voor de omgeving: meer dan 59% van de geregistreerde activiteiten zijn 'receptieve' activiteiten, ruim 40% van de geregistreerde activiteiten zijn eigen activiteiten. We stellen vast dat de verhouding tussen eigen activiteiten en receptieve activiteiten quasi ongewijzigd blijft. In 2008 registreerden 18 gemeenschapscentra 31.763 activiteiten waarvan 12.712 eigen activiteiten en 19.051 receptieve activiteiten; in 2009 registreerden 21 gemeenschapscentra 37.888 activiteiten waarvan 15.499 eigen activiteiten en 22.389 receptieve activiteiten.

<i>Aantal activiteiten in de GC, 2009, volgens type activiteit en type beheerder</i>			
# activiteiten in absolute en relatieve cijfers	Type Beheer		
	Eigen	Receptief	Totaal
ANDERE ACTIVITEITEN	6.50%	8.05%	14.56%
BESTUURLIJK EN ORGANISATORISCH	644 2.03%	1.349 4.25%	1.993 6.27%
EDUCATIEF	6.592 20.75%	7.784 24.51%	14.376 45.26%
OMKADERING	111 0.35%	99 0.31%	210 0.66%
ONTSPANNING EN ONTMOETING	821 2.58%	1.331 4.19%	2.152 6.78%
PODIUMACTIVITEITEN	928 2.92%	662 2.08%	1.590 5.01%
REPETITIES EN VOORBEREIDING CREATIES	825 2.60%	1.369 4.31%	2.194 6.91%
SPORT	679 2.14%	3.895 12.26%	4.574 14.40%
TENTOONSTELLINGSDAGEN	46 0.14%	4 0.01%	50 0.16%
Totaal	12.712 40.02 %	19.051 59.98%	31.763 100.00 %

<i>Aantal activiteiten in de GC, 2009, volgens type activiteit en type beheerder</i>			
# activiteiten in absolute en relatieve cijfers	Type Beheer		
	Eigen	Receptief	Totaal
ANDERE ACTIVITEITEN	1.587 4.19%	4.041 10.67%	5.628 14.85%
BESTUURLIJK EN ORGANISATORISCH	764 2.02%	1.238 3.27%	2.002 5.28%
EDUCATIEF	8.564 22.60%	9.409 24.83%	17.973 47.44%
OMKADERING	193 0.51%	99 0.26%	292 0.77%
ONTSPANNING EN ONTMOETING	1.142 3.01%	1.687 4.45%	2.829 7.47%
PODIUMACTIVITEITEN	923 2.44%	691 1.82%	1.614 4.26%
REPETITIES EN VOORBEREIDING CREATIES	1.208 3.19%	1.230 3.25%	2.438 6.43%
SPORT	1.062 2.80%	3.987 10.52%	5.049 13.33%
TENTOONSTELLINGSDAGEN	56 0.15%	7 0.02%	63 0.17%
Totaal	15.499 40.91%	22.389 59.09%	37.888 100.00%

In 2008 registreerden 18 gemeenschapscentra 734.386 deelnemers van wie 325.126 deelnemers aan de eigen activiteiten en 409.260 deelnemers aan de receptieve activiteiten; in 2009 registreerden 21 gemeenschapscentra 863.972 deelnemers van wie 348.864 deelnemers aan de eigen activiteiten en 515.108 deelnemers aan de receptieve activiteiten. Belangrijk: het gaat niet om 'unieke' personen, maar om de som van het aantal aanwezigen per activiteit.

We stellen een kleine verschuiving vast van aantal deelnemers aan eigen activiteiten naar aantal deelnemers aan receptieve activiteiten (van 55,73% naar 59,62%). Deze tendens stelt men al enkele jaren vast en kan een vertaling zijn van de meer omgevingsgerichte werking van de gemeenschapscentra. De doorgezette stijging van de ontmoetings- en ontspanningsactiviteiten kan hier ook een gevolg van zijn.

Aantal deelnemers aan activiteiten in de GC, 2008, volgens type activiteit en type beheerder			
# deelnemers in absolute en relatieve cijfers	Type Beheer		
	Eigen	Receptief	Totaal
Activiteit	Eigen	Receptief	Totaal
ANDERE ACTIVITEITEN	57.361 7.81%	69.620 9.48%	126.981 17.29%
BESTUURLIJK EN ORGANISATORISCH	5.988 0.82%	23.021 3.13%	29.009 3.95%
EDUCATIEF	113.714 15.48%	158.417 21.57%	272.131 37.06%
OMKADERING	1.755 0.24%	2.862 0.39%	4.617 0.63%
ONTSPANNING EN ONTMOETING	21.745 2.96%	41.738 5.68%	63.483 8.64%
PODIUM-ACTIVITEITEN	106.816 14.54%	24.451 3.33%	131.267 17.87%
REPETITIES EN VOORBEREIDING CREATIES	6.026 0.82%	16.981 2.31%	23.007 3.13%
SPORT	11.721 1.60%	72.170 9.83%	83.891 11.42%
Totaal	325.126 44.27%	409.260 55.73%	734.386 100.00%

Aantal deelnemers aan activiteiten in de GC, 2009, volgens type activiteit en type beheerder			
# deelnemers in absolute en relatieve cijfers	Type Beheer		
	Eigen	Receptief	Totaal
Activiteit	Eigen	Receptief	Totaal
ANDERE ACTIVITEITEN	39.026 4.52%	104.971 12.15%	143.997 16.67%
BESTUURLIJK EN ORGANISATORISCH	7.596 0.88%	27.335 3.16%	34.931 4.04%
EDUCATIEF	135.097 15.64%	182.531 21.13%	317.628 36.76%
OMKADERING	5.276 0.61%	2.636 0.31%	7.912 0.92%
ONTSPANNING EN ONTMOETING	40.833 4.73%	63.128 7.31%	103.961 12.03%
PODIUM-ACTIVITEITEN	95.569 11.06%	32.043 3.71%	127.612 14.77%
REPETITIES EN VOORBEREIDING CREATIES	7.203 0.83%	20.558 2.38%	27.761 3.21%
SPORT	18.264 2.11%	81.906 9.48%	100.170 11.59%
Totaal	348.864 40.38%	515.108 59.62%	863.972 100.00%

Lexicon

Eigen activiteiten

Een eigen activiteit voldoet altijd aan de volgende drie voorwaarden:

- De activiteit wordt georganiseerd door het gemeenschapscentrum en wordt als dusdanig in de promotionele acties aangekondigd.
- Het gemeenschapscentrum is organisatorisch, inhoudelijk én financieel verantwoordelijk voor de activiteit.

- De locatie is geen bepalende factor, de activiteit mag plaatsvinden buiten de muren van het gemeenschapscentrum.

Receptieve activiteiten

Activiteiten die door deze strikte voorwaarden niet als eigen activiteit kunnen worden beschouwd, registreert men als receptieve activiteit.

Omkaderingsactiviteiten

Omkaderingsactiviteiten hebben een apart aanvangsuur en worden vooraf aangekondigd in een publicatie van het gemeenschapscentrum. Het gaat hier niet om het normale educatieve aanbod van het gemeenschapscentrum, maar om activiteiten die plaatsvinden naar aanleiding van een andere activiteit en de ervaring van de toeschouwer verder intensifiëren, verdiepen of verrijken.

Educatieve activiteiten

Onder deskundige begeleiding verwerven deelnemers kennis, inzicht, vaardigheden, het vermogen tot expressie op het gebied van een duidelijk vooropgestelde thematiek. De nadruk ligt op het leren, het leerproces, ongeacht de inhoud of de doelgroep.

Indicator 7: Bereik speelpleinen naar woonplaats, school, culturele achtergrond en taal Situering

De VGC organiseerde in 2008 elf speelpleinen. Na een fusie van de drie Anderlechtse speelpleinen waren dat er in 2009 nog negen. Speelpleinen worden georganiseerd tijdens drie vakantieperiodes (kerstvakantie, paasvakantie en zomervakantie). In 2009 waren er zes speelpleinwerkingen voor kleuters en vier voor lagereschoolkinderen, waarbij één werking beide opvangt. Naast die VGC-speelpleinen bestaan er ook nog zes Nederlandstalige gemeentelijke speelpleinen waaraan de VGC subsidies toekent.

Oorsprong van de gegevens

De statistieken van de VGC-speelpleinen zijn opgesteld op basis van een lijst van kinderen die voor minstens één dag waren ingeschreven gedurende de kalenderjaren 2008 of 2009. Die inschrijvingen worden behandeld en verwerkt op de dienst Speelpleinen van de VGC.

Het was niet mogelijk om dezelfde soort gegevens, met name het aantal uniek ingeschreven kinderen per kalenderjaar, te verkrijgen van de zes gemeentelijke speelpleinen.

Evaluatie

In het geval van de speelpleinen kan men stellen dat het bereik ervan, opgeteld bij het bereik van andere soortgelijke instellingen, inderdaad de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk zou kunnen weerspiegelen.

Bij die inschrijving voor een VGC-speelplein is het enkel verplicht de woonplaats en de geboortedatum op te geven. Voor gegevens over school, culturele achtergrond en taal is er geen systematische bevraging. Daarom hebben we die gegevens niet opgenomen in dit rapport. De gegevens die hieronder wel zijn geselecteerd, zijn dankzij de centrale en uniforme registraties betrouwbaar en onderling vergelijkbaar.

Toekomstblik

Ondanks de goede stroomlijning van de dataverzameling met behulp van sjablonen en uniforme methoden en instrumenten, zou de algemene werking baat hebben bij een omvattend registratiesysteem. Dat zou tijds- en arbeidsbesparend werken op alle momenten in het dataverzamelingsproces.

Daarnaast bekijkt de VGC hoe ze de informatie over school, culturele achtergrond en thuistaal van de kinderen op een systematische en betrouwbare manier kan opvragen.

Rapport 2008 en 2009

In 2008 en 2009 bereikten de VGC-speelpleinen in totaal respectievelijk 2256 en 2294 kinderen, wat neerkomt op een zeer lichte stijging. Uit de onderstaande grafieken kan men aflezen dat het gros van de deelnemers in het Brussels gewest woont, wat in de lijn der verwachtingen ligt voor lokale jeugdinitiatieven.

Aantal ingeschreven kinderen voor de VGC-speelpleinen in 2008 en 2009, naar woonplaats

2008	Woonplaats		
	BHG	Buiten BHG	Totaal
Brouckère (Oudergem)	197	30	227
Girabella (Ganshoren)	210	29	239
Kastanjes (Ukkel)	96	9	105
Linde (Anderlecht)	183	19	202
Parasol (Schaarbeek)	168	7	175
Populieren (Sint-Pieters-Woluwe)	296	41	337
Sippelberg (Sint-Agatha-Berchem)	252	21	273
Veeweyde (Anderlecht)	154	19	173
Watermolen (Vorst)	132	13	145
Wayez (Anderlecht)	152	13	165
Windmolen (Evere)	198	17	215
Totaal	2038	218	2256

2009	Woonplaats		
	BHG	Buiten BHG	Totaal
Brouckère (Oudergem)	187	17	204
Girabella (Ganshoren)	207	38	245
Kastanjes (Ukkel)	119	6	125
Parasol (Schaarbeek)	196	3	199
Populieren (Sint-Pieters-Woluwe)	289	58	347
Reynaert (Anderlecht)	403	53	456
Sippelberg (Sint-Agatha-Berchem)	276	34	310
Watermolen (Vorst)	152	13	165
Windmolen (Evere)	214	26	240
Totaal	2046	248	2294

Indicator 8: Gebruikers van het Huis van het Nederlands

Situering

In Vlaanderen en Brussel bestaan er in totaal acht Huizen van het Nederlands, waarvan één in Brussel. De Huizen van het Nederlands zijn aparte vzw's en zijn een samenwerking tussen alle aanbodverstrekkers Nederlands Tweede Taal (NT2) in het werkingsgebied.

De Huizen van het Nederlands helpen anderstaligen die Nederlandse taalles willen volgen, op weg. Concreet betekent dat dat een consulent van het Huis van het Nederlands een intakegesprek voert met de kandidaat-cursist en eventueel enkele testen afneemt. Samen met de anderstalige wordt er dan gezocht naar de meest geschikte cursus.

Het Huis van het Nederlands organiseert dus zelf geen cursussen, maar beschikt wel over een volledig overzicht van alle cursussen NT2 die worden georganiseerd. Er wordt niet doorverwezen naar één specifieke school, maar de kandidaat-cursist wordt geïnformeerd over alle mogelijkheden die aansluiten bij zijn/haar profiel.

Oorsprong van de gegevens

Het Huis van het Nederlands verzamelt de kerninformatie over kandidaat-cursisten tijdens intakegesprekken. Deze gegevens worden bewaard in Matrix, een registratiesysteem dat wordt gedeeld door een netwerk van verwante partnerorganisaties, zoals Bon vzw, CBE's en CVO's.

Op vraag van de VGC heeft het Huis van het Nederlands een geanonimiseerd bestand van de in 2008 en 2009 aangemelde personen doorgegeven, met als profielvariabelen woonplaats, geslacht, nationaliteit en woonplaats. Aangemelde personen zijn personen die in de loop van een kalenderjaar een intakegesprek hebben gevoerd bij de antenne Brussel.

Evaluatie

Het Huis van het Nederlands maakt deel uit van het Nederlandstalig netwerk. Daarom is het aantal gebruikers een relevante indicator voor de zichtbaarheid van dat netwerk. Door de taalgerichte acties kan men voor deze indicator ook veronderstellen dat het een positieve uitstraling van het Nederlands weerspiegelt. Met profielgegevens zou men gerichter kunnen nagaan voor wie het Huis voldoende zichtbaar en toegankelijk is. De in andere indicatoren terugkerende profielvariabelen (woonplaats, thuistaal, culturele achtergrond) zijn goede vertrekpunten, maar er zijn ook andere mogelijkheden, zoals het aandeel van alle doorverwijzers, de richtgraad, de sociale situatie enz.

Het cliëntvolgsysteem Matrix is een gestandaardiseerd en uniform instrument dat alle mogelijkheden biedt voor een nauwgezette en betrouwbare registratie en opvolging. De definiëring van en de communicatie over sommige velden is onduidelijk, wat kan leiden tot een significant aantal missings (niet-ingevulde velden) of onnauwkeurige registratie. Bij de hieronder gepresenteerde gegevens stellen deze problemen zich slechts in geringe mate. Het dataverzamelingsproces verloopt bijgevolg doorgaans voldoende, maar zelden zonder verbetermogelijkheden.

'Deelnemers' interpreteren we als personen die een intakegesprek hebben gevoerd. Deze afbakening is een lichte onderschatting van het totaal aantal personen met wie het Huis van het Nederlands werkt, aangezien het Huis personen en organisaties ook op andere manieren behulpzaam is. Er kunnen geen uitspraken gedaan worden over het eventuele traject dat de kandidaat-cursisten al dan niet met succes hebben afgelegd.

Ten slotte rapporteerde het Huis van het Nederlands de woonplaatsgegevens op het moment dat de statistieken werden gemaakt (16 mei 2010). Als kandidaat-cursisten na hun intakegesprek zijn verhuisd en dat is geactualiseerd in het databestand, moeten we van een rapporteringsfout spreken. Doordat de resultaten slechts op gewestniveau bekeken worden en de tussentijds verstreken periode

beperkt is (maximaal 2 jaar en 6 maanden, minimaal 6 maanden), zal dit het algemene beeld echter niet vertekenen.

Toekomstblik

De VGC zal met het Huis van het Nederlands een dataprotocol afsluiten, waarin duidelijke afspraken staan over de periodieke terbeschikkingstelling van gegevens van het Huis. Op die manier beschikt de VGC in de toekomst over een set van actuele en uniforme gegevens.

Lexicon

Bon vzw

CBE

CVO

NT2

Brussels onthaalbureau

Centrum voor Basiseducatie

Centrum voor Volwassenenonderwijs

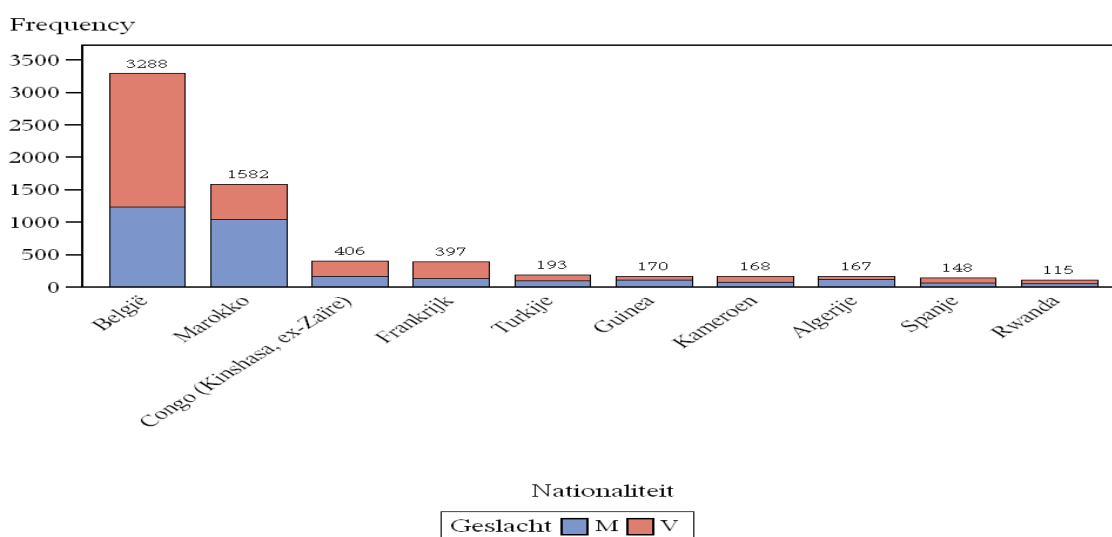
Nederlands als tweede taal

Rapport 2008 en 2009

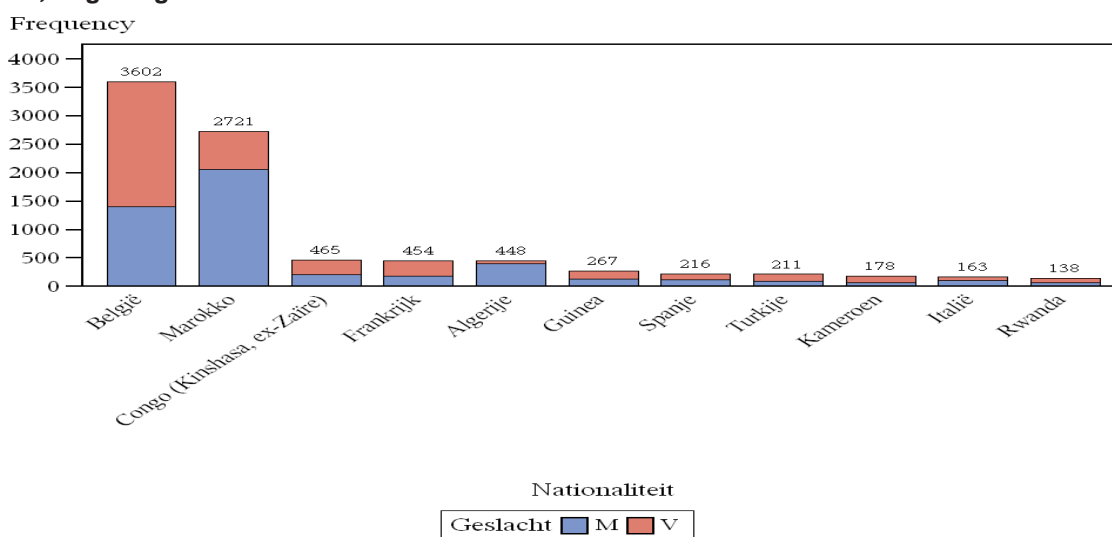
In 2008 en 2009 heeft het Huis van het Nederlands in Brussel respectievelijk 9765 en 13004 intakegesprekken gevoerd. Zowel in 2008 als in 2009 bestond die groep intakers voor 89% uit inwoners van het Brussels hoofdstedelijk gewest. De verdeling volgens geslacht blijkt tamelijk evenwichtig, met een licht overwicht van vrouwen: 52% in 2008 tot 54% in 2009.

Zoals we uit de grafieken hieronder kunnen afleiden, bereikt het Huis in de eerste plaats personen die al de Belgische nationaliteit bezitten. Marokkanen vormen in beide jaren ook een omvangrijke groep kandidaat-cursisten. Wat betreft nationaliteit stellen we verder vast dat Afrikanen een relatief groot aandeel vertegenwoordigen. Opvallend is de geslachtsverdeling volgens nationaliteit: kandidaat-cursisten uit Europese en andere ‘westerse’ landen zijn overwegend vrouwen, terwijl intakers uit (Noord-)Afrikaanse landen opvallend vaker mannen zijn.

10 meest voorkomende nationaliteiten onder de gebruikers van het Huis van het Nederlands, 2008, volgens geslacht

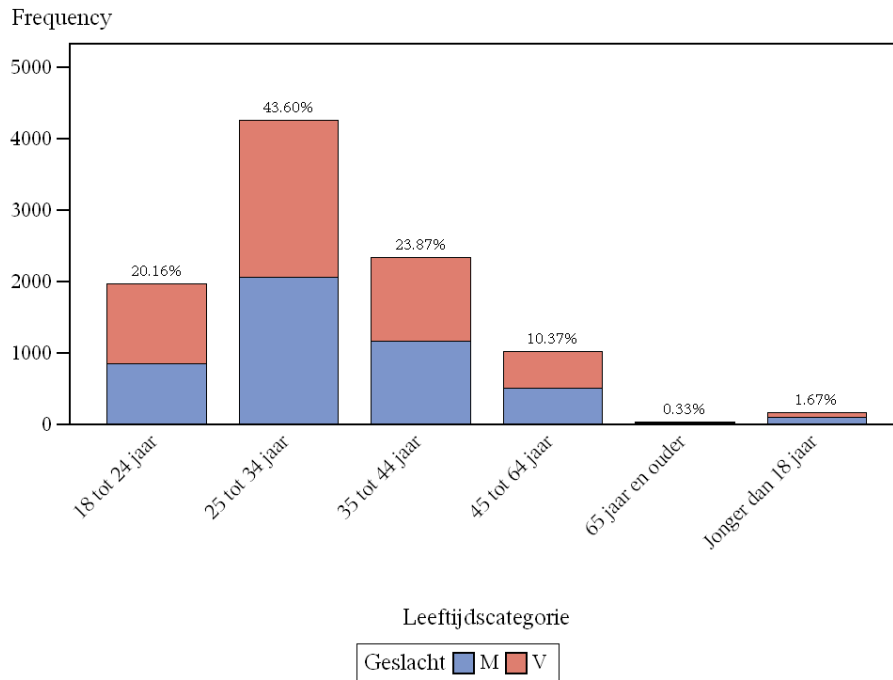

10 meest voorkomende nationaliteiten onder de gebruikers van het Huis van het Nederlands, 2009, volgens geslacht

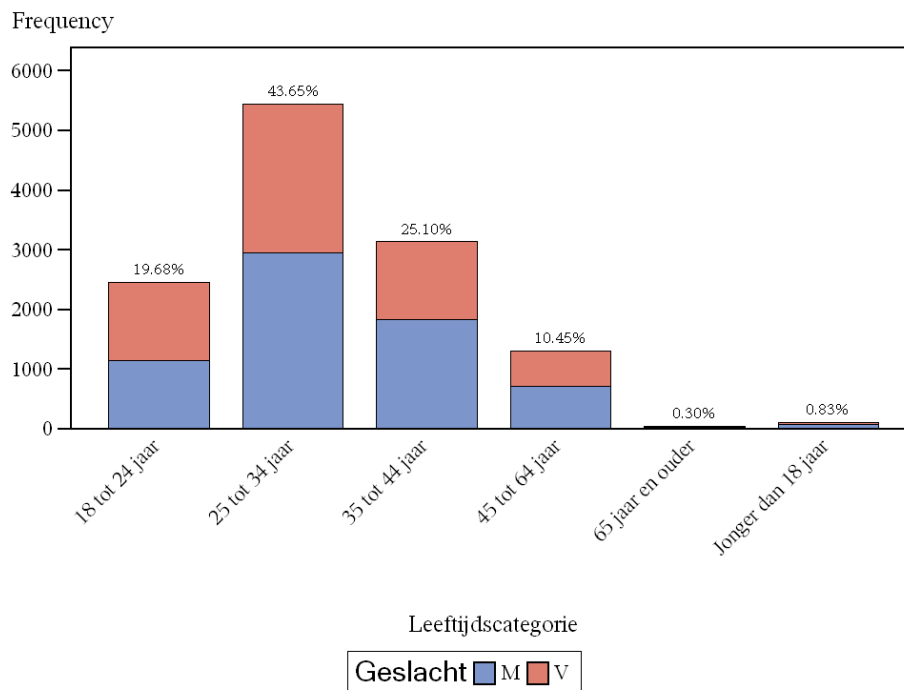

We kunnen ten slotte nog vaststellen dat zowel in 2008 als in 2009 bijna 2 op 3 gebruikers (63%) jongvolwassenen (18 tot 34 jaar) zijn.

Gebruikers van het Huis van het Nederlands volgens leeftijdscategorie, 2008

Gebruikers van het Huis van het Nederlands volgens leeftijdscategorie, 2009

Indicator 9: Aantal en profiel van de gebruikers van de sociale infopunten

Situering

Een sociaal infopunt (SIP) is een plaats waar iedereen terecht kan met sociale vragen. De onthaalmedewerkers van het SIP geven informatie en advies over heel uiteenlopende thema's en sociale vragen. De SIP's in Brussel zijn te vinden in bestaande Nederlandstalige instellingen, in hoofdzaak de gemeenschapscentra. Hun bereik reikt in principe verder dan de gemeentegrenzen; ze zijn afgestemd op de zones uit het lokaal sociaal beleid. De openingsmomenten variëren van één tot drie halve dagen per week.

Oorsprong van de gegevens

De onthaalmedewerkers van de sociale infopunten registreren de gebruikers en hun vragen in het webregistratiesysteem Tellus, het vaste registratiesysteem van CAW Mozaïek. Op basis van die geregistreerde gegevens heeft men een jaarverslag per infopunt opgemaakt. Het is op basis van die verslagen dat dit rapport cijfermatig is opgebouwd.

Evaluatie

De sociale infopunten maken uiteraard deel uit van het Nederlandstalig netwerk, al was het maar omdat ze in Nederlandstalige locaties zijn ingebed. Door hun beperkte uitbouw en doordat deze SIP's amper of geen promotie hebben gehad sinds hun oprichting, lijken deze instellingen echter niet bijzonder relevant om de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk te indiceren. Aangezien ze hun gebruikers niet noodzakelijk in het Nederlands maar eerder in de meest functionele bindtaal helpen, kan deze indicator evenmin dienst doen om de (bevordering van de) positieve uitstraling van het Nederlands aan te geven. Bovendien is onlangs beslist om de sociale infopunten af te bouwen of hun werking en doelstellingen te integreren in andere organisaties, eerder dan ze uit te bouwen. In dat opzicht zal de relevantie van de SIP's als graadmeter voor het Nederlandstalig netwerk zeer gering blijven.

Het dataverzamelingsproces bij de SIP's verloopt organisatorisch en technisch tamelijk goed, maar is niet afgestemd op stedenfondsrapportering. De sociale infopunten hebben bovendien geen uniforme afspraken over het gebruik van Matrix, zodat er weinig onderlinge uniformiteit bestaat. Over de gebruikelijke profielgegevens beschikt men dus niet. De data die wel beschikbaar zijn, geven een globaal beeld van het cliënteel, maar mogen door de relatief lage aantallen niet al te specifiek bekeken worden.

Aangezien er in 2008 slechts twee en in 2009 drie sociale infopunten bestonden, en er bovendien onlangs is beslist om de sociale infopunten af te bouwen of hun werking/doelstellingen te integreren in andere organisaties, zal de relevantie van de sociale infopunten als graadmeter voor de zichtbaarheid van het Nederlandstalig netwerk gering blijven.

Toekomstblik

De meet- en weetcel bekijkt of zij de sociale infopunten kan bijstaan in hun registratieproces.

Rapport 2008 en 2009

In 2008 waren er twee sociale infopunten actief: één in Etterbeek-Elsene en één in Ganshoren. Zij kregen respectievelijk 228 en 26 personen over de vloer. De grote meerderheid van hen waren woonachtig in de gemeente waar het desbetreffende infopunt gevestigd is. In Etterbeek-Elsene heeft men het merendeel van de mensen niet in het Nederlands maar in het Frans hulp geboden.

In 2009 kwam er een sociaal infopunt voor de zone Schaarbeek/Sint-Joost-ten-Node/Evere bij. Dat bereikte 42 personen. Een vergelijkbaar aantal personen (36) bezocht het sociale infopunt in Ganshoren. In het derde infopunt heeft men 171 hulpvragenden bereikt.

Indicator 10: Aantal deelnemers tweedekansonderwijs Situering

Het CVO Brussel organiseert alle tweedekansonderwijs (TKO) in Brussel, zodat men zich enkel op hun cijfers moet beroepen. De registratie gebeurt met Matrix, het registratiesysteem dat ook door de Huizen van het Nederlands gebruikt wordt. Het tweedekansonderwijs is volwassenenonderwijs waarin men een diploma secundair onderwijs kan behalen. CVO Brussel bood in 2008 en 2009 vijf richtingen aan: Jeugd- en gehandicaptenzorg, Kinderzorg, Kantoor, Secretariaat-talen, Polyvalent Verzorgende.

Oorsprong van de gegevens

Het CVO Brussel rapporteert jaarlijks over het aantal cursisten, en een aantal profielvariabelen van deze cursisten. Zij werken met Matrix als cliëntvolgsysteem, een registratiesysteem dat wordt gedeeld door een netwerk van verwante partnerorganisaties, zoals Bon vzw, CBE's en CVO's.

Evaluatie

Het tweedekansonderwijs scoort goed op relevantie als het gaat om het versterken van de kansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen. Behalve het aantal deelnemers zou echter ook een profielbeschrijving relevant kunnen zijn om na te gaan welke kansengroepen men wel of niet bereikt.

Het cliëntvolgsysteem Matrix is een gestandaardiseerd en uniform instrument dat alle mogelijkheden biedt voor een nauwgezette en betrouwbare registratie en opvolging. De definiëring van en de communicatie over sommige velden is onduidelijk, wat kan leiden tot een significant aantal missings (niet-ingevulde velden) of onnauwkeurige registratie. Het dataverzamelingsproces verloopt bijgevolg doorgaans voldoende, maar zelden zonder verbetermogelijkheden. We opteren er daarom voor enkel basisgegevens en trends mee te geven, waarop de ruis in principe beperkt zou moeten zijn.

Toekomstblik

In een dataprotocol leggen het CVO Brussel en de VGC vast welke gegevens het CVO jaarlijks rapporteert en aan welke voorwaarden de dataset moet voldoen.

Rapport 2008 en 2009

In 2008 en 2009 zijn er vier meetmomenten beschikbaar, namelijk aan de start van een semester in februari en september. Het CVO registreerde in chronologische volgorde 200, 204, 236 en 241 personen die tweedekansonderwijs volgden. Volgens de cijfers die het CVO rapporteert, studeerden in de loop van 2008 en 2009 45 personen af.

Qua profiel zijn de cursisten voornamelijk vrouwen. In september 2008 en september 2009 was hun aandeel 56% en 66%. De verdeling Belgen/niet-Belgen is doorgaans in evenwicht: 46% en 52% van de cursisten hadden een niet-Belgische nationaliteit in september 2008 en 2009.

Het hoogst behaalde diploma op het moment van de inschrijving van de meeste deelnemers aan het tweedekansonderwijs zou dat van het lager secundair zijn (2008: 94%, 2009: 86%), wat in de lijn der verwachtingen ligt voor tweedekansonderwijs.

Van de vijf richtingen is de richting voor Begeleider in de (buitenschoolse) kinderopvang het populairst (77 in september 2009), gevolgd door de richting voor Kantoormedewerk(st)er (60 in september 2009).

Indicator 11: Aantal ouders (met kinderen in het Nederlandstalig onderwijs) in NT2-cursus Situering

NT2-cursussen zijn cursussen Nederlands als Tweede Taal.

Oorsprong van de gegevens

Het Huis van het Nederlands verzamelt de kerninformatie over kandidaat-cursisten tijdens intakegesprekken. Deze gegevens worden bewaard in Matrix, een registratiesysteem dat wordt gedeeld door een netwerk van verwante partnerorganisaties, zoals Bon vzw, CBE's en CVO's. Sinds 2009 hebben de Huizen van het Nederlands een veld toegevoegd 'Kinderen volgen Nederlandstalig onderwijs'.

Op vraag van de VGC heeft het Huis van het Nederlands een geanonimiseerd bestand van de in 2008 en 2009 aangemelde personen doorgegeven die kinderen in het Nederlandstalig onderwijs hebben, met als profielvariabelen woonplaats, geslacht, nationaliteit en woonplaats. Aangemelde personen zijn personen die in de loop van een kalenderjaar een intakegesprek hebben gevoerd bij de antenne Brussel.

Evaluatie

Het volgen van een NT2-cursus kan iemands kansen op allerlei levensdomeinen verbeteren. Toch is de relevantie van deze indicator ten opzichte van het ME 'versterken van kansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen' niet zo voor de hand liggend, voornamelijk omdat men niet alle NT2-cursisten per definitie tot een maatschappelijk kwetsbare groep kan rekenen.

Dat men op de ouders van kinderen in het Nederlandstalig onderwijs focust, vraagt ook om beleidstheoretische uitleg. Als men bijvoorbeeld wil nagaan in welke mate de inschrijving van niet-Nederlandstalige leerlingen een effect heeft op de 'vernedderlandsing' van hun ouders, resorteert deze indicator beter onder ME 1.

De relevantie van deze cijfers met betrekking tot het maatschappelijk effect is voornamelijk groot in relatie tot andere cijfers, bijvoorbeeld het aantal kinderen in het Brussels Nederlandstalig onderwijs die Nederlands niet als thuistaal hebben, of het aantal Brusselaars die Nederlands niet als thuistaal hebben. Louter het *aantal* cursist-ouders zegt weinig, onder meer door demografische evoluties. Voor analyse zouden de profielgegevens van deze mensen nuttig zijn, om bijvoorbeeld te weten welke ouders men wel of niet bereikt.

Het cliëntvolgsysteem Matrix is een gestandaardiseerd en uniform instrument dat alle mogelijkheden biedt voor een nauwgezette en betrouwbare registratie en opvolging. De definiëring van en communicatie over sommige velden is onduidelijk, wat kan leiden tot een significant aantal missings (niet-ingevulde velden) of onnauwkeurige registratie. Het dataverzamelingsproces verloopt bijgevolg doorgaans voldoende, maar zelden zonder verbetermogelijkheden.

Het nieuwe veld 'Kinderen volgen Nederlandstalig onderwijs' wordt nog niet consequent ingevuld door trajectbegeleiders. Dat resulteert zeer waarschijnlijk in een onderschatting van het aantal cursisten met kinderen in het Nederlandstalig onderwijs. De gegevens zijn daarom in grote mate onbetrouwbaar. Omdat het veld pas sinds 2009 is ingevoerd, bestaan er uiteraard geen cijfers voor 2008.

Toekomstblik

De VGC zal met het Huis van het Nederlands een dataprotocol afsluiten, waarin duidelijke afspraken staan over de periodieke terbeschikkingstelling van gegevens van het Huis. Op die manier beschikt de VGC in de toekomst over een set van actuele en uniforme gegevens.

De VGC onderhoudt contacten met het Huis van het Nederlands om een meer betrouwbare meting van het aantal NT2-cursisten met kinderen in het Nederlandstalig onderwijs te verkrijgen.

Rapport 2008 en 2009

In 2009 registreerde het Huis van het Nederlands 30 cursisten NT2 die kinderen in het Nederlandstalig onderwijs hebben.

Indicator 12: Aantal begeleidingstrajecten voor werkzoekenden

Situering

Door middel van inschakelingstrajecten worden werkzoekenden actief begeleid in hun zoektocht naar werk. Die kunnen twee vormen aannemen: een opleidingstraject of een werkervaringstraject. Door deze trajecten probeert men de intrede van werkzoekenden in de arbeidsmarkt te verbeteren. De VGC richt zich prioritair op drie sectoren met knelpuntberoepen: bouw, zorg en horeca. De duur van het traject voor de doelgroepwerknemers kan verschillen, ook naargelang het type contract. Gemiddeld is dat 15 à 18 maanden voor een art.60-contract (via OCMW) en 2 jaar voor een DSP-contract (via Gewestelijk doorstromingsprogramma). Het traject bereidt de deelnemers voor op hun doorstroom naar de reguliere arbeidsmarkt.

Concreet geeft de VGC aanvullende subsidies voor **8 werkervaringsprojecten**: 3 in de bouwsector, 4 in de zorgsector en 1 in de horecasector.

De VGC stelt eveneens voor **elke sector een uitstroombegeleider** ter beschikking, die deelnemers van de verschillende aangesloten projecten begeleidt. Zij maken kennis met de deelnemers 6 maanden voor het einde van hun traject, en begeleiden hen tot 6 maanden na afloop van hun traject, of in sommige gevallen nog langer. In totaal zijn er 23 opleidings- en werkervaringspartners die zich hebben aangesloten in het samenwerkingsverband: 8 partners in de sector bouw, 8 partners in de sector zorg en 7 partners in de sector horeca. vzw Tracé Brussel, ondersteunende partner voor de sector en inrichter van de Brusselse werkwinkels, wordt nauw betrokken bij de drie samenwerkingsverbanden.

Oorsprong van de gegevens

De 8 werkervaringsprojecten die individueel worden ondersteund door de VGC, investeren in de opmaak van heldere en uitgebreide rapportages over de vorderingen op het vlak van in- en uitstroom van de deelnemers, maar ook op het vlak van het opleidingstraject, het taalbeleid, de dienstverlening en de samenwerkingsverbanden.

Samen met de uitstroombegeleiders en de 23 aangesloten partners zijn er sinds 2008 bijzondere inspanningen geleverd om te komen tot een meer uniform rapporteringsformulier voor de in- en uitstroom van hun deelnemers. De in- en uitstroomgegevens worden sinds 2008 geregistreerd per deelnemer. Op basis daarvan wordt een samenvatting gemaakt per project, en daarna één per sector. Resultaat is dat begin 2010 één (indicatief) totaaloverzicht gemaakt kon worden van de in- en uitstroomresultaten van verschillende trajecten in de sector bouw, zorg en horeca.

Evaluatie van de gegevens

De inschakelingstrajecten zijn een relevante maatregel om de kansen van maatschappelijk kwetsbare groepen te verbeteren. Als indicator voor een maatschappelijke evolutie zijn ze echter minder relevant.

De registratie gebeurt sinds 2008 op een meer uniforme manier dan voorheen. Bij wijze van check worden de doorstroomresultaten van de doelgroepmedewerkers in een DSP-contract sinds 2008 door ACTIRIS ook vergeleken met de gegevens in de NWP-databank, wat de ruis op de cijfers beperkt. Het materiaal is ook nuttig als gesprekstof met de promotoren van de trajecten. De bespreking van de gegevens leidt bv. tot het zoeken naar verbeterpunten, uitwisseling van expertise ...

Het nadeel is dat de registratie intensief werk is voor alle betrokken partners. De cijfers bieden ook slechts één invalshoek op de behaalde resultaten van de projecten. Deze zeggen immers niets over de meerwaarde van de gerealiseerde dienstverlening zoals bv. de kinderopvang, de huishulp, de renovatie van schoolgebouwen en sociale woningen ... Ook bieden de projecten aan de deelnemers voordelen die zich niet altijd onmiddellijk vertalen in de tewerkstellingscijfers, zoals bv. de taalvorderingen van de deelnemers, de behaalde opleidingskwalificaties...

Toekomstblik

Voor de volgende periode wordt gepleit voor continuïteit, er worden geen wijzigingen voorzien. Er kan worden nagegaan of de doorstroomstatistieken ook nog breder kunnen worden nagekeken, bv. voor de opleidingsprojecten met de hulp van VDAB of DIMONA.

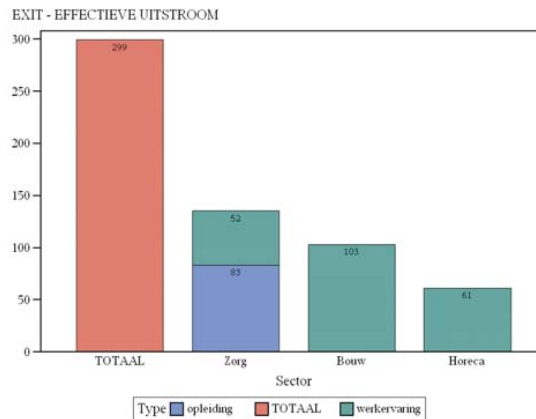
Lexicon

Art.60-contract	Dit is een werkervaringscontract met het OCMW als werkgever, gericht op doorstroming en maatschappelijke integratie. De naam verwijst naar artikel 60 in de organieke wet op de OCMW's.
DSP-contract	DSP staat voor een doorstromingsprogramma voor personen die gedurende lange tijd zonder onderbreking wacht- of werkloosheidsuitkeringen ontvangen.
ACTIRIS	ACTIRIS, de Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling (vroeger BGDA) is belast met het uitvoeren van het gewestelijk werkgelegenheidsbeleid en moet zorgen voor de goede werking van de arbeidsmarkt in het Brussels hoofdstedelijk gewest.
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding. In Brussel is VDAB wel bevoegd voor beroepsopleiding, maar niet voor arbeidsbemiddeling (cfr. ACTIRIS)
NWP	Netwerk Werkgelegenheidsplatformen (NWP), het centrale opvolgingsysteem voor werkzoekenden in het Brussels gewest
DIMONA	De onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, kortweg Dimona (Déclaration immédiate/onmiddellijke aangifte), is een elektronisch bericht, waarin de werkgever iedere aanwerving en iedere uitdiensttreding van een werknemer onmiddellijk meldt aan de RSZ. Het resultaat van de DIMONA-aangiften vormt een consulteerbare en beveiligde personeelsdatabank.

Rapport 2008 en 2009

Rekening houdend met het aantal plaatsen dat de verschillende initiatiefnemers gemiddeld ter beschikking hebben, en met de gemiddelde duur van een traject, werd begin 2008 geschat dat er in 2008-2009 grosso modo 278 deelnemers hun traject *potentieel* konden beëindigen. In de sector bouw was er een potentieel van 100 deelnemers (werkervaring), in de sector zorg 60 deelnemers (werkervaring) en 74 deelnemers (opleiding), en in de sector horeca 44 deelnemers (werkervaring).

Begin 2010 werd nagegaan hoeveel deelnemers in de loop van 2008-2009 hun opleidings- of werkervaringstraject effectief hebben beëindigd: dat waren uiteindelijk 299 deelnemers, iets meer dus dan aanvankelijk werd geschat. 47 deelnemers daarvan (=16%) zijn echter afgefallen wegens ontslag of medische problemen. De overige 252 deelnemers (=84%) die hun traject (al dan niet vroegtijdig) beëindigden, konden potentieel wel doorstromen naar de arbeidsmarkt.

Effectieve uitstroom voor inschakelingstrajecten in 2008 en 2009, naar sector en type traject

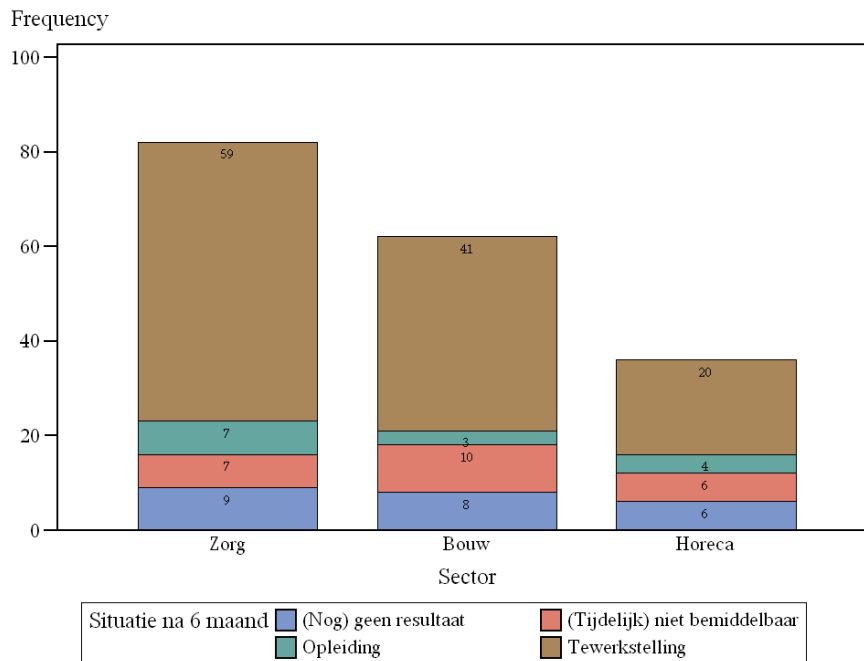
Van deze 252 deelnemers die hun traject beëindigden, kregen 176 deelnemers (70%) een vorm van begeleiding door de uitstroombegeleider. Vooral deelnemers die minder evidente tewerkstellingsmogelijkheden hebben, krijgen een uitstroombegeleider toegewezen. Het vooropgestelde aantal 'te begeleiden deelnemers' werd aanvankelijk bepaald op 292. De uitstroombegeleiders bereikten dus gemiddeld 60 % van het streefdoel dat werd vooropgesteld, met respectievelijk 40% voor de bouw, en 63% voor de zorg 63%. Enkel de horeca haalde grotendeels het streefdoel (92%).

Voor de weergave van de tewerkstellingsresultaten werd gekozen om de meting te doen op het moment dat een deelnemer zijn of haar traject 6 maanden beëindigd heeft. Op het moment van de rapportage - op 31 december 2009 - waren er nog 73 deelnemers (van de 252) die hun traject nog geen 6 maanden hadden beëindigd, van deze deelnemers zullen de resultaten later worden aangevuld. In het totaal hebben 179 van de 252 deelnemers (71%) op het moment van de rapportage wel hun traject reeds 6 maanden beëindigd.

De resultaten van deze 179 deelnemers (gemeten 6 maanden nadat een deelnemer zijn of haar traject heeft beëindigd) zijn op basis van deze meetwijze als volgt:

- 119 deelnemers (66,5%) zijn aan het werk;
- 14 deelnemers (7,8%) zijn doorgestroomd naar verdere opleiding (minimaal 20 uur per week);
- 23 deelnemers zijn op het tijdstip van meting niet (onmiddellijk) bemiddelbaar (12,8%). Redenen hiervoor zijn: zwangerschap of medische ongeschiktheid (7%), verhuis (2%), geen kinderopvang (1%), of een sociale of administratieve problematiek (3%);
- 23 deelnemers (12,8%) hebben 6 maanden na het beëindigen van hun traject geen resultaat op vlak van doorstroom naar werk of opleiding, of het resultaat is niet gekend.

Momentopname van de tewerkstellingssituatie van de deelnemers (na 6 maand), 2008 en 2009, naar sector

Vetrekende vanuit deze cijfers is er een positief resultaat voor 133 van de 179 deelnemers (=74,3%): 119 deelnemers zijn aan het werk (66,5%) en 14 deelnemers volgen een opleiding (7,8%). Het gemiddelde tewerkstellingsresultaat voor de drie sectoren is 66,5%, het streefdoel van 70% wordt net niet behaald. De opleidingsprojecten zorg kennen de hoogste tewerkstellingscijfers (82,9%) gevolgd door de werkervaringsprojecten bouw (66,1%) en de werkervaringsprojecten zorg (60,0%). De werkervaringsprojecten horeca behaalde de laagste doorstroomcijfers naar werk (55,6%) op het tijdstip van meting.

Het is een evidentie dat de resultaten onderhevig zijn aan verschillende factoren. Zowel de selectie van de deelnemers bij instroom, de kwaliteit van het traject, als de begeleiding van de instructeurs op de werkvloer en trajectbegeleiders van de individuele projecten, en de nieuwe sectorale uitstroombegeleiding spelen een rol, maar ook de persoonlijke situatie van elke deelnemer is zeer bepalend voor de uitkomst. Met het streefdoel van 70% wordt de lat hoog gelegd. Ook de huidige crisis bemoeilijkt de tewerkstelling van kansengroepen. De trajecten kunnen ook tewerkstellingskansen bieden op langere termijn, sommige deelnemers krijgen na 6 maanden uitstroom nog steeds begeleiding.

Indicator 13: Bereik WMKJ's naar woonplaats, school, culturele achtergrond en taal

Situering

Een WMKJ is een werking met maatschappelijk kwetsbare jongeren. In Brussel zijn er negen Nederlandstalige WMKJ's in een aantal van de meer achtergestelde buurten in Brussel: Zwarte Vijvers in Molenbeek, Chicagowijk, Anneessenswijk en Oud-Laken in Brussel-Stad, Peterbos en Kuregem in Anderlecht, Wijk Chambéry in Etterbeek en de Brabantwijk in Schaarbeek. De fusie-vzw D'BROEJ coördineert zeven wmkj's.

Vertrekkende vanuit de leefwereld van de kinderen en jongeren, de Brusselse wijken, bieden WMKJ's een positieve belevingsruimte waarin jongeren hun talenten en competenties verder kunnen ontplooien. Een WMKJ-groep doorloopt een jaarwerking en bestaat gemiddeld uit zo'n 15 jongeren.

Oorsprong van de gegevens

Jongeren schrijven zich bij de start van een werkjaar in bij een WMKJ. Op basis van de inschrijvingsformulieren rapporteren de WMKJ's jaarlijks over het aantal deelnemers en hun profiel in een standaardrapport van de jeugddienst. De hieronder gerapporteerde gegevens bouwen verder op die jaarrapporten.

Evaluatie

Over de relevantie van deze indicator kan men positief zijn: de WMKJ's richten zich inderdaad op het versterken van kansen voor maatschappelijk kwetsbare jongeren, en de profielkenmerken van de deelnemers zijn relevante indicatoren om na te gaan of men de beoogde doelgroep wel degelijk bereikt. Positief is ook dat men niet zozeer focust op het *aantal* deelnemers, maar wel op hun *profiel*, ook al kan men door een gebrek aan beleidskader niet opmaken wat met het concept 'bereik' wordt bedoeld.

De WMKJ's in Brussel beschikken niet over een uniform registratie-instrument. Elk afzonderlijk maken zij wel gebruik van een min of meer gestandaardiseerd systeem van inschrijvingen. Doordat een uniform meetinstrument en de vereiste profielgegevens ontbreken in het (overigens wél uniforme) rapporteringsformulier dat de jeugddienst jaarlijks opvraagt, baseren de meeste WMKJ's zich voor het rapporteren van culturele achtergrond en taal op gissingen. Ook de woonplaats en de school van de jongeren vragen de jongerenverenigingen niet op uniforme wijze op. Door die onduidelijkheid over de accuraatheid en uniformiteit vermelden we hieronder geen profielgegevens.

Toekomstblik

De meet- en weetcel en de Jeugddienst nemen, samen met de WMKJ-sector, stappen om een uniform, efficiënt en betrouwbaar registratie- en rapporteringssysteem voor de WMKJ's uit te bouwen. De timing hiervan sluit aan bij een organisatiebreed project over registratie en rapportering.

Rapport 2008 en 2009

De negen WMKJ's verschillen sterk in grootte, wat uiteraard geen indicator is voor de kwaliteit van de werking. De deelnemersaantallen lagen in 2009 tussen 27 en 403 jongeren op jaarbasis.

Ten opzichte van 2008 is er één eerder kleine WMKJ bijgekomen (A place to live). Zelfs zonder die nieuwe werking is het totaal aantal jongeren dat aan een WMKJ deelneemt tussen 2008 en 2009 gestegen, van 1705 tot 1824 jongeren.

Aantal deelnemers aan de WMKJ's in 2008 en 2009, naar vereniging

Vereniging	2008	2009	Absoluut verschil
A Place to Live (Laken)	/	44	+44
Centrum West (Sint-Jans-Molenbeek)	312	403	+91
Chambery (Etterbeek)	345	345	0
Chicago (Brussel)	357	324	-33
Foyer (Sint-Jans-Molenbeek)	31	27	-4
Mini-Anneessens (Brussel)	114	114	0
Peterbos (Anderlecht)	232	232	0
Ratatouille (Schaarbeek)	34	47	+13
VMJ (Sint-Jans-Molenbeek)	280	288	+8
Totaal	1705	1824	+119

Qua leeftijdsverdeling was in 2008 de helft van de deelnemers (49,27%) tussen 6 en 12 jaar oud. Een kleine 20% zat in de leeftijdscategorie van 12 tot 15 jaar. Meer dan drie op tien jongeren in een Nederlandstalige WMKJ in Brussel zijn ouder dan 16 jaar.

Voor 2009 gelden grosso modo dezelfde leeftijdsverdelingen.

Aantal deelnemers aan de WMKJ's in 2008 en 2009, naar leeftijdscategorie

	Jonger dan 6 jaar		6 tot 12 jaar		12 tot 15 jaar		Ouder dan 16 jaar		Totaal (N)
	Absoluut	Relatief	Absoluut	Relatief	Absoluut	Relatief	Absoluut	Relatief	
2008	12	0,70%	840	49,27%	335	19,65%	518	30,38%	1705
2009	32	1,75%	946	51,86%	351	19,24%	495	27,14%	1824

Indicator 14: Aantal en profiel van de gebruikers van de inloopteams Situering

Inloopteam is de afkorting voor een integraal laagdrempelig opvoedingsondersteuningspunt. Inloopteams organiseren activiteiten voor ouders van kinderen tussen 0 en 3 jaar in kansarme buurten. Die activiteiten gaan over zorg en opvoeding en zijn bedoeld voor aanstaande ouders en ouders van kinderen tussen 0 en 3 jaar. Zo nodig kunnen de inloopteams ouders ook bijstaan met individuele ondersteuning, bemiddeling en begeleide doorverwijzing.

Oorsprong van de gegevens

Ze registreren de aanwezigheden en rapporteren die vervolgens aan Kind en Gezin. Eén van de drie Brusselse inloopteams is niet door Kind en Gezin erkend, maar ontvangt Stedenfondsmiddelen en rapporteert daarom aan de VGC.

Evaluatie van de gegevens

Het succes van inloopteams kan als een relevante maatregel voor het versterken van kansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen door het leven gaan, maar schiet tekort als indicator voor een maatschappelijke evolutie, voornamelijk door de beperkte aanwezigheid van inloopteams in de stad en de lage deelnemersaantallen. Louter het aantal gebruikers van de inloopteams zegt dus niet veel. Dat aantal kan misschien beter vergeleken worden met het aantal activiteiten of het aantal inloopteams. Ook het minimaal, gemiddeld en/of maximaal aantal deelnemers per activiteit kan interessant zijn, net zoals een profiel van de gebruikers.

De verplichte rapportering aan Kind en Gezin van de twee erkende inloopteams is tot op heden erg beperkt gebleven. Er bestaan evenmin duidelijke richtlijnen aan het door de VGC ondersteunde inloopteam. Beide feiten hebben tot gevolg dat de inloopteams geenszins op een uniforme manier data verzamelen. Omdat we geen informatie hebben over de registratie-instrumenten van de inloopteams zelf, raden we aan om de hieronder gerapporteerde cijfers met gezonde scepsis te benaderen.

Rapport 2008 en 2009

In 2008 werden in twee van de drie inloopteams samen 226 gezinnen bereikt tijdens de weerkerende groepswerkingen. Het derde inloopteam heeft dat voor 2008 niet geregistreerd. In 2009 deden ze dat wel, en bereikten de teams samen 313 gezinnen.

63 gezinnen werden in 2008 op een andere manier geholpen, met name via doorverwijzing, bemiddeling of zorgafstemming. In 2009 heeft men samen 20 gezinnen op die manier geholpen.

Indicator 15: Aantal taalondersteuningsacties in de initiatieven buitenschoolse opvang (IBO's) en kinderdagverblijven (KDV's) Situering

Een taalondersteuningsproject vertrekt vanuit het principe van 'werkveldnabije' ondersteuning, waarbij een taalondersteuner voor een periode van twee jaar aan een kinderdagverblijf of IBO toegekend wordt. Tijdens het eerste jaar, het intensieve coachingsjaar, wordt de nadruk gelegd op interne ondersteuning, waarbij de taalondersteuner aan de hand van participatieve observatie en teamvergaderingen zeer regelmatig in het kinderdagverblijf of de IBO aanwezig is. Tijdens het tweede jaar, het vraaggestuurde coachingsjaar, wordt de begeleiding op het werkveld afgebouwd. De taalondersteuner volgt de werking in het kinderdagverblijf of IBO meer van op afstand en staat bij waar nodig.

Oorsprong van de gegevens en evaluatie

Hieronder vindt men een eerder beschrijvend rapport van de taalondersteuningsprojecten bij IBO's en KDV's. Het is samen met de taalondersteuners opgesteld.

De taalondersteuners versterken de kansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen. Desondanks zijn zij eerder een indicator van een relevant VGC-beleid dan van een maatschappelijke evolutie.

Toekomstblik

De taalondersteuners hebben, in samenspraak met de meet- en weetcel, een instrument ontwikkeld om hun acties vanaf 1 januari 2010 systematisch in kaart te brengen.

Rapport 2009

In oktober 2008 werden twee nieuwe taalondersteuners in dienst genomen, zodat ze sindsdien de kinderdagverblijven en IBO's met vijf kunnen ondersteunen. Door het opleidingstraject dat ze volgden, de voorbereiding van de vormingsdvd 'Het verhaal van taal', en de administratieve voorbereidingen van een nieuwe opstart, werd de effectieve coaching van de kinderdagverblijven pas begin 2009 terug opgestart.

In drie kinderdagverblijven (Roodebeek, Zandkasteeltje, Prutske) heeft men de werking die al was opgestart, voortgezet. Het gaat hier m.a.w. om een vraaggestuurde werking. Ook in twee IBO's (KIK, De Puzzel) heeft men dat gedaan. In vier andere kinderdagverblijven (Hummeltjes, Kiekeboe, Lutgardis, Elmer West) en een IBO (De Rivieren) werd een intensief coachingstraject opgestart.

Daarnaast heeft men voor de kinderdagverblijven het vormingsaanbod van één dag uitgebreid naar zeven dagen, hebben de taalondersteuners een vormings-dvd ontwikkeld, een eigen huisstijl en materialen onder de noemer 'Groeien in taal'.

Tot slot ging er ook tijd en aandacht naar eigen vorming, afstemming binnen de sector, ondersteuning van ontwikkelingsmodellen voor taalondersteuning enz.

Lexicon

KDV	Kinderdagverblijf
IBO	Initiatief voor buitenschoolse opvang